

De conuerso ad cuius pedes
ancilla sibi lectū fecit. *ca. c.*

De ipposito qui moriens spe cō
ualescētie. cū femina peccauit.
capitulū. *ci.*

De nobili Castellana. que si
mulū carnis in aq̄ restrinxit.
capitulū. *cij.*

De sactimomiali in Angliā. q̄
a suo puuloze tētata ē. *ca. ciiij.*

Explicūit capla.

Incipit q̄rta distinctio de tē
tatione. **Ca. p. Moebus.**

Ascēdētes filij isra
hel de Egipto. mox
tētati sūt in deserto
Egypt⁹ designt mū
dū siue peccatū. desertū mōste
riū. Respectu enī multitudinis a
m̄tis deseritur. ⁊ a paucis inco
litur. Egypt⁹ interpretatur tene
bre. vel tribulatio. vel āgustia
vel pleq̄ns. Et vbi maiores te
nebre. tribulacōes. āgustie. ⁊
psecutio. q̄ in mūdo ⁊ in pecca
to. **N**usq̄. filij isrl sūt electi q̄
q̄. qui statū vt egressi fuerint
de seculo p cōuerhōne. ⁊ de pe
cato p cōtritiōem atq̄ confessi
onē. vix eē potest. quā in mo
nasterio quasi in deserto. circa
p̄ncipiū maxime multimodā
incurrēt tētationē. Et o grue
videt. in quarta distinctioe eē
tractandū de temptatione. q̄ q̄

ternariū stabilitatis nūc est.

Corpus enī q̄dratū in quātū
q̄ partē vergat. stationē natu
ralē suat. **C**ū peccator ad dñm
corpe deserendo seculū fūit cō
uersus. corde p p̄ctis suis otri
tus ⁊ oris ofessio ē iustificatus
atq̄ cōfirmat⁹. tunc ad pug
nā temptacōnis pcedet securius
⁊ cū hoste dimicabit efficac⁹
Vn saluator post baptisimū.
nō ante permittit se tētari a dia
bolo. **C**ōfessio oris cū contriti
one cordis. secundus baptisim⁹
est. **H**inc ē q̄ apostoli post ad
uētum spūs sancti psecutioni
bus exponuntur. in cui⁹ figurā
mox p̄t⁹ pentecostē libri regū
legūtur. in quib⁹ bella fidelis
populi cū gentib⁹. id est vtu
tum cū vicis cōmemoratur.

Nouicius. **V**idet⁹ is rect⁹
esse ordo iustificacōis. vt sicut
cōtritiōne confessio. ita cōfessi
onē seq̄ deat satisfactō. **M**o
nach⁹. **I**uste quidē moueris.
si tētationis vim nō intelligis
Q apud religiosos ⁊ maxime
in ordine monastico. satisfactō
pro peccatis sine penitētia sit
tētatio. facile tibi ex verbis bñ
exptis. id est sacti Job p̄bato
Ait eū. **M**ilitia est vita homi
nis sup terrā. **A**lia trāslatio ha
b⁹. **T**ētatio est vita hominis. **E**t

militia est a tentatio. Militia propter exercitum tentatio propter laborem a periculum. Et nota quod non dicit tentatio est vita animal: sed hominis. id est humane a rationabiliter viventis: qualis est vita religiosorum qui secundum spiritum vivunt a desideria carnis non persequuntur. Seculares vero atque carnales qui secundum carnem ambulant: improprie tentari dicuntur. quia mox ut tentamenta sentiunt. vel consentiunt vel tepide resistunt similes equo a mulo quibus non est intellectus. Sed in chamo a freno maxille eorum constringende sunt quia ad deum non approximabunt. Si ergo tentatio est religiosorum vita qui vigilando. ieiunando orando. in prosperis a aduersis obediendo a propter Christum nihil in hoc mundo terrenum possidendo semper vicis a concupiscentiis contradicunt. necesse est ut ipsam tentationem concedas pro peccatis illorum satisfactionem. Venientibus ad ordinem nostrum etiam si innumera a gravissima commiserunt peccata nihil eis iniungitur pro satisfactione nisi ut ordinem servent. Hinc est quod sanctus Bernardus cum tempo

re quodam quendam regem francorum in ordinem receperat illi solummodo post facta confessionem dominicam orationem iniunxit. Quo turbato putans sibi a sancto illud respondit abbas beatus. Tu tamen hanc orationem dicito: et ordinem custodi a ego pro peccatis tuis rationem reddam in die iudicii. **Ite.** Cum alio tempore idem sanctus transiret casu: ubi homo reus erat suspendendus a peteret eum sibi dari. Iudexque diceret. Domine fur est a suspendio dignus: respondit abbas. Da mihi eum a ego illum suspendam. ordinis distractionem suspendium appellans. Hoc indultum est ordini a sede apostolica ut eius observatio pro qualibet satisfactione peccatoribus sufficiat. **Novitius.** Si religio nostra pro peccatis nostris est satisfactio: a eadem satisfactio exterior est tentatio: nosse vellem in quibus a a quibus tentemur. **Monachus.** In quibus tentamur innumerabilia sunt. a quibus vero tentamur quatuor sunt. deus scilicet. caro. mundus dyabolus. Quod a deo tentamur testis est Moyses qui dicit. Tentavit deus Abraham: Ite iudeis

Tentauit ws dñs de 9 wster
et cetera. De 9 vero secundū q
apostol⁹ Jacob⁹ dicit. Intēta
tor est malor. Tres rñdū tē
tatores sūt hostes a ideo vt ho
stes cauēdi. Cedēdo eis ofundi
mur. rñstendo merem⁹ vincēdo
coronamur. Qñtus sit in tēta
tione labor. qñtus timor. qñtus
dispendiū. qñtum v meritu⁹ se
qñtia declarabūt exēpla. Ca. ij
Sēptē sunt vitia pñcipa
lia: de vna virulēta radi
ce supbia scilicet pullulātia ex
quib⁹ pñe vniūsa procedunt
tentamēta. Primū vitium sup
bie succēdes: est inanis gloria
scdm ira. tertiu inuidia. quar
tum accidia vel tristitia. quin
tum auaritia. Sextu gulā vel
castrimergia. septimū luxuria
Ex hijs quedā spūalia sūt. vt
inanis gloria. ira. inuidia. Que
dā corporalia. vt gula. luxuria
quedā mixta. vt accidia auar
itia. Accidia inqñtum ptinet ad
dolorē cordis v itū spiritua
le est inqñtu⁹ ad torpore corpo
ris. corpale ē. Septem iste pe
stes septē sunt riuuli. quibus
irrigat⁹ terra egipti. id ē tene
brofū cor peccatoris. Et hie⁹ 2p
lus ex cui⁹ abundātia diuidū
tur septem riuuli. fluit ex para
diso a deriuatur p Egiptū. Ita

lucifer propt⁹ supbiā eiecit⁹ de
celo p hxc septē vitia se diffun
dit p cor hūanū peccatis mōz
lib⁹ tenebrosū. Septē hxc vi
tia designt. septē ille gētes im
mūde. quas dñs a facie isrl de
terra pmissiōis deleuit. desig
natur a p septē demonia. que
saluator de corde maie magda
lene eiecit. Ex qñtuor rotis hu
ius septenarij Johel propheta
quadrigā ostruit pharaōi di
cēs. Residuū cruce comedit lo
custa. residuū locuste omedit
briuc⁹. residuū briuci comedit
rubigo. Per erucam btūs Bre
gorius notat libidīne. p locu
stam inanē gloriā. per briucum
ingluuie vntis. p rubiginem
iram. Multi domāt libidīnem
h inde erigūtur in supbiā. de su
pbia ruūt in ingluuie. de nimia
omestioe a ebrietate in iram v
tunt. Tres eqñtur hūc trhen
tes tria vitia sūt residua. inui
diā videlicet. tristitia. auaritia.
Ecce tria ⁊ quatuor scelera. q
bus diabol⁹ rebitur fm Amos
propheta in damascū. in gazā.
in tyru. in edom. in amō. in mo
ab. etiā in iudā ⁊ israhel. **N**o
uici⁹. Cum vicis istis temta
mur sūt in nobis vel ext⁹ nos.
Monach⁹ Post ingressu⁹
virtutū non sūt in nob⁹ hitu⁹

et vsum huius secundum fornicatorem. Sicut in ingressu filiorum israel septem ille gentes non sunt omnino delete sed tributis subacte sic ingressus virtutibus in terram cordis nostri vitia prius non extinguunt sed restringunt et sic postea filii israel septem a reliquiis earundem gentium impugnabatur: Ita per fornicatorem vitiorum frequenter virtutes nostre tētantur et exercitantur. ¶ Novit. Rogo ut de viribus horum septem vitiorum me expedias et quod acriter nos tētent subiectis exemplis ostēdas.

Capitulum. in.

Supbia que primum locum tenet inter vitia est singularis excellentie super alios quidam appetitus unde dicta est supbia quasi supra brachia id est mensuras se extollens. Sub hoc vitio in predicto septenario a quibusdam inanis gloria optenditur. Duo ei genera sunt supbie unum intus est in cordis elatione alterum foris in operis ostensione. Primum proprie dicitur supbia alterum iactantia vel inanis gloria. Supbie propagines et vires sunt inobedientia inconstancia propter crisis contētionēs. pertinacia discordia. novitatu presumpcionēs. Quantum per vitium supbie caro mundus et dyabolus non so-

lū seculares sed et personas claustrales tētent sequentia declarabunt.

Ca. iij.

In Wēmenrode ouerfus quidam fuit natione Coloniensis nomine Liffardus vir satis humilis ac mansuetus huius erat officij sues monasterij custodire. Circa finem vite eius sicut mihi retulit dominus Hermānus tunc abbas illius tali ordine tētatus est a spiritu superbie. Cum esset senex et diu porcos pascere talia cepit in cogitationibus suis tractare. Quid est quod ago? Homo sum bene natus propter hoc vile officium omnibus amicis meis despectus. Non ero diuitius in hoc loco subule? ad illorum confusionem. Ex quo mihi non potest recedā hinc. Qui cum fixum teneret in animo quod manere recederet de monasterio tētationes diuitius non valens sustinere nocte eadem cum in lecto suo sederet et vigilaret persona quodam reuerēda illi apparuit et ut se sequeretur manu signavit. Morille surgens calciamenta induit et precedentem secutus ad ostium dormitorij venit. Quo celitus patefacto simul ad ianuam accesserunt ecce quā eadem potentia confiderans apta simul ingressi sunt. Ita ei significerat importunus ut non posset non sequi precedentem.

Cūq; ducētur p mediū clozū
conuersoz a corā altari sancti
Johānis baptiste trāsiēs pro
funde inclīnaret a ordinate in
clīnauit a ille dicēs. Bene feci
si sic profūde inclīnando. Ve
niētesq; ad meridionale ostiū
ecclesie: p qd itur in claustrū
viderūt illud aptum similiter
ostiū qd ducit ad cymiteriū.
Vniuersa hxc ostia noctibus
etiā clauibus firmātur. His
visis frater Liffardus miratus
est valde. nec tamē ausus fuit
illū interrogare. tu quis es vel
quo me ducis. Ingressis eis ci
miteriū. statim apta sunt sepul
chra omnia mortuoz: a cum cō
uersum duxisset ad hominē re
center sepultum dicebat illi.
Vides hunc hominē? Cito tā
lis eris. Quo vis ire? Quē cū
adhuc ducē vellet ad alia cor
pora putrida multūq; fetēcia
cepit cōuersus remitti a clamāe
Parce mihi dñe pcc: non enī il
la possum videre. Cui ductor
rēdit. Si nō potes hoc qd ci
to cō videre. Vt qd propter
modicā supbiā vis de portu sa
lutis recedere? Si ergo vis vt
pccam tibi. pmitte mihi. q nō
recedas ab hoc loco. Et pmissit
ei. Quē cū reduceret. mox clau
sa sunt sepulchra clausa sūt p

eos ostia singula. Et cū trāsi
ret ante altare ouersoz. ibiq;
inclīnaret. denuo de hoc cū om
dauit. satis oñdens q deo pla
ceret incliatio pfunda. Ingres
sis eis dormitoriū. statim post
eos clausus est ostiū. Mox ve
ro vt cōuersus in suū lectum se
reclīnauit. persona ducētis di
spuit: a ab illa hora tēratio im
missa cessauit. **Noviti⁹.** Pu
to angelū dñi fuisse personam
illā qui cōuersus supbientem
tam horreda visione erudiret
a ad statū humilitatis rēduce
ret: **Monach⁹.** Bene scitis
Tanta enī est clemētia redem
toris vt licet finat suos aliquñ
seruos grauib⁹ temptacōibus
pullari. nō tamen eosdē pmit
tit temptationibus cedendo mer
cede suozum laborū fraudari.
Noviti⁹. Timeo enim: q se
pe inanis gloria religiosoz me
rita impediāt. **Monachus.**
Vana gloria virtutib⁹ nimis
est importuna: a de sanctitate
nascitur. **Ca. v.**

Obsessum quendā amīci
fui ad quoddā cenobiū
ordinis nostri spe liberationis
traxerūt. Ad quē egressus pri
or assumpto secū. Mōcho mag
ne opimōnis adolescēte. quē
nouerat virgine; corpore. ait

demoni. Si precepit tibi monachus iste ut ex eas. quomodo audeb manere? Respondit demon. Non eum timeo. Superbus est enim.

Nouitius. Ex hoc loco satis intelligo: quod ex virtute corporalis innocentie in mente huius monachi natum sit vitium inanis glorie. **M**ochus. Nec deo placeat nec dyabolus timeat sine humilitate virginitatem cum tamen deo placeat et dyabolus timeat sine virginitate humilitatem. Ecce exemplum. **Ca. vi.**

Aud nos quidam mochus fuit nomine Theobaldus: ante confessionem leccatoris ope vino et tessellibus deditus totus et propter suam scurrilitatem in tota ciuitate Coloniensi notissimus. Sepe illum nudum per plateas eiusdem ciuitatis incedere vidi. Tandem de scurrilitate sua compunctus ad intercessionem priorum Coloniensium a domino Beuardo abbate nostro susceptus in domo nostra nouitius est effectus. Cum esset in probatione sperans deo nihil esse acceptabilius operibus humilitatis. ut sibi lauare concederetur panniculos cauteorum petiuit et optinuit. Quod cum fecisset per dies aliquot tetator affuit et sagitta superbie eorum vulnerans huiusmodi cogitationes immisit. Quid

agis o stultus? Quid ad te pertinet horum immunditas quorum tu forte natione maior es lauare? Dum huiusmodi cogitationes aliquot tempore in eius corde versarentur a dyabolo illas esse intelligens qui rex est super omnes filias superbie. Die quadam panniculos solito diligentius lauit et ut dyabolus amplius confunderet: immisamque superbiam retunderet ipsam ablutionem bibit. Vidit hoc dyabolus et inuidit et quem per spiritum superbie prosternere non potuit fratribus aggressus est. Nec que dicta sunt retulit mihi dominus Henricus abbas noster asserens se ab eius ore audiuisse sub typographia confessionis. Ex ipsa enim immunda et fetida potatione ita inuentre tortionibus fortissimis torquebatur ut omnia eius interiora dirumpi viderentur. Nocte quadam cum natura cogente iret ad prouta duos homines in trabe eiusdem camere suspensos vidit. Erant eorum corpora nigra vestimenta laniata: facies velate: ut nihil aliud quam fures putarentur. Quos cum nouitius ex improviso conspexit: valde territus et pene extram mentem factus ad dormitorium recurrit: et iuxta lectum Henrici monachi postea maioris cellarii: anxius resedit.

Et sicut mihi idem Henricus re-
citauit ita otremuit. ita crebris
singultibus pectus pulsauit. ut
valde miraretur quod haberet vel
quod vidisset. Cui cum signasset
ut iret dormitum: eo quod frigus es-
set ille in sola tunica sederet.
non acquieuit. Tunc scapulis eius
per os optimi sui iniecit. sicque
usque ad signa matutinalia se-
dere permisit. **N**ouitius. Virum
quod paries nouus tam valide im-
pulsus subsistere potuit. **M**o-
nachus. Diu non stetit. quod crebris
tentationum ictibus quassatus.
tandem sub specie boni deceptus
est et deiectus. factus vero mo-
nachus ut sibi liceret visitare or-
natos suos in frantia. quos ante
conuersionem in viginti annis non
viderat nec videre curauerat: et
illic esse per annum in quadam do-
mo ordinis nostri ab abbate cum
multa importunitate extorsit.
Iuit et rediit. ac deinde apostata
fama incurrens. extra ordinem de-
functus est. Retulit nobis quidam
vagus clericus. qui finis eius
interfuit. quod cuiusdam seculari fu-
erit confessus et ab eo mundus
atque communicatus. sicque in bono
contritione defunctus est. **N**o-
uitius. Ex nimis importuna de-
monum tentatione hic disco. plures
eos timuisse nouitiam huius hu-

mitate. quam supradicti monachi
virginitate. **M**onachus.
Quoniam contraria sit illorum su-
perbie vera humilitas ex sequenti ca-
pitulo plenius agnosces. **R**ed
dicturus sum de sancto Bernar-
do gestum audiui quod nusquam scriptum
inueni. scripto mandare dig-
num duxi. **C**a. vii.

De quadam humilitatis causa
sanctus abbas Bernardus
a ferrario sibi iussit vngentur
daria in calefactorio igne fieri.
Qui super se ostium claudens: ne
ex ope despecto laudaretur: quod vi-
deretur: calceos suos in ungere
cepit. Inuidens tante humilita-
ti superbie spiritus. officinam humili-
tatis in forma honesti hospitium
intravit: et ubi esset abbas clara
voce requisivit. Ad quem cum vir
sanctus oculos leuasset. Demum
clamauit. Wach. Qualis ab-
bas. Certe magis deceat illi
us honestate: hospitibus occu-
rere. quam ad confusione fratrum su-
orum in calceis inungendis occu-
pari. Statim vir sanctus per san-
ctum spiritum. illum intelligens spi-
ritum esse immundum. rursum ad
opus humilitatis oculos reflexit
et spiritus ille ventosus in ae-
rem resolutus nusquam comparuit.
Nouitius. Si viri iusti in opibus
despectis timent elati perire:

vel qđ minus est notai ab illa
multum nobis cauendum est
de vana gloria quando opera
exercemus sancta et honesta.

Monachus. Quid appel
las opē sancta et honesta?

Nouitius. Orare. cantare. pre
dicare. hīsq; similia.

Mōa
chus. Nobis qui iūsti nōdu;
sumus vt dicis plurimū cauē
dū est de inani gloria quia orā
tes frequenter etiam nolentes
extollit ipsa lacrimarū gratia
et deuotio cordis. cantantes si
ue psallētes dulcedo: vel sono
ritas vocis. predicantes sepe tē
tat et inflat scientia eloquētia:
et sublimitas sermonis. Alij qđ
omnino stulticie deputandum
est: cum nō habeant gratiam
orandi vel vocem cantandi: si
ue scientiam facundiamq; pre
dicandi. quasi de habitis glo
riant. Qđ etia; maioris demē
tie est. qđdam ad hoc tñ orant
cantant predicant. vt laudem
humanā atq; temporale emo
lumentum ex eis consequantur.
De talibus saluator dicit in euā
gelio Mathei sexto. Amen di
co vobis receperunt mercedem
suam. id est hoc qđ quesierūt.
laudem scilicet hominum et lu
crum. Ita iam dictis operibus
sanctis quosdam tantū super

bia ad meritum tangit: alios
q; per delectatiōem angit plu
rimos vt ppoctitas per consen
sum et desiderium victos forti
ter premitt. Vis nunc aliqua
de talibus audire exempla?

Nouitius. Hoc dudum deside
raui.

Monachus. De extol
lencia et attonis habes exem
plum in secunda distinctione
capitulo viceesimo secundo: vbi
dyabolus ad monachi lacri
mas respexit cum eum grātia ea
dem extulisset. Rñtum sit peri
culū in vocis extollentia exem
pla te instruēt subsequētia.

De mōacho montis cassini
qđ in vigilia pasche benedictio
cerei translatus est.

Capitulū. viij.

Sicut didici non ex lectō
ne sed ex cuiusdam mag
ni tam vita qđ doctrina viri re
lacione monachus quidam
erat in monte cassino vocē; ha
bēs suauissimam. Dic cum in
vigilia pasche in veste leuitica
cereum benediceret et voce dul
cissima dulcissima; eiusdem be
nedictionis melodyā resona
ret et vox eius in auribus om
nium tanqđ musica in cōiūtiō
vini benedictio cerei aliorum
translatus nūq; cōparit. Et
nescitur vsq; in hodiernū die;

a quo sit trāslatus. vel in quez locum depositus. **R**ouiti⁹. Quid si illū trāstulit angelus dñi? **M**onach⁹. Hoc non est visu eis q̄ vitā illius no uerāt. Magis timef q̄ causa raptus eius fuit vitiū subor te elationis. q̄ meritū deuōmīs. Audi quid Augustinus dicat Quoties plus me delectat in q̄t cantus: q̄ res que cantat totiens me grauit peccare cōfi teor. Et organū illud spiritus sancti beatus felic; papa Bre goxius etia; dicit. Cū blanda vox queritur vita sobria deseri tur. Ecce exemplū. **C**a. ix. **T**empe quodā clericis q̄ busdā in ecclesia quadā seculari for titer. idest clamose nō deuote cantantib⁹ a voces tumultuosas in sublime tollē tib⁹. vidit homo q̄dam reli giosus. q̄ forte tunc affuit: q̄n dam demonē in loco eminenti orī stantē: saccum magnū et lō gum in sinist̄ manu tenere. q̄ cantantiū voces dextra lati⁹ ex tensa capiebat: atq; in eūdē saccu; mittebat. Illis expleto cantu int̄ se gloriātib⁹: tanq̄ q̄ bene a fortiter deū laudassēt Rndit ille. q̄ vidit visionem. Bene q̄dem cantastis. s; saccū plenū cantastis. Mirantib⁹ il

lis a interrogantib⁹. cur hoc di ceret: visionē eis exposuit. Hoc mihi rtulit abb ordinis cister cienstis. vir summe grauitatis. **H**is exēplis nō reprehendit deuotus clamor: q̄ deus lauda tur in cantu a in psalmodia: sed tm̄ inanis gloria. Memip phetā dixisse. Circuib⁹ et imo labo in tabernaculo ei⁹: hostiā vociferationis cantab⁹: a psal mu; dicam dño. Quantū ei de uota placeat vocū exaltacō. sa tis audies in seq̄nti distinctōe capitulo q̄nto. **I**bide inuenies quantū ex hoc demōes letent si sine hūilitate in psalmo dia voces exaltentur. Audi nūc ex emplū satis terribile. de supba et lucratiua p̄dicacōe. **C**a. x. **T**empe quo Oliuerus scolasticus Colonien sis cuius in sc̄a distinctōne men tionē feci. crucem p̄dicauit int̄ brugge a ghent ciuitates flā drie. venit ad frēm Bernardū monachū nostrū. qui tunc co mes erat verbi et collega ei⁹ de Oliueri: sacerdos quida; Sp gerus noie in habitu religioso cappā habens in pectore signa tā quasi tēplarij. Erat autē fa tie pulcher: a statura procer⁹ atq; in suo p̄comate satis fa cundus. **H**ic cū obtuliss̄ iam

dicto Bernharde diuersi coloris gemas: et dixisset se illam attulisse de septia et tante esse virtutis ut victoriosos efficeret: qui ea vterentur. Respondit ille. Domine vestra non recipiam si poteris apud magistrum rationabiliter promouere bene expiemini. Ad hoc videbatur laborare. ut haberet auctoritatem ab illo predicandi. Eadem die processum est ei sermonem facere ad populum. Sequenti die cum prefatus Bernhardus in proxima statione verbum exhortationis proposuisset turbis. Sygerus adesset finito sermone. Sygerus prius in terram corruit et quasi obsessus sicut ruera fuit: omnes sui corporis gestus formauit. Mox accurrens magister Oliverus cum clericis hominem signauit: et in ecclesiam tractum coram altari deposuit. ubi multas blasphemias et verba quedam horribilia: miser ille in deum et in eundem Oliverum euomit. Tunc corio ligatus curruque impositus ad notos suos deportatus est. Quem ut ait demon quinta die prout ei promiserat extinxit. Ex cuius ratione seu morte satis datur est intelligi quod eius predicatio non fuerit deuocionis sed magis ambitionis. Dicitur et apostata fuisse et a domino papa litteras ut eum

uincula toleraret optinuisset. Alii dicebant quod etiam fuerit in naue illa excommunicata que Sarracenis arma bellica vendiderat in septia. **¶** Nouit? Miror quare dominus in isto hominum otiosus tam acriter vindicauit cum tales sint plurimi sacerdotes Christi sacrosanta ministeria indignissime tractantes et tamen per occasionem illum predicantes. **¶** Mocha. Ad terrorem arbitror factum aliorum sacerdotum tum ne fermentaret illam purissimam predicationem crucis que tamen fiebat ad honorem Christi: tum propter merita iam dicti Oliveri. **¶** Unde Christus tunc temporis vindicauerit dolos et iniurias sibi in predicatoribus irrogatas habes exemplum in secunda distinctio capitulo septimo de Bode scalko usurario qui dispensatore dolose circumuenit habebis et aliud in capitulo sequenti de supba vetula que magistrum Arnoldum predicti Oliveri discipulum predicantem subfauit. **¶** Car. **¶** Quia est idem Arnoldus pastor in Burgonde que est villa cluete et in die apostolorum Petri et Pauli eius proebiam quandam ludum annuum in choreis et musicis instrumentis recoleret ipse iam bonis predicandi auctoritatem:

cum cruce ad choreā accessit: et
ut aludo dyabolū recederet om-
nes monuit. rogauit et precepit
Qui cū in eodē loco predicare
cepisset. qdam obediētes ad
p̄dicationē eius venerūt. Alij
cū indignatione recedētes con-
tra choreā steterūt. nōnulli in
sua p̄tinaia remāserūt. Inter
quos erat vetula yna stulta ac
supba. que q̄ciens ad sacerdo-
tem dñi in chorea circueūdo ve-
nisset. ot̄ra eū respiciēs cantan-
do s̄b̄sanauit. Que īfra triduiū
s̄bito defuncta est. Quāvir san-
ctus sic defleuit. ac si manibus
suis illā extinxisset. Per vitū su-
p̄bie multos dyabolus temptat.
vnde studēdū est omnibus max-
ime religiosīs et claustralibus
vt sic se in verbis in gestib⁹ in
vestimētis: et in ceteris omnibus
que ad vsū exteriorē p̄tinent.
exhibeāt ne apud seculares in
vitio sup̄bie notabiles fiant.

Capitulū. xij.

Nobilis qdam mōsteriū
quoddā in frātia spoli-
auit. Erat em̄ de ordine nigro-
rū. Placuit abbī et fratrib⁹. vt
vnus ex monachis ad regem
philippū q̄ tunc regnabat mīt-
teretur. p̄ que ei violētia mili-
tis exponētur. Missus est iuue-
nis sanguine nobilis. tanq̄ q̄

apud regē propter cognatos
aliqd̄ amplius posset impetra-
re q̄ ceteri. Veniēs ad regem
ait dñe vir ille nobilis multū
indebite monasteriū nostrum
dānis et iniurijs vexat. sepe frēs
ac familiā nostrā minis ac cō-
tumelijs molestat. Rogat ma-
iestatē vestrā humilis ouētus
noster. q̄tinus intuitu diuine re-
muneracōnis eundē nobilē ab
iniurijs tantis op̄scatis: et ad
satisfactionē condignā de ab-
latis opellatis. Cōsiderans rex
gestus et habitū monachi ait
dñe q̄s vel vnde estis? Cui cū
iuuenis diceret. dñe fili⁹ sum
illius. patrē suū nominās. Rē-
dit rex. Bene nobil⁹ estis. Cū
q̄ rex post hoc nescio qd̄ dicēt
monach⁹ subiūxit. Vere dñe
ōnia que habem⁹ rapit: et iam
pene nihil nob̄ dimisit. Ad qd̄
rēdit rex. Vere dñe hoc pene
apparet in calceis vstris. si ali-
qd̄ dimississet vobis cori. nō
eēt tam stricti. Quāto estis
ceteris nobiliores. tāto eē debetis
hūiliores. Tunc volens post cor-
reptionē illuz placare adiecit.
Nō vos gr̄uare debet correctō
mea. q̄ ad bonū vstruz factuz
est. Reuertimī ad claustruz ve-
struz et de cetero nō molestabit
vos nobilis.

Ca. xij.

Philippus rex Romanorum
simile verbum nescio si ha-
buerit a iam dicto rege franco-
rum in quendam abbatem ordinis no-
stri iaculauit. Ad quem cum abbas
in equo accessisset de necessitate
domus sue cum illo loquutus rex
eius calciameta que minimis erant
stricta ostenderunt. Quem cum inter-
rogasset unde esset. Respondit ille.
Dne de paupere domo. Et rex.
Eum apparet in calcieis vestris. quod
domus vestra pauper sit. Nam cor eum
ibi carum est. De quo verbo valde
confusus est abbas. **Novit**
us. Merito superbia confunditur.
Ca. xiiij. **Mochus.**

Anno preterito abbas qui-
dam de ordine nostro bene
notus mihi cum occurreret Frederi-
co regi Romanorum qui auiunculo
suo Philippo successit imperio habens
cum illo loqui aliquod
ita cepit equus eius hinc inde la-
sciuire et in saltu se dare ut re-
gi in equo satis mansueto sedenti
nullo modo posset appropinquare.
Novit. Quid posset tunc tan-
tus princeps cogitare? **Mochus.**
Puto illum non modice fu-
isse scandalisatum. Nam simile ei in
equo eodem contigit mecum et ego
scandalisatus fui in eo propter equum.
Recedens vero a rege cum multa
erubescencia equo illo effreui uti

non uult de cetero Abbas iste homo
erat senex simplex satisque humi-
lis ac disciplinatus licet in hac
equitatura minus fuisset circumspectus.
Novit. Quod iuste
in religiosis secularibus displicet
deo placere non potest. **Mochus.**
Verum dicis quod deo dele-
mus conscientiam hominibus famam.
Omnibus Christianis dicitur a
christo. Discite a me quod mitis sum
humilis corde. Ut enim taceam de
scandalo secularium in superbia re-
ligiosorum cum iudei et pagani super-
biam vel signa superbie vident in
christianis religionem christianam hor-
rent et blasphemant nomen christi
propter eos. De hoc tibi verba cuiusdam
sarraceni referam memoria valde
dignissima. **Ca. xv.**

Frater willhelmus aliquando
de camerarius noster an-
te dissolutionem canonicus fuerat apud
traiectum inferius. Die tunc ad-
lescente sue signatus cruce gratia
domini sepulchri transfretauit.
Antequam nauis in qua erat portu
achois attigisset ignem secularium
anno ortu aurore circa ciuitatem
in diuersis locis tam ipse quam cete-
ri viderunt. Qui cum interrogas-
sent nautas causas ignis responde-
runt. Tempus est estiuum et ciues
propter calorem tentoria sua ob re-
frigerium circa ciuitatem metati sunt

Noc ita esse putantes in portu
 Achomis deuenert et tunc primum
 quod sarraceni optinuissent ciui-
 tate cognouerunt. Eodem tempore
 peccatis nostris exigentibus da-
 ta fuerat fra sancta in manu. Sa-
 latinus regis syrie regnante frede-
 rico romanorum impatore. No-
 radimus autem filius Salatinus vir
 naturaliter pius et beneficus tunc
 erat in ciuitate. hic cum nauim
 christianorum in portu uidisset et cum
 causa aduentus eius eo quod esset so-
 la non lateret. misertus christianorum
 quendam nobilem paganum in
 lingua gallica satis expeditum
 ad nauem cum galea misit per quem
 ne timeret mandauit. Visque ad
 illam horam fuerat suspensus posi-
 ti ignorantes utrum essent occide-
 di vel capiendi. Interim nobilis
 quidam christianus de Alemania
 oriundus in extremis laborans
 omnia sua arma valde decetia cum
 tribus dextrariis per eundem pa-
 ganum. No radimus misit per uita
 fratrum illi supplicans. Ego inquit
 tribus annis noueram Christo in
 his armis seruire sicut ut video non
 est eius uoluntas. destinati sunt
 et nuncii Christiani ex quibus
 unus erat frater wilhelmus propter
 scientiam lingue gallice quam mune-
 ra principi presentarent. No ra-
 dimus uero ut uidit xenia trans-

missa cum multa deuotione susce-
 pit et singula in lorica clipeum
 galeam gladium necnon et dexte-
 rios deosculas. quod per semetipsum
 visitare uellet infirmum remanda-
 uit. Interim milite mortuo et
 caute appenso lapide eiectione ac
 demerso alioque milite egroto
 eque nobili viro in loco infirmi-
 tatis eius reposito rex mane cum
 multis diuersi coloris galeis
 egressus aduenit nauem intravit
 et de transmissis gratias referens an-
 te infirmum sedit atque cum medico
 quem secum adduxerat de ualesce-
 tia illius disputauit. Optulit
 et quedam nobilissimi generis
 poma que creuisse dicebat in orto
 patris sui apud damascum. De-
 inde ait infirmo propter te omnibus
 christianis bene fatia. A quo cum pe-
 terent oductum ad ciuitatem san-
 tam Iherusalem quam adhuc tenebant
 christianum reddidit. Non esset uobis
 tutum neque mihi honestum si la-
 trumculi quem modo per omnes vias il-
 lius vagantur vos lederet et con-
 ductum meum violaret. Egressus
 uero de nauem tam egroto quam cete-
 ris ualedixit dominus eis licentiam re-
 priandi contra impetum sarraceni-
 norum signo teli regalis illos
 munies. Tunc supradictus no-
 bilis paganus reduces secum in ci-
 tatem fratrem wilhelmum interrogauit

cū dicēs. **D**ic o iuuenis quō f
uāt Christiani lege? Christiani
nā in terra tua? Ille dicē nolēs
qđ verū fuit rēdit. Satis bñ
Ad qđ **A**dmirald⁹. **E**go dicā
legē Christianorū terre hui⁹?
Pat⁹ meus erat vir nobil⁹ et mē
nus et misit me ad regē. **I**hero
solimitanorū vt gallicū; discē
rē apud illū ipse vero versa vi
ce misit pri⁹ meo suū filiū ad di
scendū p̄ deoma sarracenicū.
Vn̄ om̄s vita Christianorū bñ
et optime mihi nota ē. **N**ō fuit
aliq̄s ciuis adō diues in **I**hero
solima q̄ p pecunia sororē filiā
vel qđ execrabilius eāt luxurie
p̄grinorū vxorem p̄p̄iā nō ex
poneret sicq; illos mercedib;
laborū suorū euacuar. Ita om
nis gule et carnis illecebris de
ditū erat vt n̄b̄l om̄no a p̄cca
torib; differret. **S**upbia vero
sic in eis regnauit vt cogitare
nō sufficerēt quali mō vestimē
ta sua inciderēt strīngerēt at;
cultellarēt. **I**dē dico de calciāmē
tis. **E**t adiecit. **C**ōsidera vestimē
ta mea calciāmēta mea q̄ sint
rotūda q̄ ampla q̄ simplicit̄
et hūiliter formata. **S**icut no
bis retulit idē; wilhelm⁹ manū
cas habebat laxas et amplas si
cut mōachus. **N**ulla erat in ve
stib; plicarū multiplicitas nul

la curiositas licet ipsa vestiu;
materia foret satis p̄tiosa. **E**c
ce inquit ista sunt vitia p̄pter
que elecit deus Christianos su
plos et luxuriosos de terra ista.
Nō em̄ diutius potuit tātas il
lorū iniquitates sustinere. **P**utas
q̄ n̄ris viribus optinuerim⁹
illās nequaq; **N**ouissime etia;
hoc adiecit. **R**eminē ex regib;
n̄ris timēus neq; ip̄sū impato
rem vestru; **F**redricū h̄sicut le
gimus in libris n̄ris xpianus
imperator q̄dam surget **O**tto
nomie quī terra; hanc cū ciui
tate **I**herusale; cultū Christiana
no r̄stituet. **N**os ita audiētes
sp̄abam⁹ q̄ p̄phetia illa imple
da esset in **O**ttone imperatore
Saxone q̄ ante aliquot ānos
defunct⁹ est. **E**odē t̄pe **S**ala
dmus hūanitatē exhibuit xp̄i
anis satis magnā. **C**ū ess; exer
citus xpianorū p̄tīm ab ei⁹ cre
citu occisus p̄tī; capt⁹ at; dissi
patus reliq̄as ciuitatū que se
vltro reddiderūt in ciuitatib;
eis dē esse p̄misit s̄b bona t̄n cu
stodia. **D**ieb; aliquot elapsi
cū req̄sisset a suis quō se habe
rent Christiani respōderūt illi
Domine non aliter viuunt q̄
pecora ludis t̄n gule et illece
bris seruētes. **T**unc iratus iul
sit eos de ciuitatibus expelli.

Nouiti? Procholo? Qd ab
horret iudeus? qd exercitur pa
gan? hoc quasi pro lege habet
Christian? **M**ochus? Dec
de tētatōe supbie sint dicta nūc
ad iā accedam? **C**a. xvi.

Ra est irrōnabilis p̄turbatio
mētis vel est scdm aliā descrip
tionē strīctus ocitati furor am
mī vlcis cēdi libi dīe feruēs. De
ira nascitur rīre. timor mētis
cōtumeliē clamor indignatio
blasphemie. Ira in corde latet i
verba prūpit iniurias exercet.
Vnde Salomō in prouēbijs.

Vir iracundus prouocat rixas
et qd ad indignandū facilis est
erit ad peccandū p̄liuio. Itē
ecclesiastic? Ira et furor vtrūq;
exercibile est. Et in eplā sua Ia
cobus aplūs. Vbi zelus et otē
tio ibi incōstantia et omne opus
prauū. **C**a. xvij.

Duo serui ex familia nra
verbis inter se cōtenderēt
Ex qbus vnus ita est ira inflā
matus vt qñ in furore; versus
alterū minus talia suspicantē
extra monasteriū ei occurrens
occideret. Valida erat hui? tē
tatio. Ecce qd modica scintilla
in magnū ignē profecit. Scā
tilla ira. ignis seqns homicidū
Nouī aliquos ita ppter verbu
lū vnum tētatos. vt apostasiā

icurrerēt. Nos reuera tetigeāt
se? plaga Egypti scilicet vesice
bulientes. id est ira cū insania.
Apostatare insanire ē. Natura
le est irasci. s; cū motus idē im
moderatus est p vicio reputat.

Nouiti? Vellē aliqua nūc
audire exempla de viris religi
osis q nob ira temperēt et ad
patiētiē virtutē ampliū accē
derēt. Rā apud seculares irasci
et indigri quasi pro nūbilo ha
betur et nisi puocati se vlciscan
tur a ceteris despitiūt. **M**o
nach? Vis audire exēpla per
que cognosces qd sit piculo sū
deo qd contrariū subiectis irasci:
et indignari suis p̄latis etiā ab
ill? puocatus? **N**ouiti? Vo
lo. **M**ochus? Dicā tibi sicut
ab ore eius audiui cui otigit.

Capitulū. xvij.

Prior quidā ordinis nri
vir bon? et disciplinatus
ab abbe suo plusq; necesse ēēt
et qd meruisset exacerbatus est
et hoc sepi? De qua re satis tē
tatus nō tam eq̄nimiter illius
verbū sicut debuit tolerare po
tuit. Volēs illi dñs exemplo
sue passiōis tempore feruore;
tentacōis: oñdere etiā qd p̄la
ti ineq̄les equalit? propter ip
sū forent supportadi tali exem
plo eū informant. Visu est ei

nocte quadā leuī somno p̄sso
 q̄ ip̄e simul cū abbate suo cru
 cifixū portar; ille in brachio dex
 tro ipse vero in sinistro. **Dū** sic
 illū tenerēt equalit̄ brachium
 crucis qd̄ prior tenebat de ma
 nu ei⁹ est elapsum ⁊ alterū est
 erectum factaq; est inēqlitas.
Mox euigilās visu; intellexit
 dicēs. **Q**uid agis miser? **N**on
 eque portas corpus cū abbate
 cito rancozē aduersus illu; ser
 uās in corde tuo. **I**nterptatus
 est sicut reueā fuit corp⁹ **C**hri
 sti esse ogregacone m crucē cui
 fratres p obedientia; affixi sūt
 ordinis rigore. **A**d abbe m em̄
 ⁊ priorē spūaliter spectat ouē
 tū qui **C**hristi corp⁹ est porta
 re tenere ⁊ sustētare. **P**ortae p
 orōem tenere p disciplinā; su
 stentare p solacōem. **A**bbas
 loco patris. p̄or vice mris. **Cū**
 prior cū abbe suo minus bene
 concordat nō equa lance cū illo
Christi corp⁹ portat. **I**de p̄or
 cū hac visione eius q; vt iā di
 ctū est interpretatione minus
 ess; correct⁹ nullo a ocepto rā
 core diductus alterā ei oñdit
 tāto efficaciorē q̄to terribilio
 rē. **N**octe q̄da; licet in som
 nis nō in pictura non in sculptu
 ra s; in carneo corpe manifesta
 visione vidit saluatore contr̄

se in cruce pendente. **E**ratq; vin
 culis spīneis in qnq; corporis
 sui p̄tibus eidē cruci alligatus
 vnū vīculū ambiebat caput
 eius frontē scilicet ⁊ tempora.
Aliud erat circa pect⁹ tertium
 circa manū dexterā; quartū cir
 ca sinistram; quintū erat in p̄di
 bus circa talos ⁊ lignū. **A**c si
 diceret illi domin⁹. **E**go p̄pter
 te passus sū cruciamia tā diu
 ⁊ tu eq̄mīter ab abbate tuo
 p̄pter me tolerare nō potes: n̄
 dico verba s; verba. **T**e guat
 que cordi tuo nō sapit obedi
 entia ⁊ ego fact⁹ sum p̄pter te
 obediēs p̄ri vsq; ad mortē cru
 cisq; obprobria q̄ sunt q̄i vī
 cula spīnosa. **S**ic ipse in retu
 lit dñs mox dedit ei intelligere
 visionem hoc modo. **I**n hoc in
 quit q̄ **C**hristus q̄ caput est
 ecclesie ligatus fuit spīnis oñ
 dit tibi q̄ capiti tuo: id est ab
 bati obedire debeas etiā; in ad
 uersis. **Q** ligatus fuit in pecto
 re docet te quia tuum velle ab
 batis tui voluntati debeat con
 cordare. **C**or in pectore est ⁊ in
 corde volūtas. **I**n tm̄ enim tem
 tatio eius processerat vt locū
 mutare si posset firmī⁹ propo
 fuiss; **V**īcula inquit manū
 eius inhiñāt te nihil aliud de
 bere facere nisi qd̄ ipse p̄cipit.

Quia autem spiritibus pedibus se ad
crucem ligatum ostendit signat
quod tibi non liceat sine eius offen-
su locum mutare. sed secundum illius
arbitrium stare vel ambulare. Ex
hijs duabus visionibus territus
simul et edocuit de cetero studu-
it verba siue facta sui abbatis
equo animo propter exemplum su-
stinere. **Novicius.** Ut video
non est nobis tutum cum platis
nostris otendere. **Ca. xix.**

Hic prope cellerari quod
dicitur maior cum prope suo de
rebus exterioribus verbis osten-
dit et videbat ei quod valde rona-
biliter mouetur. In ipsa nocte
saluator eius in cruce apparuit ia-
cens in terra eamque velamen te-
nue ac perspicuum super corpus illius
expansum. Cuius cum vellet vul-
nera retracto panno deosculari
ymago manus ausa indignabatur
de illis amouit. Tanquam diceret
Non es dignus tactu corporis
mei. quod sero me in prope tuo puo-
casti. Ille mox euigilans et causam
repulse non ignorans dictis ma-
tutinis me prope ad pedes prio-
ris se prostravit veniam pro exces-
su suo postulans. **Novicius.**
Si dignus est iudicio quod irascitur
fratri suo iam non ambigo quod
maioris pene sententie subiace-
at quod iratus fuit patri suo. id est

plato. **Monachus.** Ita est ut
dicis. quod maiorem reuerentiam debe-
mus patribus quam fratribus siue car-
nales siue spirituales. **Novicius.**
Quid si ex commotione animi
verbum ire iaculetur in sanctos vel
quod maius est in ipsum dominum?
Monachus. Tale verbum di-
citur blasphemia quod ex ira nasci-
tur et sepe multum acriter a deo
vindictam.

Ca. xx.
Scolaris quidam parisiensis
eo tempe quo abbas no-
ster ibi studuit verbum contume-
liosum in sanctum abraham euomu-
it. Quo die tertio defuncto cog-
nouerunt omnes qui verbum audi-
erant quod pena mortis dominus scilicet
suum vindicasset. **Ca. xxi.**

Hic hoc quinquagesimum qua-
to valida illa erant toni-
trua et pene a cotidiana aeris
intempie messis impediebatur mi-
les quidam provincie nostre ho-
mo liber de villa satis nobis vici-
na videtur a parte occidentali aere
obscurari. nubesque ymbriferas
oculi iratus dixit. Ecce vbi itez
dyabolus ascendit. Vix sermo
non finierat et ecce cetera tonitrua
filium eius in sinu nutricis percus-
serunt ipsa incolumi permanente.
Sed et in alijs edificijs scilicet
et iumentis blasphemus ille satis
flagellatus est ut disceret de cetero

nō blasphemāe. **H**ec eodē tem-
pore gesta sūt qñ fulminata ē
turrīs vīlle nr̄e Rassole. Vñ
stultū est valde vt homo mōē
lis cinīs a v̄mīs ponat in celū
os suū. **E**cce huiusmodi mala
aliaq; innumera pit ira. **N**o-
uit⁹. Si deus tā terribilit̄ pec-
catū ire vindicat in pñti puto
q; huius vitio s̄biectos acriter
puniet in futuro. **M**ōchus
Ex capitulo sequenti hoc agno-
sces. **Ca. xxiij.**

Narrauit mibi anno p̄tei-
to scilicet⁹ prime vīlle q̄
vintere dicitur rē satis terribi-
lem. **N**ō est diu inqt q; homo
q̄daz religiosus a pegrinus in
eccā nr̄a ad missa; stetit. Sta-
bāt iuxta eū matrone delicate
quorūcūq; militū vxores fabul-
vacantes q̄ illū orare nō sine-
bāt. **E**xpleta missa quosdā ex
militib⁹ seorsū dūces dixit illis
Vos dñi orōis causa ad ec-
clesiā hanc diuertī a ecce dyā-
bolo instigāte tātus erat circa
me clamor a fufurrū illaz ma-
tronaz vt omīno orare nō pos-
sem. **D**icā vobis rē terribile; q̄
meis tēpibus in villa mea cōti-
git. **E**at ibi puella q̄dam bene
nata a diuītū filia s̄ita iracun-
da ita contētiosa at; clamosa
vt vbiq; esset huc in domo si

ue in ecclesia ibi rixas fuscitaz;
a beatū se iudicaret q̄ euadere
posset flagellū lingue illi⁹. **T**ū
dē defuncta est a in atrio eccle-
sie sepulta. **M**ane v̄mētes ad
ecclesiā; vidimus tūbam eius
ad istar fornacis fumū eructu-
antē. **V**ñ exterriti a videre vo-
lentes qd hoc portēderet terrā
eiecim⁹ a ecce medietatem cor-
pis superiore; ignis osupserat
inferior v̄ro ps ab vmbilico a
deiceps illesa apparuit. **N**o-
uit⁹. Quid hoc significabat?
Mōchus Quod homines q̄
nouerāt illius vitā dixerāt hoc
a ego dico. **V**oluit dē in ei⁹
corpe oñdere q̄tu; ei placeret
virtus castitatis a q̄tū abhor-
reret vitū iracūdie. **Q**uia vir-
go fuit castitatis grā crura ei⁹
cū femorib⁹ illesa fuauit a q̄
nimis iracūda erat fel cor lin-
guaz manū cum suis sedib⁹ ig-
nis deuorauit. **I**ra ignis ē. vnde
ecclesiastic⁹. **N**e struas ligna
in ignē iracūdi. id est ne de il-
li materiā in occasione irascē-
di. **I**te. **H**omo iracūdu in-
cendit ignē. **E**t apostolus Ja-
cob; **L**igua ignis ē. **V**niūstas
iniquitatis lingua cōstituitur in
mēbris nostris que maculat
totū corpus natiuitatis nr̄e in
flāmata a gelēna. **N**ouit⁹

Ita metua terret oracō vt pro
ponā omīno nō irasci fratribus
meis. **Mōchus.** Tūc btūs
eris. Qui autē vt ait idē apls
putat se religiosū esse nō refre
nans līguā suā. s; seducens
cor suū: huius vana ē religio.
id ē inutil a immūda. **Līgua**
inqētū malū est plena veneno
mortifero. **In ipā benedicim?**
dēu a patrē a in ipsa maledici
mus hōies q̄ ad similitudine;
dei facti sūt. **Vñ** alibi scriptū ē
de illa. **Mors** a vita in manib;
līgue. **Proici?** Qua filitu
die dicātur līgua habere ma
nus. **Mōchus.** Quia sepe
causa mortis efficit cor porū a
aie si fuerit dura: vite vero vtrū
q; si fuerit mollis et gratiosa.
Vñ Salomō Rñsio moll mi
tigat irā. sermo durus suscitāt
furore. **Hoc impletū est in Da
uid.** Sermo durus **Nabal** in
necē propriā gladiū eide; por
rexit. quē sermo sensatus **Abp**
gail retraxit. Et q; manib; lī
gue mors ē. creator prūdētissī
mus duplicē ei mure osseū scili
cet a carneū. id ē dētes a labia
āteposuit: ppter vitā vero vtrū
q; puiū; fec. **Loq̄** de bonis vita
le ē. **Proici?** Placet qd̄ di
cis. **Mōchus.** Nec de ira di
cta sint. **Ca. xxiij.**

Re succedit inuidia a de ipsa
nascit. Est enī inuidia ira inue
terata odiū videlicet felicitatis
aliene. **Diuis** filie sūt odia su
furratio. detractō. exultatio in
adūsis proximī. afflictō in pro
spis eiusdē. **Hoc vitū** de ange
lo dyabolū fecit. **Hoc vitū** ho
minē de paradiso eiecit. **Inuidia**
enī dyabolī mors intriuit in or
bem terrarū. **Qm̄** graue a picu
losum sit hoc vitū in epla sua
Johānes breui sermone cōclu
dit dicēs. **Qui** odit fratrē suū
homicida est. **Hoc viciū** q̄ to
est occultius tāto piculofius.

Capitulū. xxiiij.

Non ē diu q; monachus
quidā stimulis inuidie
agitatus a supatus quēdā ex
fratribus suis adoleſcentē ac
culauit apb̄ abbatē imponēs
ei crimina pessīa. **Cui** cū min;
abb̄ crederet ille ad maiorē vi
dictā vsq; ad visitatoris pnti
am suā accusacōnē reseruauit
Quid plura? **Tāta** apud illū
inuidi machinacō pfecta vt ip
se visitator inueni vitia relata
in caplo corā omīb; obijceret
negati a dēu innoētē sue testē
inuocātī nō crederet. s; habitu
trūcato carcei māciparēt. **Pt?**
cuius discessū deus iudex iust;
inuidū infirmitate pemptoia

flagellauit. **T**imēs vero mori
cōfessus est iuuenē ex inuidia
se accusasse. **Q**uōd cū ex consilio
cōfessoris semiorib⁹ propalas
set statū prouisorio missum
est. **Q**uī tritus ad monastei
um otius rediit p seip sū carce
rem intrauit ad pdes mōachi
se prosternuit a vt sibi ignosce
ret q ignozāter in eū delique
rat supplicās etiam reluctantē
eum cū glōria eduxit. **H**ec mī
bi relata sunt a quodā abba
te quī visitacōm eidem interfu
it. **R**ouiti⁹. **P**uto mōachū
istū multū in tā grādī tētacone
meruisse. **M**ōchus. **Q**uōd for
nax auro: qd līma ferro: quod
flagellu: grano: qd vne torcu
lar hoc ei eadem fuit tētacone.
Seruauit enī in tribulatiōe
patientia. **I**nuidia autē sua eāt
inuidia qd venenū stomacho
qd tineā vestimēto: qd erugo
fiori: qd tabes corpi. **R**ouiti
us. **S**i nosti adhuc aliqua de
tētaconibus inuidie exempla
precor vt mībi recites illa. **M**ōch⁹.
Quia latēs morbus
est inuidia nullu: ad presens
occurrit exēplu: qd vel memo
ria sit dignu: siue edificatiōi
necessariū. **R**efert tibi tñ quan
dam sanctā inuidiā quā te au
dire delectet. **C**a. xxv.

No pteito in monaste
rio quodā ordis nostri
iur frisiā qd Jesse dicitur due
puule puelle ad litteas posite
fuerūt. **Q**ue cū magno feruore
discētes satis int se cōtenderūt
vt vna alteri in studio a scien
tia supior habere. **I**nterī con
tigit vnā infirmari. **Q**ue cōpa
ris sui pfectu inuidēs satis ce
pit tētari timēs q interm mul
ta discere posset. **V**ocās qz pō
rissaz cepit illi supplicare dicēs
bona dñā qñdo venerit ad me
mater meā ego requirā: ab ea
sex denarios quos vobis dabo
vt nō patiamini discere sorore
meā donec cōualuero. **T**imeo
enī ne precellat me. **A**d quod
verbu: subrisit priorissa. puel
le feruore: satis admirans. **R**ouiti⁹.
Dic obsecro que est
medicina cōtra inuidiam. **M**ō
achus. **O**bssequia carita
tis. **C**apitulū. xxvi.
Magister Rudolph⁹ scola
stic⁹ Coloniē quē ego
bñ noui a frequēter audiui. di
sciplos suos instituēs exēplu:
cōn inuidos docuit dicēs. **F**rat
aliq̄s qñdā ex fratrib⁹ suis ita
exolum habuit vt sine cordis
sui cruciatu illū respicere non
posset. **Q**uōd ille sentiens a vul
nus cordis eius sanare cupiēs

fratrem tam piculose temptatū
 pinnio in ipa temptacōe omīno
 supatū obsequijs caritatis ad
 suū amorē q̄tu; potuit inclīna
 uit. Capitale eius vertit a mol
 lificauit vestes excussit. calcia
 mēta circa lectū cōposuit a q̄c
 q̄d ad illius omōdū esse noue
 rat inq̄tu; licuit a potuit exhi
 buit. Sic ille inuid? obsequi
 is eius deuictus a ad cor redu
 ctus cōceptū inuidie venenuz
 exspuita quē prius equo o cu
 lo respicere nō potuit plus po
 stea ceteris dilexit. **N**ec de vitio
 inuidie pro exēplo dicta sint.
Nec vitū qz ceteris deo q̄ cai
 tas est plus videt? esse otrariū
 Idcirco ab omī hoīe magis ce
 tris vicijis ē vitandū. **Ca. xxvii.**
Quarto loco ponitur acci
 dia q̄ viris religiosis solz
 esse satis importuna. **N**ouit
 tius. Quia nomē huius vicij
 aliq̄tulū barbaē sonat q̄d sit
 accidia vel unde dicat? scire de
 sidero. **M**ōachus Accidia
 est ex cōfusione mētis nata tri
 stitia siue tedium a amaritudo
 animi imōdeāta q̄ iocunditas
 spiritalis extinguitur a quodā
 desperacōis p̄cipitio mēs in se
 metipsa s̄buertitur. **D**icit aut
 accidia q̄i accidia eo q̄ opa spi
 tualia nobis acida reddat a i

lipida de qua p̄ Salomōes di
 citur. **M**an? remissa tributis s̄
 uiet. **I**tē pigz denicit timor a bo
 no ope anime autē effemiato
 rū esuriēt. **D**icit autē de ea. **S**e
 neca. **M**agna iactura est q̄ p
 negligētā fit. **A**ccidie siue tri
 stitie p̄pagines sūt malitia rā
 cor pusillanitas. de sp̄atio toz
 por circa p̄cepta euagacō men
 tis cū illicita. **A**ccidia multos
 tētat a multos p̄cipitat. **N**o
 uiti? **D**e temptacōe huius vicij
 exēpla subiūgas. **M**ōch?
Audi q̄ sit periculōsū accidia
 verari. **Ca. xxviii.**

Monachū quēdā; dyabo
 lus sic exitus p̄bauit ita
 reddidit accidiofū vt q̄tiens
 esset ad matutinas surgendū
 statz ex quadā pusillanimita
 te a timore vigiliariū sudore p
 funderet. **P**utās esse ex infirmi
 tate iacuit. vestib? se operuita
 sicut ostiū sc̄m puerbū; **S**a
 lomōis volūtur in cardie suo:
 sic piger ille vtebat se in lecto
 suo. **N**octe quada; ad siḡ no
 laz surgētibz ceteris omibz
 festinātibzqz ad diuinū offiti
 um cū; ille surgere tētare. au
 diuit de s̄blecto q̄n itez wtan
 te accidia se inclīnaret vccē q̄n
 dā incognitā clare satis sibi di
 cētē. **N**oli surgere. noli sudore

tuus; interrumpere quod non expedit tibi. Tunc primus sentiens sibi a dyabolo per vitium accidie esse illusum a fantastico illo sudore se excussit nec postea tanto temporis facile offensit. Hoc scias quod non permittit dyabolus nos tentare quantum vult et quod dum vult ne decepti ab illo pereamus. Sepe inuitus virtute diuina opulsi huius quos tetat fallacia suam manifestat. **Ca. xxix.**

Sacerdos quidam ex monachis nostris solitus fuit dictis matutinis in illo intervallo quod fratres solent vacare orationi vel psalmis super unam sedem se deponere et inter orationis verba dormire. Volens illi dominus ostendere quod tali hora et maxime in tali loco non esset dormitandum si in oratione vigilandum apparuit in cruce ei verso dorso ad illum ut dicere videretur. Quia tepidus es et accidiosus non es dignus faciem meam intueri et hoc sibi sepius contigisse testatus est.

Capitulum. xxx.

Huius quidam monachorum nostrorum Christianus nomine etate quodam iuuenis si vite tam sanctissime fuit ut vix credere retur de sanctis qui sunt in terra domini. Dic corpe tam debile erat ut eum vivere tederet. Nocte quidam

dictis matutinis usque ad laudes capiti suo peccare volens super lignum quoddam ante altare se prostravit sub forma orationis ibi dormitans. Mox ut oculos clausit affuit gloriosa domina nostra virgo Maria et veste cum feriens excitavit dicens Christiane non est hic locus dormiendi sed orandi. Statim ille cuius oculos aptis oculis postea ora femine recedens vidit et vocem femine iam dictum sermonem concludentem audiuit.

Novit. 9. Quantum ex isto iuvene considero non omne tedium boni operis ex vitio est sed aliquando ex corporis infirmitate.

Moachus. Ex vitio primi hominis omnis tentatio est et infirmitas. Septem ex culpa illius contraximus penalitates esurie videlicet sitim frigorem calorem lassitudinem infirmitatem mortem.

Quando motus harum penalitatum ordinatus est penam habet sed non culpam. Quando vero immoderatus est penam habet et culpam.

Novit. 9. Quid appellas lassitudinem? **Moachus.** Somnolentiam et alium quolibet laborem unde homo fatigatur. Caveamus ergo ne hoc quod est nature vitatur in vitium quod non solum per usum malum gignitur vitia sed etiam ex virtutibus per verbi gratia.

Iustitia dū modū excedit vertitur in crudelitatem nimia pietas in dissolutionē. Indiscretū zeli studiū iudicatur iracundia nimia māfuetudo segnitas dicitur et accidia. Sicq; sentias de ceteris. **¶** **Provi?** Puto predictū iuuenē non pui fuisse mei tū quē beata virgo sic familiariter excitauit. **¶** **Mōchus.** Rūti fuit meriti qntū dilectus celestis patrie ciuib; sequētia de clābūt. Cū ppter nimiam capitis infirmitatē generalē habuisset in caplo licentiā manēdi de vigilijs solemnib; quoties voluiss; vix nisi compulsus de choro exiuit. Dictis vtro matutinis infirmorū in oratorium rediit et moram longiorē q̄ ordo cōcederet illic ex osuetudine fecit. Cui cum diceret die quādā dñs. Henricus abb noster tunc monach; simplex. bone frat; Christiane vos frequēter nobis expōitis debilitatē capitis vestri et tamē nō vultis vti gratia vobis indulta. **¶** **Rndit.** Nō possum manere. Stās em̄ extra chorū et alios psallere audiens qz intrare nō licet corde crutior eo qz recorder cōsolationū; qbus deus inter illos letificat animā meā. Audito hō verbo dñs. Abbas de spiritali pre-

sumēs amicitia que essent ille cōsolationes inq̄siuit et tibi diceret cū multa precū instantia optinuit. **¶** Cōfessus est ei qz sepius i choro tempe psalmodie beatos angelos videret circuire: et qd multo fuit excellētius ipsū regem angelorū hominē Ihesū Christū. **¶** **Provi?** Magna dona ocella sūt huic iuueni. **¶** **Mōchus.** Et meito. Ex quo em̄ ad ordinē venit nūq̄ sine tentatiōe fuit tū ppter nimiam debilitatē; capitis tū ob desiderium patrie celestis flagellū dñi in tanta patiētia sustinuit vt om̄s eius fratres mirarentur. Tempe quodā; dñs q̄ in tentator malorū est gratiā lacrimarū quā illi copiose otulerat subtraxit vñ satis tētabat. **¶** **Provi?** Anteq̄ procedas nosse vellē cur deus huiusmodi gratias viris iustis subtrahat. **¶** **Mōchus.** Quatuor de causis videtur illa subtractio fieri. ne videlicet gratia assiduitate vilescat. ne mens de vsu illi; supbiat vt cū maiori desiderio q̄ratur et recuperata diligētius custodiat. **¶** **Quarta cā ē culpa venialis.** **¶** **Provi?** Plac; qd dicis. **¶** **Mōchus.** Christianus vtro de amissa grā satis dolēs et peccatis suis hoc imputās

cū die ac nocte p illius recupera-
tione oraret nec pferet recor-
datus est lignū dñici. **Dixitq;**
in semetipso. **Si facultatē ha-**
beres deosculādi lignū pretio-
sū in quo saluator sanguinem
suū fudit gratiā tibi refunder;
lacrimar. **Tali suspensū deside-**
rio in qdam solemnitate dicta
missa ad altare accessit sacruq;
lignū deosculans cū augmē-
to susceptā gratiam rēpit. **¶**
Novit⁹. Due cruces sūt apd
nos que hanc fuit expediri vo-
lo. **¶** **Monachus.** Illa in q est
lignū nigri colois q de apulia
venit. Altera que rubri coloris
est nondū habuim⁹ quā de ec-
clesia sante Sophie apd Cō-
stātinopolim sblatā otulit no-
bis Henricus de Ulme. **¶** **Ro-**
uit⁹. Vellē scire quali fine vir-
tate gratie migraueit ab hoc se-
culo. **¶** **Monch⁹.** Sepe ex ma-
nib⁹ suis sentiebat tā aromati-
cū odorem vt miraret⁹ ⁊ dicere
posset cū sponsa cuius membrū
fuit etiā ad litterā. **¶** **Man⁹ mee**
stillauerūt mirrā digiti mei ple-
ni sūt mirra probatissima. **¶**
Novit⁹. Forte manus hēbat
impollutas. **¶** **Monch⁹.** No-
ueris cū non fuisse carne virgi-
nē vt scias odore eūdem fuisse
magis ex v̄tute mētis q̄ ex ite

gritate corpis. **¶** **Accedens** vero
ad mensā corpale gratiā pdi-
dit spirituale licet semp debil-
esset infirm⁹ tamē ante obitū
suū p dies multos amplius in
camino egritudinis excoct⁹ a si-
cut aux in igne pbatus ē. **¶** **No-**
cte qdam in sōnis sancta Aga-
tha martir avgo illi appares
dixit **In** ista osolatoria Chri-
stiane nō sit tibi onerosa infir-
mitas hxc qz isti sexagita dies
rputabūtur tibi p sexagita an-
nis. **¶** **Exp̄giscēs** qz visionē intel-
ligere nō potuit qbusdā eā re-
uelauit. **¶** **Quā** qdam ita interp-
tati sūt qz tm eū purgar; a pe-
ccatis infirmitatis illius credo qz
tū sexagita āni in purgatorio
Alijs videbat⁹ qd veri⁹ fuit qz
infirmitas illoz sexaginta dierū
ppter paciētiā esset ei p merito
sexagita annorū. **¶** **Nā** in nocte
scē Agathe spūm reddidit q di-
es fuit sexagesim⁹ ab ea nocte
q hxc audiuit. **¶** **Consumat⁹** in
breui expleuit tēpa multa. **¶** **Et**
vt scias esse verū sermonē pro-
phetici qui dicit fili⁹ nō portā-
bit iniquitatē patris noueris
monachū hunc filiū fuisse cle-
rici Sunnensis ecclesie cano-
nici. **¶** **Novit⁹.** Audiui de
quibusdā qz mīmis timeāt eo
qz de legitimo thoro nati non

sint Illis expediret ista audiē

Mōchus Siue sint filij le-
gitimi. siue fornicarij adulteri
vel incestuosi. id est de incestu
nati om̃s ante baptismū eadē
cathena astricti tenētur. Om̃s
q̃dem nati sum⁹ filij ire p bap-
tismū vero effecti sum⁹ filij gra-
tie. s; soli illi beati q̃ p vitam bo-
nā gratiā finalem cōputabū-
tur int̃ filios glorie. Reuocat
mibi ad memoriā; oratio tua
cōuersū quendā sanctum san-
cti sacerdotis filiū q̃ de sua odi-
cōe ita erat tētatus. Ita tristis
et turbatus vt pene missus eēt
in desp̃atiōe. **N**ouici⁹ Sci-
re vellē exitū tētaōnis eius.
Mōchus. Dicā tibi q̃d au-
diui ab ore cuiusdā abb̃is q̃ il-
lū; nouit et familiaris fuit s; et
ego illū noui. **Ca. xxii.**

Om̃e ouerso Henric⁹ fu-
it i vilario p̃fessus et dñi
Christiani de clauetro mona-
chi filius de hoc Christiano mī-
ra tibi dicā in distinctiōe septi-
ma caplo. xvi. Minist̃bat au-
tē idem Henricus in hospitali
paupib; vir multe hūilitatis
patēcie et passiōis et q̃to pl⁹
deū timuit tāto plus ab illo se-
pari formidauit. Im̃iseat em̃
dyabolus quādā desp̃atiōe;
cordi eius ita vt dicēt. Ruia

nō es filius legitim⁹ thori: nō
eris heres celestis regnī. Que
cogitacō in corde eius adeo cre-
uerat vt a offessorib; ta; de sc̃p-
turis q̃ de exemplis platā nul-
lā p̃orsus recipet osolacōne;
Misertus eius dñs nocte qua-
dam cū tētaō esset validissi-
ma in domū amplā et longā il-
lū trāstulit in somnis tamē. In-
quavidit de vtroq; sexu multi-
tudinē magnā. Et facta est ad
eū vox. **H**erice vides hanc mul-
titudinē? Om̃s quidē de legiti-
mo thoro sūt nati. s; omnes re-
probi p̃ter te sūt. **E**uigilans
statim letificatus ē valde: intel-
ligēs visionē propter se factā
Ab illa hora tētaō inmissa
cessauit et ipse q̃ diu vixit: deo
qui n̄ deserit sperātes in se gras-
egit. **N**ouicius. Est ne acci-
dia in choro dormire? **M**ōa-
chus. Cōsuetudo vitii accidie
ex se gignit q̃ quidā; per infir-
mitatē palliant cū idem vitii;
magis ex diabólica op̃racōne
q̃ ex infirmitate sit. **Ca. xxiii.**

Hoc quēte me die quadā;
cū viro valde religiosō ex
oũis nostris de hīs q̃ frequē-
ter in choro nostro dormiūt ip-
se mibi r̃ndit. Sciatis p̃ certo
q̃ somnolētia illa ex dyabolo
est. Die quadā tpe estiuo cui;

laudes decantaretur vidi in dor-
so fratris wilhelmi qui libentē
ibi dormit clara die serpentē sē-
pere a statū intellexi qđ diabolus
esset qđ in eius somnolentia pa-
scebatur. Diuinusmōi visio em te-
ste fratre Richardo dicebat se
de eodē conūso sepius vidisse.

Conūsus qđ hoc vidit vocabatur
Cōradus vir bonus et iustus de
quo multa excellentiora tibi in
distinctione octaua recitata.
Multos p somnolentiā tētat
dyabolus et vixit a hoc in diuer-
sis formis.

Ca. xxxiiij.
Nēmēnrode ouerfus qđaz
valde accidiosus fuit in choro
pene semp ibi dormitās. In cu-
ius capite alius qđdam ouerfus
freqnter cattum sedere vidit qđ
vt pedes suos oculis ouerfi su-
pposuit statū ille oscitāe cepit.

Ad cū intellexisset ex relatiōe
eius qđ hoc videre meruit ne di-
utius illuderet a dyabolo sedē
stalli sui sic paruit vt dū dormi-
taret in pte declinando sedentē
pāpitar. Sicqđ somnolētie
demō p artē excussus est a fra-
tre accidiosus feruentior in dei
seruitio factus est. Nec mihi a qđ-
dam oūso eiusdē cenobij rela-
ta sūt. Quantū demones illic
dormitātes irrideant ex subie-
cto cognosces exemplo.

Quidā ex **Ca. xxxiiij.**
seniorib⁹ nostris Frederi-
cus nomie licet alias fuit vir
bon⁹ de vitio tñ somnolētie sa-
tis fucāt notatus. Die nocte qđ
dam añqđ omīssus esset conue-
tus noster cū stat⁹ ad psalmo-
diā matutinarū in Nēmēnrode
et dormitaret: vidit añ se in so-
nis tamen virū longū et defor-
mē stantē. qui in manu nodū
stramineū et luto sū vnde equi
tergūtur tenebat. Qui cū mō-
chū pro terue intuit⁹ fuisset et
dixisset qđ hic tota nocte stas
et dormitas mēne fili mulieris
ipso fumoso stramine in fatie eū
cecidit. Mox territ⁹ euigilauit
et vt ictū ferietis euaderet caput
retrahēdo ad pietē dure satis il-
lisit. Vide qnta subsannatio.

Nup audi **Ca. xxxv.**
Qui qđ fili⁹ n̄ de tro in eodē
mōsterio mōchus qđaz est qđ
in choro sepe dormitat et raro vi-
gilat multū tacēs et parū psal-
lens. Circa istū sepe porci vidē-
tur et porcorū grunnit⁹ audiūt.
Puto qđ colligāt fili⁹s de ore
ei⁹ cadētes. **Pro uiti⁹.** Quid
sūt fili⁹qđ vel qđ signāt. **Mō-**
ch⁹ Sili⁹qđ sūt folliculi figumī
nū signātqđ vba psalmodie a
v̄tute vacua qđ somnolēti sine in-
tētiōe pferūt et eadē semiplene

prolata porcis id ē demoibus
colligenda pñtūt. **N**ij vero q̄
vigilāt a libenter de uoteq; cā
tantꝫ psallūt intente medullā
comedūt qz gratia; que in ver
bis latet ꝑplexicis ꝑcipiūt. **T**a
les in futuro cū laudatoribus
celestis Iherusalē adipe frumē
ti dñs faciabit. id est visione
sue deitatis. **N**ouicius. **S**a
tis ex hñs que dicta sunt colli
go qz tedū exercitij spūalis sit
a dyabolo. **M**ōachus. **V**t
dicis ita est qz qdam sūt qui
statim ceperint psallere orare
vel legere mox dormitāe incipi
unt. **V**igiles in lecto. somnolē
ti in choro. **I**te; dico de audiēdo
verbū dei. **C**u; verba secularia
audiūt bene vigilāt cū verbū
dei eis proponitur mox dormi
tant.

Ca. xxxvi.

In sollemnitate quadā cū abb
Beuardus ꝑdecessor huius q̄
nūc est: verbū exhortacōis in
capitulo ad nos faceret a plu
res maxime de ouersis dormita
re nōnullos etiā stertere ospi
ceret exclamauit. **A**udite frēs
audite. rē vobis nouā a mag
na; proponā. **R**ex qdam fuit
qui artus wecabat. hoc dicto
nō processit. s; ait. **V**idete frēs
miseriā magnā. **Q**uando locu
tus su; de deo dormitalis mox

vt verba leuitatis inserui: euāgi
lantes erectis aurib; omēs au
scultare cepistis. **E**go eidē hmo
ni interfui. **N**ō solū ꝑsonas spi
rituales sed a seculares dyabo
lus ꝑ somnolētiā temptat a im
pedit.

Ca. xxxvii.

Miles qdam Būnenf. **D**e
ricus nomie tempe quo
da; quadagesimali carenā fe
cit apud nos. **P**ost q̄ reuerfus
est in domū suā; die quadā oc
currens ꝑdicto Beuardo abbi
ait ad illū. **D**ñe abbas vendi
te mibi lapidē illum q̄ iuxta ta
lez columnā oratorij nostri ia
cet a ego dabo ꝑ illo q̄cquid
postulaueritis. **C**ui cū diceret
Ad qd vobis est necessarius?
Rndit. **E**go illū ponē volo ad
lectū meum qz talis est natura
eius vt q̄ dormire nō potuit a
caput sup illuz posuerit statim
dormiat. **I**llam cōfusione; fece
rat ei dyabolus tempe ꝑmiten
tie vt quotiēs veniēs ad eccle
siam se sup eundē lapidē cau
sa orōis recliaret mox ei som
nus furripet. **S**imile verbum
nobilis qdam qui ob similes
ꝑmitētiā; fuerat in hēmenro de
fertur dixisse. **M**olliores inqt
sunt lapides oratorij claustrī
oībus lectisternijs castri mei
Nō poterat se otinere qñ tēpe

orōnis in illis dormiret. **N**o
uiti? Si nō esset grūis culpa
accidia in seruitio dūmo non
nos ita dyabol⁹ ad illam soli
citaret. **M**ōchus. Rūta sit
culpa hūi⁹ vici⁹ pena te doce
at vni⁹ accidiōsi. **Ca. xxxviii.**

Quam sunt duo mēses elapsi
q̄ dñs abbas Campen⁹
retulit nobis de mōacho quo
dā q̄ semp in choro solebat dor
mire rē terribilē valde. Nocte
q̄dam cū ex more dormir⁹ alijs
psallentibus crucif⁹ de altari
venit dormitātē excitauit a cū
tanto nisu maxillā eius percussit
vt infra tertiū diē moreretur.

Nouiti⁹. Stupēda sunt q̄
dicis. **M**ōach⁹. **M**ōchus
accidiōsus nausēa deo prouo
cat a angelis sanctis. Vñ cū
dā accidiōso in psona omniū
p̄ Iohannē dicitur a Christo
Vtinā eēs calid⁹ aut frigid⁹
s; q̄ tepid⁹ es incipiā te euo
mere de ore meo. **N**ouiti⁹
Recordor te supius dixisse idē
esse vitū tristitiā a accidiā.

Mōach⁹. Vex est quia
accidia est ex cōfusione mētis
nata tristitia ex hac nascit ma
litiā a desp̄atio sicut sbiecto ti
bi ostendā exemplo.

Abb de Būl **Ca. xxxix.**
bach āno p̄terito r̄tu

lit abbi nostro tētatōnē quā
dam ex tristitia natā terribilē
satis sic dicēs. In puīntia no
stra quedam extitit puellano
bil ac formosa diuitūq; filia.
Quā cū pntes tr̄dere vellēt ma
rito rēnuīt illa dicēs. Non nu
bā alteri viro nisi sp̄so celesti
dño meo Iesu. Tandē virgis
ptinātia parentes sedati pprie
illā reliquere voluntati. **Q**ue
Christo quasi de victoriā gra
tias agēs cellam sibi fieri fecit
in qua ab episcopo velata et re
clusa ipsi soli sola satis deuote
per dies aliquot seruauit. Inui
dēs tñtē virtuti dyabol⁹ varijs
illam tētatōnibus conquassa
uit a veneno tristitiē innocū
virginis pectus inficiens sanā
infirmavit. **M**ox illa cepit va
rijs tētatōnibus fluctuare in
fide nutare de pseuerantia despe
rare. Inuasit eam a defect⁹ cor
dis tabitudo corporis. torpor
in oracōne dolor de reclusione
Interim dū sic p̄iculose puel
la nutaret sup̄dictus abbas
ordīnis Cystericiēsis cuius cu
re ab episcopo commissā fucāt
visitacōnis gratia aduenit et
quō viueret vel quō haber⁹ in
q̄siuit. Rndit illa. Malevūo
male valeo q̄ reuel p̄pter quē
hic reclusa sū p̄orsus ignoro.

Cui cū abbas diceret ppter deū
 et propter regnū celoz. **I**lla
 Rēdit. Quis scit si deus sit. si
 sint cū illo āgeli. anime vel reg
 nū celoz. Quis ista vidit q̄s
 inde rediēs visa nobis manife
 stauit. Quinsecmōi smones
 vt abbas audiuit totus cōtre
 mūt: cōuersusq; ad virgīnem
 ait. Quid ē qd loquēis soror?
Signa cor tuū. Rēpōdit illa
Ego loquor sicut mihi videt.
Nisi vidē ista nō credam. **R**o
 go vt sinatis me exire q; reclu
 sionē hanc diutius sustinē nō
 valeo. Tūc abbas intelligēs
 ex immisiōe diaboli tā repenti
 nā esse tristitiā et ex tristitia de
 speracōem ait. Soror inimic?
 glorie tue inuidens piculose te
 tētat. tu sta in fide virilit' age
 et cōfortetur cor tuū: et sustine
 dñm. Amicis et cognatis cōtra
 dicentib; tu sanctā hanc elegi
 sti vitā: tu istam desiderasti re
 clusionē. Que cum surda aure
 mouētis et exhortātis verba p
 cipet rogauit eā abbas. vt sal
 tem septē diebus ibi sustineret
 donec ad claustrū iens et redi
 ens denuo eā visitaret. Qd vt
 pmitteret cum vix optimiss;
 ad monasteriū pgens piculū
 virginis fratrib; exposuit et vt
 orōes speciales p ebdomadā

pro illa deuote ad deū funderēt
 omib; pcepit. Ipse vero in p
 pria psona q̄tum valuit dño
 supplicauit p illa. Ebdomada
 opleta reūsus ad eā ait. Quo
 mō habes filias? Rēpōdit illa.
Optime pat': nunq; melius.
Infra hos dies septē plus sum
 letificata plus solata q̄ an tu
 um discessu; fuerim cōtristata
 vel despata. Sciscitāte eo cau
 sam solacōnis ait illa. Pater
 oculis meis vidi de q̄bus dubi
 tauī. Post discessu; tuū anima
 mea de corpe fuit educta et vi
 di aīas beatorū vidi premia iu
 storū. Corpus autē meū vidi
 oculis anime in paupmēto cel
 lule mee ita exangue iacere et
 pallidū sicut lerbā sine succo
 et arefactā. Interrogata ab ab
 bate q̄lis esset effigies anime
 rēpōdit anima substantia spi
 ritualis et in sui natura sperica
 ad similitudinē globi lunaris
 ex omī pte videt. Quādo vero
 anime existēti in corpe angel?
 siue aīa apparet in lineamētis
 corpeis se ostēdit. Quādo aīa
 existēs in carne a carne libera ē
 anime cōsimili sicuti est appar;
Prouici⁹. Quic visiōi satis
 o cordat qd abbas. Quomūdū
 animā suam a mortuis rediēs
 similē esse dixit yahi vitreor lex

omni parte oculata sicut memi-
ni te dixisse in distinctioe prima
capitulo. xxij. **¶** Moachus.
Quod dā etiam retulit eadem
sanctional de aduētū antixpi
q̄ hic ponere nolo eo q̄ multi
de illo pphetādo decepti sint. **¶**

¶ Nouiti. Satis me t̄ret q̄ do-
minus mentē tam sanctā tam
mūdā et virginalē tam immū-
dis et tā nebandis tētationi-
bus vexari pmissit. **¶** Moeb.
Incōprehensibilia sūt iudicia
ei et inuestigabiles vie eius si-
cut audies de tētatione alteri-
us cuiusdā sanctimomialis cu-
ius tētatio t̄nto est piculo hor-
q̄to incertum est quali sit fine
termināda.

¶ Capitulu. xl.

¶ Infra paucos mēses quedā sā-
ctimomial femia puecte etatis
et m̄gne vt putabat sanctita-
tis a vitio tristitie in t̄m est tur-
bata a spitu blasphemie dubi-
etatis et diffidentie adeo vexata
vt caderet in despacōnē. De hīs
q̄ ab infantia credidit et credere
debuīt om̄io dubitaē cepit nec
ab aliquo induci potuit vt di-
uinis cōmunicaret sacramētis.
Quā cū interrogassent sorores
nec nō et neptis eius carnalis
cur ita esset indurata. **¶** Respōdit
Ego sū de reprobis de illis scz

q̄ damnādi sunt. Quadā die
omotus p̄or dixit ad illā So-
ror nisi r̄spiscas ab ista infide-
litate cū mortua fueris in cāpo
te fatiā sepeliri. Quo verbo illa
audito tūc tacuit h̄ verbū bene
retinuit. Die q̄dam cum q̄da;
ex sororibz nescio quo eēnt itu-
re illa latēter post easeries ad
litt⁹ moselle sup qd situm est
monasteriū venit et cū nauis
que sorores portabat amota
esset de littoze in flumiū se p̄cipi-
tauit. Nūq̄ vero q̄ in nauē erant
sonū aque mote audiētes et re-
spitiētes corp⁹ eius canē putā-
tes nutu dei vn⁹ agnoscere vo-
lens certius qd esset ad locum
oti⁹ eucurrit et vt hōiem vidit
flumiē intrauit et extraxit. Tūc
osiderātes q̄ supradicta foret
sanctimomial iam pene suffo-
cata territi sunt om̄s et curā ei
adhibētes postq̄ aquam euo-
muit et loq̄ potuit int̄rogaue-
runt eam dicētes. Quā tam
crudelit⁹ egisti soror. **¶** R̄ndit il-
la. Dñs iste digito priorē ostē-
des minat⁹ est mihi q̄ me mor-
tuā sepelire debet in cāpo. Vn-
de magis elegi gurgitē hūc su-
pnatādo descēdere q̄ bestialit⁹
in cāpo sepeliri. Tūc ad mona-
steriū illam reducētes diligen-
tiorē ei custodiā adhibuerūt.

Ecce quanta malicia nascatur de tristitia. **F**emina ista ab infanzia nutrita est in monasterio. Virgo casta deuota rigida religiosa et sicut mihi retulit vicini monasterij magna omnes puellae ab ea educate ceteris virginibus magis sunt disciplinate magis deuote. **S**pero tamen quod deus qui multum est misericors multisque modis electos suos temptat quanta misericorditer de flumine illa liberauit: pristinos eius labores attendens finaliter perire non finet. Multa tibi posses huiusmodi tristitiae exempla receter gesta referre: sed timeo quod infirmis non expediat talia legere vel audire. **N**ouit. **E**go iam satis didici nihil fieri sine ratione forte ideo deus talia permittit ne aliquis presumat sit perfectus de suis virtutibus vel virtutum operibus presumat sed deo totum a quo est bonum: velle posse facere et perficere attribuat. **M**oachus. **V**erum dicis. **I**dem pro uxore loth imbeciles versa est in statuam salis ut sit malis exemplum bonis odimentum. **C**a. xli.

Qui sunt tres anni elapsi quouersus quidam ex nimia tristitia finaliter incurrit desperationem miserabiliter. **L**oquedo vel scribo de huiusmodi tragediis

nephandis inuitus exprimo nomina locorum vel personarum siue ordinis qualitatem ne per hoc aliqua religiosis inferre videar vecordia. **I**dem frater bene mihi fuit notus vir a iuuetute usque ad senectutem laudabiliter et sine querela inter fratres conuersatus. **I**tavt nullus illo videretur in ordinis obseruatione districtior et in virtutibus superior. **R**aro loquebatur raro indulgentis solacioribus utebatur. **N**escio quid dei iudicio ita tristis et pusillanimis effectus est ut tamen de peccatis suis timeret et omnino de vita eterna desperaret. **N**on quidem dubitavit in fide: sed tamen desperavit de salute. **N**ullis scripturarum auctoritatibus poterat erigi: nullis exemplis ad spiritum venie reduci modicum tamen credidit peccasse. **C**ui cum fratres dicerent quid habetis vnum timetis quare despatis? **R**espondit. **N**on possum dicere sicut osu cui orationes meas et ideo timedo gelennam. **Q**uia tristitie vitio laborabat ideo accidi osus erat et ex utroque nata est in corde eius despatio. **P**ositus in infirmatorio quidam mane ad mortem prepatus ad magistrum suum venit dicens. **N**on possum diuicere contra deum pugnare. **I**llorba eius minus considerate

ad piscinā monasteio primā
abijt et in eā se precipitans suffo-
catus est.

Ca. xliij.

In alio quodā mōsterio facti
monialū anno pteito similis
pene casus otigit licet causa im-
pellēs dissimilis fuerit. Puella
quedā sic mibi retulit quedā
sanctimomial eiusdē ordinis
a quodā homine misero habi-
tu qdē religioso nō amio ita
magicis artib⁹ est dēmtata vt
tētationes ab illo cōceptas su-
stingere nō possit. Reminim tamē
suā passionē apire voluit h̄ so-
lūmodo dixit. Exire volo. q̄ pe-
m̄tet me huc venisse. Que dum
exire nō pmitteret tristitia vr-
gente in puteū se nullo vidēte
precipitās extincta ē. Quā dū
vbique quererēt nec inuenirent
recondite sunt q̄dam sorores
eā dixisse ego suffocabo me in
puteo. Quēta ē ibi et inuēta
h̄ mortua. Eodē tempe q̄dam
homo miserabil⁹ alterius cui⁹
dam mōasterij sanctimomialē
simili extrixit malitia et impreg-
nauit que in seculo mortua ē.

Capitulū. xliij.

An te hos ānos tredecim
cōuent⁹ noster veniēs de
messione cū nauigio rhenum
ascēderet et in villā Colomē vi-
cinā que Rodinkirge dicitur

veniret iuuenula q̄dam in ip-
sa hora vitā finierat adhuc ia-
cēs in terra. De qua dicebatur
q̄ a quodā viro genuiss⁹ pro-
lem et q̄ ab eo fuerat repudia-
ta ex tristitia vehementi talem
sibi inflirerat mortē.

Ante illud Ca. xliiij.

Antepus adolescens q̄dam
Colonienses suas deluserat
pro quo infortunio ita tristis
effect⁹ est vt solariū dom⁹ sue
ascēderet et laqueo vitā finiret
vidēs nūc q̄ piculosa sit tristi-
tia que nō est scdm̄ deum. **Nouit⁹**
Quid sentie dū est de
animab⁹ istor⁹? **Mōach⁹**
Si sola tristitia et despatio nō
frenesis aut mētis alienatio in
causa fuerit. haud dubium q̄
damnati sint. De furiosis et fa-
tuis in q̄bus ratio non viuūt q̄
silio non ē q̄ saluent⁹ quocū-
q̄ modo moriātur si tñ prius
habuerūt caritatē. De sup̄di-
cto ouiso q̄dam vir sapiēs q̄ il-
lum bñ nouit me audiente sic
ait. Non credo q̄ vnq̄ pfecte
fecerit cōfessionem suam deus
enī iustos et timētes se licet ex
eis aliquādo quosdā iusto suo
iudicio pmittat in sensu picli-
tari nō tamen illos sinit tā mi-
serabili morte finire. Ecce exem-
plum.

Capit. xlv.

In Saxonia cūta te Brunswich
miles q̄da m nobilis fuit noīe
Haldewin⁹ eius dē ciuitatis ad
uocatus. Iste inspirā te deo secu
lū deserens in domo quadā or
dinis nostri q̄re laxbusen dici
tur habitū suscepit. Qui toto
anno pbacōnis ita sibi rigid⁹
extitit vt tam ab abbe q̄ a ma
gistro suo sepe argueretur. Fa
ctus v̄ro mōchus tāti fuit fer
uoris vt non sufficerēt ei cōmu
nia: p̄m mo etiā cōmunibus su
padderet multa sp̄tialia et pre
poneret p̄uata. Ceteris q̄esce
tibus ip̄e laborauit. alijs dormi
entib⁹ ip̄e vigilauit. Tandē
ex nimis vigilis et labore exsic
cato iā cerebro tantā capitis i
currit debilitatē vt nocte qua
dā anteq̄ conuētus ad matuti
nas surgeret oratoriū intraret
formā nouitiorū ascenderet et
fune cāpane collo suo circuli
gata delir; ipsāq; campanā
mole corporis trahendo crebris
ictibus pulsaret. Territus cu
stos festinauit in oratoriū sed
multo ampli⁹ territus est: dū
sic pendere videret monachū.
Accurrēs tamē fune; incidit et
adhuc palpitantē et pene strā
gulatū deposuit atq; refocilla
uit. Ab illo tempe nūq; sensus
pristinū recuperare potuit. Ad

buc dicit viuē: nec est ei cure
quid vel quādo comedat si ue
q̄ diu dormiat. Sic quādo q̄
de indiscreto feruore nascit vi
tū; accīdie. **N**ouit⁹. Dictū
est sup̄ius de accīdia siue tristi
tia etiā nasci pusillanimitatē.
hec nō videtur mibi esse vitū.
Mōchus. Arbor mala nō
potest facere fructū bonū. Lic;
pusillanimitas ceteris filiab⁹
accīdie siue tristitie minor vide
atur esse malitia: satis tamē te
tatio illi⁹ est piculosa. ipsa cō
uerſi volentes ad bonā vitā se
pe auertit: cōuersos ne p̄ficiat
impedit. **N**ouit⁹. Da exem
plū. **C**a. xlii.

Hbas quidā nigri ordi
nis mō monach⁹ in ordi
nenostro narrauit mibi q̄ ma
gister quidā Parisiēsis ad or
dinē nostrū venire desiderās si
lentū primū am ex quadā pu
sillanimitate mētis ita timuit
vt ordinē nigroū intraret ibi
q; probacōnis annū cōpleret
Qui mox vt factus est mona
chus dixit ad cōuentū. **H**bas
ago vobis dñi mei de bñficijs
in a vobis exhibitis. q̄ ad qd
venī hoc apd v̄s expleui. **M**o
do cū licētia vestrī nigro ad or
dinē cisterciensē. Non enī venī
vt vobiscū manerē: s; vt inter

vos tētatōnes quas timui mi
hi tempore. Veniesq; ad qñ
da; domū ordinis uostri nō vt
nouit? probationē intrauit s;
bitū tm mutauit. **Ca. xlvij.**

Recordor nūc cuiusda; vi
ri valde litteatū cuiusdā
nobis ecclesie plati. Dūc cū
nup dicerem quare nō venitis
vt qd ta; diu expectatis? Rñ
dit mihi. Nō audeo intrare in
tētatōne. districtiōne ordinis
tētatōem appellās. Ex multo
em̄ tempe volūtātē habuit ve
mēdi ad ordinē s; quada; pu
sillanimitate impedit? est vsq;
adhuc. Dūc cōgruit illd; Sa
lomōis. Qui obseruat ventū
nūq; seminat vent? est tētatō
seminatio cōuersio. Qui nimis
tim; in ordie temptari vix pote
rit ad ordinē conuerti. Nō ui
plures in seculo tā clericorū q;
laycorū q; a multo tempe votū
fecerūt nec tamē audēt conuer
ti timore tētatōnū. Semp an
te oculos habent tētatōnes s;
nō osiderāt mltimodas q; in or
dine sūt consolatiōes. Ecce ex
emplū. **Ca. xlvij.**

Retulit mihi Daniel abb
sconauie militē quendā
honestū et in militiā nominatū
in cāpo factū fuisse monachū.
Dūc cū aliū quendā militē eq;

in armis strenuū in seculo am
cū habuiss; et die qdam ad cō
uersionē eū; hortatus fuiss; rñ
dit ille migne pusillanimitatis
verbu;. Vere amice. ego forte
venire ad ordinē si nō es syna
res quā timeo. Interrogāte mō
cho q; nam es res illa. Rñdit
miles. vermiculi vestimētozū.
Pānus em̄ laneus multos ver
miculos nutrit. Tūc ille subri
des ait. Ocb fortē militē. Qui
in bello dyaboli nō timuit gla
dios in militiā xpī timere debet
pediculos. Auferēt tibi nūc pe
diculi regnū celozū; Ille licet
ad hec verba tūc tacuerit tēpe
tamē modico emēso effecture
spōdit. Nam et ordinē tam ver
bis q; exemplo illi? prouoca
tus intrauit. Cōtigē vt postea
hij duo ouenirent Coloniē in
ecclesia beati Petri. Mōachus
vero cāpensis cū alterum regu
lariter salutass; subridēs adie
cit. Quid est frater? Times ne
adhuc vermiculos? Ille bene
recordās vnde talis interroga
tio haberet originē et ipse sub
ridendo respōdit. verbū bonū;
et memoria dignū;. Crede mi
hi frater et hoc pro certo scias
q; si essent omēs vermiculi om̄
um monachozū; in vno corpe
non me de ordinē morderēt.

Quo verbo audito ille multis edificatus est multis ad edificationem recitans. Vides quante fortitudinis sit factus qui ante conversionem nimis fuerat pusillanimis. Non hoc nisi ex dominis consolamentibus que sunt in ordine. Nec de hijs deca sunt quos vitium pusillanimitatis ne outantur auerit. Nunc audi aliqua exempla de hijs quos post conversionem ne proficerent tetrauit et impediuit. **Ca. xlix.**

S Colasticus sancti Andree in Colonia. Bodefridus cum esset vir debilis et decrepitate etatis ad ordinem cum multa animi instatia venit. Ego vero cum ipso in probatione fui. De quo etiam plurima quibus verabatur temptationum genera vidi et audiui. Die quadam cum ad chorum festinaret et cappam suam induere conaretur dyabolus conatum eius impediuit cappamque fortiter extraxit. Tandem post non modicam fatigationem ad se reuersus: a dyabolo se impediri considerans: cappam induere cessauit et signas se fugauit inimicum nec aliquid deinceps passus est impedimentum. Cum iam ad finem tenderet annus probationis cepit ei dyabolus ad mentem reducere diuersa que in seculo habueat omnia

proponere etiam plurima quam in ordine esse videtur incommoda potius videlicet vestimentorum longas vigilias et silentium. calorem in estate et frigus in hyeme regulare ieiunium et tenuem dietam et cetera huiusmodi similia. In quorum omnium consideratione ita pusillanimis effectus est ut omnino de perseverantia despiceret et dixit mihi. Non putabam ordinem tante esse districtiois. usque ad hoc tempus estimavi quod minuti carnes omederet et quod modoachi sine cucullis suis dormiret. Penitet me huc misse. Propositum meum est ut per memetipsum cantem in ecclesia mea in Werlshheim. cuius pastor ego fui: que satis male modo locata est: et spero per dei gratiam quod honeste et sine querela regere debeat in ea plebem mihi commissam. Cui respondit. Temptatio dyaboli est quod vos sub spe boni efficere conatur. Tunc ait. Si istud non est bonum reuertar ad prebendam meam et in habitu claustricameram aliquam mihi eligam ubi tam canonicam vitam ut alij exemplo meo edificetur. Chorum frequentabo et quicquid mihi subtrahere potero pauperibus erogabo. Ad quod iterum respondi. Et hoc consilium dyaboli est. Si reuersus fueritis omnibus eritis derisui et qui

hec sua sit in peccata p̄stina v̄s
p̄cipitabit. Sic eo fluctuante
cū die quadā ego ad latus ei⁹
federē ⁊ verba consolacōis im
penderē codiceꝝ psalmorū arri
piūt apuīt ⁊ ait. Videam⁹ q̄d
de me dicturi sint fr̄es mei si re
uersus fuero. p̄mus autē versi
culus q̄ occurrit iste eāt. Adū
sum me loquebātur q̄ sedebāt
in porta ⁊ in me psallebāt qui
bibeant vīnū. Statioꝝ excla
mauit. Vex p̄noscitū. Ego
m̄q̄t tibi exponam p̄phetiaz
istā. Si rediero ad sanctū An
dreā concanōmī mei quotiēs
in porticu ecclesie sue sedebunt
ip̄i aduersus me loquetur me
iudicantes ⁊ de salute mea di
sputātes. Noctib⁹ vero quan
do sedebunt ad ignem ⁊ vaca
būt potationib⁹ ero psalmus
eorū. Sicq̄ dei misericordia ad
mentē reductus ⁊ a se cōforta
tus monachus effectus est ⁊
nō multo post in bona cōtriti
one defunctus migravit ad do
minum. **Capitulu. l.**

Renergiā dicte ecclesie
sancti Andree scolastic⁹
⁊ fratris Bodefridi successore
cū post eius mortē fieret ap̄d
nos nouiti⁹ in tm̄ cepit varijs
tentacōibus verari ⁊ turba
ri vt pusillānimis effectus die

quadā; dñō Beuardo abbati
diceret. Nō possum hic diuiti⁹
manere q̄ nec ordīnez valeo
diuiti⁹ sustinere. Queꝝ cū inter
rogass̄ quo vultis ire? R̄ndit
ille. Ad p̄bendā meā; opor
tet me r̄dire. Tūc abbas qua
si vir prudēs quadā seuerita
tem simulans cepit nescio ad
quē clamaē. Afferte mibi secu
rīm. Cui cū dicerz nouiti⁹ q̄d
debet securis? r̄ndit. vt p̄cedē
tur pedes v̄stri. Credite mibi
magis v̄lo v̄s sine pedibus
semp pascere q̄ v̄s finā abiē
⁊ ofundere domū nostrā. Tūc
ille subridens ait. Melius est
vt maneā. Sicq̄ per verba iō
cola cessauit tentacō satis du
ra. **Nouiti⁹. Vt ofidero no
uitus facile temptatur ⁊ facile
sanatur. Mōachus. Hoc
plenius scies in sequēti capitu
lo. Capitulu. li.**

Nouicius quidā; cum in
Dēmenrode satis tranq̄l
le ānuū peregrisset p̄obacōis
⁊ volūtate stabilitatis exp̄es
sa in capitulo radēdus esset in
mōachū. atq̄; is qui cū radere
debat rasoriū in corrigia cor
rigeret dyabolus eadē hora
sic iuuenē cōtristauit sicq̄; pu
sillānimē reddidit vt mutato
animo rasoꝝ; nō admitteret.

Quo viso dñs Hermān⁹ abbas loci sancte Marie tūc ibi de prior simulata quadā iocūditate accurrit. collū iuuenis utroq; brachio strinxit et q̄a eadē tristitia ex immisiōe esset dyaboli dōcēs fluctuantē otī⁹ ad tranq̄llitatē pduxit. Temptacōne vero sedata mor adoleſcentis faties nō sine assistentiū admiracōne est serenata et pmissit se radi. Sicut mibi r̄tulit iā dictus abb̄ ita vultus novicij subito fūcāt imutatus ut ingredo maxillarū et tremor labiorū satis oñderent q̄d corde cōcepisset. **N**oviti⁹. Ecce istd est qd iā dixi: qd novicijs tētatō facile veniat et facile recedat. **M**ōchus. Quedam temptacōnes novitiōz tā dure sunt et tā valide ut illas opescē valeāt non verba nō exempla sed sola potētia atq; cōsolatio diuina. **C**a. lñ.

Noviti⁹ quidaz tempe p bacōnis sue ex quadā tētatōe dyabolica quā nūq̄ ante ouersionē senserat grauissimē turbatur. Erat enī eadem tētatō de incarnatiōe verbi nonq; de illa male sentiret: s; diabol⁹ per spiritū blasphemie feruorē mētis illius mitebatur extingueret. ut dū de ea dubitaret tātos

p Christo subire labōes recūsaret. Die quadā cū staret ad primā in choro novitiōz cōn altare oteplatus est ocul⁹ cor poris ymaginē crucifixi in aere rēuere ad se ac si diceret. Quare dubitas? Respice i me Ego sū ille q̄ natus et passus sum p te. Per aliquā horā añ fatiē ei⁹ pēderat ip̄a ymago. quā tm videre potuit ab ymbilico et supra. Interrogat⁹ a me si sciret qd hoc signaret respōdit. Dñs mibi cōtulit gratiā illam: ut nīhil ipudicū et qd ledere possit verecundiā meam cogitāe possum de illo. Et ideo intellexi qd tm partes corpis sui superiores nō inferiores mibi oñdere dignatus est. Ab eadē hora omnis illa cessauit tētatō. quaz ante nulla confessio nulla sanāe potuit oracō. Et licet iā dicta tētatō cessauit nō tamē temptator cessauit. Quē enī deicere nō potuit p blasphemā fugāe conat⁹ est p accidiā. Nam per plurimos dies q̄tiens ire debebat ad ecclesiā ad horas canonicas. venissetq; ad osium celule sensibilē et tam grauiter scapulis dyabolus illū depresso: ut opelleretur residere et q̄esce re. Factusq; monach⁹ tam fortis et tam feruens est in ordine

effectus vt tedere nesciret qua
cūq; spette accīdie impugna
tus. **C**api. liij.

Abbas Philippus de Otter
burg rētulit abbī nostro
de quodā suo nouitio tētatio
nē satis grauē a sola dei reuela
tiōe sedatā. Cum enī idē noui
tius tā grauit' esset tētatus vt
a nullo hominū posset osolari
a firmū cepisset ppositū recede
di eadē nocte qua de mane ad
seculū redire voluit tale somnū
vidit. Visū est ei qd staret an
ostium porte de qua duas hīnc
inde ofideāuit vias exire. Vna
ex illis vergebat ad dexterā al
tera ad sinistrā vtraq; tñ duce
bat in siluā oppositā. Stante
nouitio in biuio cū dubitaret
quā illarū eligeret senē qndā
comin' stare cōspexit. Cui sic
ait. Bone vir si nosti onde mī
hi que ex hīs duab; vijs sit re
ctior ad ambulandū omodi
or. Ad qd ille rēdit. Ego ple
ne a bñ te expediā. Via hxc q
est a dextris i nemore p breue
spatiū spīnosa est inēqlis luto
sa et aspera postea seqtur cam
pus amenissimus longus pla
nus varijsq; florib; decoratus
Via vero q est a sinistris in sil
ua qdem omoda est plana sic
ca lata a bñ trita satisq; delici

osa s; nō longa. Cui campus
mox otinuat longus scopulo
sus luto sus a sprimus etiā ip
so visui hōrredus. Ecce totū p
dixi tibi qd cūq; volueris elige
Hoc dicto nouit' expergeta
ctus est nō dubitans visionē
ppter se factā vtpote bene sue
tētationi ogruentē. **C**louit
tius Velle scire interpretacōem
hui' visionis. **M**oachus.
Via ad dexterā vitam s; gēt mo
nasticā a spūalem via ad sin
istrā vitam secularē atq; carna
lem. Silua p̄sens vita est in q
more arborū hōies crescūt p eta
tē a succidūt p mortē vtrq;
vita breuis ē siue mōastica sit
siue secularis Illa in pñti spīno
sa est p rigore ordinis inēqlis
p multimodā temptacōne luto
sa p humilitatē subiectōis an
gusta p raritatē volūtariē pau
ptatis. Angusta ē via que du
cit ad vitā que p dexterā desig
nata est. Capus vero longus
a amen' paradisus ē quā p mlt
tas tribulacōnes oportet nos
introire. **C**ōtra Vita secularis
atq; carnal' quā sinistra desig
nat eo q ad sinistrā Christi in
se gēdientes ducat cū hōdis in
dicādos in pñti omoda est ob
carnis necessaria plana ppter
pspera sicca ppter inobediētā

lata et bene trita eo quod multi ambularent per eam delitiosa propter concupiscentiam oculorum. In hunc modum visum interpretans a temptatione apostasie liberatus est atque pusillanimitate spiritus et tempestate. **N**ouit? Satis est mirabile quod deus tam efficaciter spiritum instruit hominis dormientis.

Monachus Recordus nunc cuiusdam nouitii vigilando quidam satis tectum et per visum nocturnum non minori virtute ab eadem temptatione liberati. **C**apitulum liij.

Ena domus est ordinis nostri in flandria sita cuius mentionem feci in distinctione prima capituli sexto. In hac ante non multos annos miles quidam nobilis Berardus nomine de castro tumo oriundus conuersus est. Cumque nouitius in choro nouitiorum stare et clamores monachorum in choro superiori super caput suum cantantium frequenter exciperet tectum cepit. Amplius tamen caput eius turbabat quoties alleluia cantabatur. In illo maxime uices exaltari solent et factus ex hoc pusillanimis accessit ad priorem et ait. Domine prior caput meum doleo nec diutius tamen clamorem super caput meum tolerare poteram. Cui prior uerba quedam consolationis impedit. Si parum

illi profuit. Nocte quidam cum maxime de hoc nouitius temptaretur uidit se in somnis a quibusdam militibus aliquando inimicis suis undique vallatum nec aliquod refugium superesse subsidium. Cumque putaret se celerius esse capiendum vel interficiendum dum clamauit ad dominum dicens. Domine libera me in hac hora. Et circumspectis moribus uidit exercitum candidatorum de longe uenientem sibi que in auxilium properantem. Signifer autem qui precebat pro signo militum alleluia finaliter clamauit crebro id repetens quauociferatione hostes territi et dispersi fugam inierunt nouitium solum relinquentes. Qui ex parte factus non solum gauisus est se fuisse liberatum ab eis qui eum circumdederant in nocturna uisione: sed quod magis eam agebat predicta uidelicet temptatione. Mane accedens ad priorem dixit ei satis hilariter. Rogo uos domine prior ut adhuc altius et fortius cantetis alleluia super caput meum. Non me ammoneat turbabit clamor domine laudis et recitauit ei uisionem per ordinem. Ista nobis retulit sancte recordacionis walterus de Sirbach qui eundem Berardum uidit et agnouit. Nouitius? Puto etiam non nullos monachos de apostasia

temtai. **M**oachus. Multi
de ea tētantur a virilit' reluctā
tur. Alij tētantur vt tā volun
tate q̄ ope p̄orsus supantur
Quidā vero tētantur a cōcep
ta volūtate diuinis reuelacōni
bus siue ex dīnatioe ante casū
ruo cant'. Nō nulli vero flagel
lis cohibētur. **Elouiti⁹. De**
hīs mibi dicas exempla.
Moachus. De p̄mis a secūdis
q̄ tētatio corū satis est v̄hta
ta nō est necesse tibi dicere exē
pla. De nouissimis vero tibi di
cā q̄s audiui. **Ca. lv.**

Monach⁹ quidā de Ottur
burg teste domino phil
ippo abbe eius q̄ huc r̄tulit tē
tacones incurrit vt redire p̄po
neret ad seculū. Nocte q̄dam
cū staret in choro a mēte t̄cta
ret q̄n vl q̄uo de monasterio
exiret p̄ tedio cantare nō potu
it. In laudib⁹ vero dū canticū
sancti Abacuc psallerēt eo q̄
esset sexta fēia iā dictus abbas
ad excitandū fratres circūuīt
Qui cū v̄m̄ssj ad mōachū illū
fluctuantē et nō cātari putās
eū dormiē se ad illū inclinauit
et versiculū q̄ eadē hora psallē
dus erat in aurē vigilātis forti
ter clamatū dicēs. Egrediet'
diabol⁹ añ p̄des eius. Quavo
ce audita satis t̄ritus ē ille pu

tās abbātē p aliquā reuelatio
nem cogitacōes suas puerfas
scire q̄b; tā manifeste sentētia
p̄phetica visus est r̄ndere. Nec
alit' intelligēs verba p̄phete q̄
de se facta timuit maledictōnē
eius si abiret incurrē a dyabo
lū itineis sui ducē habere. Sic
q̄ virtute dīma reuocat⁹ a ma
lo p̄posito stabilis fact⁹ est a
mirat⁹ est abb vt intellexit.

Sandionia **Ca. lvi.**
lis q̄dam circa p̄ncipiū
ouisionis sue sicut ip̄a mibire
tulit tā grauit' temptata fuit vt
doleret se v̄m̄isse ad religionē.
Reduxit ei añ cor⁹ oculos dy
bol⁹ delicias seculi q̄s dīm̄iseat pe
nuriā mōsterij quā sustinebat
a cepit ex hoc ḡuiter tētai a cō
tristai. Que cū tētationes diu
tius sustinere nō possj nocte q̄
dā v̄m̄ sui imemor de lecto fur
gēs a de mōsteio egredi volēs
ad ostiū quoddā q̄s ad cimi
teriū ducit v̄it vt t̄nsilito mu
ro a dī seculū iret. Nutu dei fēm
ē vt in sup̄iori līmie tam fortit'
capite ip̄ingeret vt cōcusso ce
rebro retrofū cader; a dīu q̄si
exais iacēt. Tandē ad se reuēsa
ait. Quovis ire m̄iseā. Q̄s dīa
bolo debuisti h⁹ exsoluisti. Re
uertereñ c in claustrū tuū q̄ n̄
est volūtas dei vt vsq̄ vadas.

Vides: q̄ misericorditer deus
 suos oseruet. nūc p̄ somnia. nūc
 p̄ quedā presagia. nūc per fla-
 gella. Ex hīs satis poteris col-
 ligere q̄ quedā nouitiorū tē-
 tacōnes necnō a monachorū
 nō verbis hūanīs a exemplis
 possint curari h̄ sola dīma virtu-
 te. **H**ec tibi dicta sufficiāt de tē-
 tacōibus accīdie vel tristitie.
Vis nūc aliqua audire exem-
 pla de auaritia. **N**ouitius.
Volo a desidero a hoc vitio n̄
 solū seculares h̄ clāustales sa-
 tis tētantur. vñ p̄to vt idē vi-
 tium mihi describēs filias eius
 enumerēs a sic exempla subiū-
 gas. **Ca. lviij. Mōchus**
Auitia ē glorie seu q̄ruli-
 bet rex insatiabilis a inbo-
 nestia cupido. **H**oc vitium alio
 nomine vocat̄ philargia. **V**i-
 detur tamē int̄ h̄c duo aliqua
 esse differētia q̄ auaitia est im-
 modeātus appetit⁹ habēdi om-
 niū rex. philargia vero p̄ quā
 singulari appetitu p̄cunie col-
 ligēde frena laxātur. **A**uaitie
 aut filie sūt fallatia. pro ditio.
 piuria. inq̄etudo. violētia oīa
 misericordiā obduracōnes cor-
 dis. **A**uaritia in duob⁹ consistit
 in acq̄rendo scilicet a retinēdo
 De cui⁹ malitia p̄ Salomonē
 dicitur. **C**onturbat domū suā

q̄ sectatur auaritiā. **D**ñs volēs
 Zacharie oñdere vñde mari-
 me procederēt mala mūdi oñ-
 dit ei ampliorā p̄ cuius amplū
 os intelligeret cupiditatē. **I**p-
 sa in eodē p̄p̄ta dicta est ocu-
 lus in vniūsa terra. **S**cōz apo-
 stolu. Radix omniū malorum
 est auaitia. **P**er eā non solū tē-
 tantur p̄sone seculares h̄ etia;
 spūales. **J**acob regredientē ad
 terrā natiuitatis sue. secut⁹ est
 Laban. volēs eū retinere. **Q**uē
 cū retinere nō possit ait. **A**d tu-
 os ire volebas cur furat⁹ es de-
 os meos. **J**acob q̄ interpretatur
 luctator vel supplantator figt̄
 virū monasticū qui esse debet
 supplantator vitiorū. **L**aban ve-
 ro q̄ sonat candidus designat
 mundū. **C**ontigit frequēter vt
 aliq̄s mundū p̄ ouersionē de-
 serat nec tamē cōfusus ab aua-
 ritia cor suū cohibeat. hūc iu-
 ste mūdus inseq̄tur a dicit. **D**e-
 ficio erat tibi dom⁹ patris tui
 id est p̄ria celestis cur furatus
 es deos meos. **A**c si dicat **C**ur
 sectaris auaritiā. **D**e auro a ar-
 gēto q̄d religiosi satis appetūt
 p̄dola sūt. **N**ō ergo sine causa
 auaritiā p̄dolorū seruitute; vo-
 cat ap̄ls. **R**achel que interpreta-
 tur vides deus. aia est religiosi
 que dū mūdi huius diuitias

cōcupiscit quasi pēola sū strā
mētis abscondit. Omnia ei cor
pis necessaria q̄ mō achis regu
la concedit quia vilia sūt strā
mēta dici possunt. ¶ Novit?
Sepe ordo noster a secularib;
de avaritia iudicat. ¶ Mona
chus. Qd illi avaritiā hoc nos
dicim⁹ esse puidentiā. Omnes
ei hospites supuēntes ex mā
dato regule tenem⁹ sicut Chri
stū suscipere. Quib; si negaret
hospitalitas q̄ mō ordinē iudi
cāt de avaritia tūc forte ampli
us eundē iudicaret de impieta
te et inūsericordia. Pene nulla
dom⁹ est ordis que nō sit ob
ligata debitis tum ppter hospi
tes et paupes tū ppter eos qui
quotidie ouertūtur et sine scā
dalo repellī non pnt vt em di
spensatores nostros excusē.
non de toto s; de tñto sepe hac
necessitate oportet illos vlt
nolint auere. Qnta pena vitiū
auaritiē in p̄senti siue in futuro
plectatur vel q̄ta glōria et fru
ctu diuitiarū contēptus in p̄n
ti etiā remuneretur q̄busdā tibi
ōndam exēplis. Magna erit
eius glōria in futuro.

Capitulū. lviij.

Miles q̄dam Cesarius no
mine de primavilla vin
tere oriūdus frēm habuit car

nalē noie Virimoldū. Sun
nēis ecclē decanū. Iste eidē Ce
sario accommodauerat de pecu
niā ecclē. xx. marcas. Coloni
ens monete. Mortuo decano
p̄positus et frēs militē q̄ pecu
niā sibi comodatā redde re cu
savit pmo qd dēteri⁹ erat om
no negavit q̄ illū testibus cō
uincere nō potuerūt iurare cō
pulerunt. Miles vro stimulā
tus auaritia iuravit et p̄iuravit
equū ascendit et abiit s; manū
dñi effugere nō potuit. Cū at
cōpless; mediū vie ire volens
ad domū suā pcedere nō po
tuit. Nā ppter avaritiā q̄ radix
est omnū maloz dñs gressū
illius in terra fixit et q̄ mētū
fueat lingue cū offitio p̄iuravit
Senciens se ille iusto dei iudi
tio nō posse loqui neq; pcedere
vel saltē Būnam redire san
ctum Abrahā patriarchā qui
tūc ei in mentem venit satis de
uote iuro cauit dicēs. Sancte
Abrahā si tuis meritis cū offi
tio lingue gressū recepero mor
Būnam reūtar et fratrib; suā
pecuniā r̄stituā. Statū vt h̄c vo
uit loq̄ cepit gressūq; recepit
pecuniā reddidit et de priurio
pniā egit. Nec idē Cesarius
retulit abbi nro vir q̄dem sim
plex et satis bñ mōrgeratus.

obiectq; nouit⁹ in domo nra.

Nouit⁹. Si deus sic dure
punit auaritia in psonis secula
rib⁹ puto q; multo acius illa
punit i claustralib⁹. **M**o
nachus. Verū est. Maxieubi
filie assunt. fallacia sc; a fraus
violētia a contra misericordiā
induratio cordis. **Ca. lix.**

Ocellerari⁹ quidā ordinis
nostri tētatus auaritia:
Diduā quandā defraudauit
imemor pabole salomonis. Cō
turbat domū suam q; sectatur
auaritia. Dñs vero non imme
mor vindicte āno eodē totū pe
ne vñū qd monasterio creue
rat ita deteriorauit vt nullius
esset saporis vel coloris. Sēti
ens abb tantā plagā non cē
sine causa. Virgīnem Christi
Azeliā q; tempibus meis Co
lonie fuit vt sibi a dño causā;
illius flagelli pteret reuelari
hūiliter exorauit. Qd cū feciss⁹
rñsum est ei q; propt⁹ fraude;
ess⁹ cellerariū sui quā in talē vi
duā exercueat. Et adiecit dñs
Adhuc eū tangā; vna plaga
maiore. Qd factū est ita. Eodē
enī anno mīles qdam omnes
pene annonā monasterii incē
dit in horreis sicq; plaga cessa
uit. **N**ouit⁹ Cū deus valde
sit misericors qd est q; propt⁹

vnus homis fraude omnē pu
niat congregationē. **M**o a
chus. Sicut legi⁹ in Josue ap
ter auaritia Achor qui de ana
thēate ieicho tulit in omnē po
pulū ira dei desēuit. Nā sicut de
us misericors est ita a iust⁹ est
Si ppter vñ⁹ meritū sepe ml
titudinī parit qd miris si di
ctate eius eqtate aliquñ prop
ter vñ⁹ delictū multos punit.

Nouit⁹. Si hoc ita se ha
bēt videtur mibi vtile sibiectis
a necessariū p latis vt frequen
ter officiales suos moneāt ne
alicui fraude; inferāt ne forte p
hoc flagellū oīa se iudici por
rigāt. **M**onach⁹. Vex di
cis q; modicū fermentū totā
massam corrūpit. Non solū de
us punit si instictu auaritie dā
na alijs infam⁹ pmo etiam si
nostri auare retinēdo egentib;
nō imptiamur vel exhibita in
misericordiē ante tempus sub
traham⁹. **Ca. lx.**

Srabātia domus est ordis
nostri que vilariū dicitur in q
hospitib⁹ et egenis mltā bona
sepe exhibita sūt a adhuc qti
die exhibētur. Hoc āno cu; es
sent in eade; prouintia tēp a ca
ra fratres eiusdē cenobii sum
mā annone sue taxātes a sicut
mos ē hūane infirmitati defectū

timētes ex diabólica vt patuit
tentatiōe subdū qđ paup̄i
bus satis largit' impēdere ofue
uerāt vsq; ad messem s̄btraxe
re cōsiliati sūt. Eadem nocte si
cut retulit nobis qđam mōa
chus de eadem domo vnies pi
scina que eāt vltra claustrum
erupit et p̄ diūsas se diffūdēns
officinas grūt' illos dānifica
uit. **R**ō fratres vtpote viri iu
sticiā tiorati p̄ccatis suis et max
ime cōcepte auaritiē in paupe
res deputātes mutato cōsilio
sicut añ beneficia illis solita im
penderūt. **Elouiti**⁹. Vellē
nūc aliqua audiē exempla de
pena auaritiē in vita futura.

Mōachus. Hoc differendū
est vsq; ad distinctiōē duode
cimā in qua tractandū est de pe
na et gloriā mortuorū. Interi
tibi dicā quedā exempla cōn
auaritiā vt cognoscas qđ tū bo
ni qđ tū v glorie consequātur
hñ qđ ab auaritiā tētati supati
nō fuerit. **Ca. lxi.**

Abbas qđam m̄gri ordi
nis sic retulit m̄bi qđā;
abb de ordine nostro venit ad
abbatē quēdam Clareuallis
dicēs illi. **Dñe abba.** Date m̄
falcē et ego dabo curuū vobis
baculū. Ille qđ facere vell; sta
tū intelligēs. Virū suscepit ba

bitū mutauit et qđ hōiem pru
dentē eundē esse ostēdauit non
m̄lto post domū eundā ordi
nri abbem cū p̄fecit. Eodē tpe
dom⁹ illius frēs p̄ qbusdā pos
sessionib; cū qbusdā p̄sonis se
cularib; ostēderūt vntilata ē
causa corā iudicib; et data est
sentētia p̄ abbate et fratribus
Postea cellerarius abbi secreta
dicebat **Dñe bñ** hodie placita
uim⁹. Sciatis tñ causā nrām
non ex om̄i pte fuisse iustā. Au
dito hoc vltō abb satis turba
tus ē tacuit tñ. Seqnti die ca
pitulū intrauit cellerariū p̄cla
mauit et deposuit eo qđ auaritiē
sue ofulēs suppressiss; veritatē
Et misso p̄ aduersariis nūtio
ait illis boni hōies bona vstra
vra sint ego a die hodierna n̄
reptā illa. Qui cū gaudio re
dētes Ita in abbis simplicitate
et iustitia edificati sūt vt cōpū
cti ocius redirēt et bona pro q
bus dñi ostēderāt grato animo
mōasterio libere oferrēt. Que
cū non consentiret abbas reci
pere rñderunt. **Dñe** quicqđ ve
stri iuris fuit i hñs tōis remit
tim⁹ qđ ad nos ptinebat deo
in elemosinā oferrimus. Tunc
primū abbas acq̄uit sua reci
pere magis claustrū suūm edi
ficans sua simplici iustitia q̄

cellerarius sua astuta auaritia. Simile pene audies de domi-
no Petro abbate clareuallis
in distinctione sexta capitulo
vnde dicitur. Viri iusti multum de-
statur auaritia sicut audies in
sequenti capitulo. **Ca. lxij.**

Ad monasterium sancti
Crispini scolasticus qui
dam vocatus fuit vir magne pru-
dentie atque scientie natione gallicus
nomine Vricus. Cui cum reddi-
tus scolastice non sufficeret ne-
cesse erat ut debitis obligaretur.
Quidam ex fratribus Steueldem
his monasterii ordines premon-
stratens eo quod virum magne litte-
rature illum aspiceret frequenter
monuit ut ad domum suam gra-
tia conuersionis se transferret. Tunc
ille dimittens inspiratus in hoc
verba respondit. Pecuniam aliquantu-
lum deo soluente illam et veniam ad-
versus. Quod cum intellexisset prepo-
situs predicti monasterii pecuniam
libentissime soluit et scolasticus
statim habitum suscepit. Qui non
multo post eiusdem cenobii fa-
ctus est prepositus. Non dum enim
in ordine premonstratensi erat ab-
bas. Sciens ille cum officio ani-
mas se regendas suscepisse. non
peccata vel possessiones operanda
bat extirpandis vicinis. non pe-
cuniis congregandis. sciens aua-

ritiam radicem esse omnium malo-
rum vitiorum. Dabatur autem vni-
uersus in administratione ex-
teriorum ita sciolum et circumspectus
ita sollicitus et perfectus ut omnia per
manus eius transirent et curibus
ecclesie que necessaria erant tam in
aratriis quam in pecoribus siue expen-
sis ipse quasi solus vniuersa prouideret.
Omnia ipse erat omnia dis-
ponens nihil negligens agrorum
agro copulas vinearum vinee con-
iungens. Prepositus ista confide-
nter et in scriptis legens nihil aua-
ro esse scelestius die quadam omni-
um eundem ad se vocans ait. No-
sti Barbate quare veneris ad or-
dinem? Quia non bene exprimere
potuit thesaurum cum per deum ha-
bere non potuit verba ornata et
ideo quicquid loquebatur conuer-
sis videbatur esse puerum atque
distortum. Respondit conuersus
Non noui domine. Tunc ille. Ego
dicam tibi. Ad hoc enim veni ut pec-
cata mea in hoc loco defleam.
Quare ergo tu venisti? Responden-
te eo domine simili de causa ait prepo-
situs. Si venisti peccata defle-
re forma debueras penitentis tene-
re hoc est ut frequenter sis in ora-
torio ut vigiles ut ieiunes deum
que per peccata tuos iugiter exores.
Non enim penitentis est ut tu fa-
cis vicinos suos exhereditare et

densū lucū contra se cōgregare.
Ad hoc ouerfus rñdit. **D**ñe bo
na illa q̄ cōparo agris vel vine
is ecclesie nre cōtinuant. **E**t p̄
positus. **B**ene. **C**ū illa fuerit
empta necesse est vt emasetiā
illa que emptis cōiunguntur.
Nosti q̄ddicat? **I**saías. **V**e in
quit q̄ iūgitis domū ad domū
et agrum agro copulatis. **N**ū
q̄d habitabitis vs solū in me
dio terre? **T**u vero auaitte tue
nullū tminū ponis. **C**ū omnia
que in hac prouītia sūt a te fu
erūt cōparata flumē rlxmī p̄tī
sibis p̄de. **D**einde p̄cedes vsq̄
ad montana nec sic q̄scēs do
nec puenias ad maē. **P**uto q̄
ibi gradū fistes eo q̄ pelagus
sit latū et spatiosū gressus aut
tuus strīctus. **M**ane ego i clau
stro tuo freq̄nta oratoriū tuū
vt die noctuq̄ possis p̄ccata
tua deplangere. **E**xpecta pau
lis et habebis satis terre sub
tus te et sup̄ te et intra te quia
pulis es et in puluerē reuerte
ris. **H**ec audiētes q̄daz ex fra
tribus seniorib⁹ dixerunt. **D**o
mine dñe si conuersus iste fue
rit amotus domus nostrī subsi
stere nō poterit. **A**d q̄d illerē
spōdit. **M**elius est vt dom⁹ p̄
reat q̄ amia et nō acquieuit p̄
ticiomē eorū. **R**ouitius. **I**ste

fuit verus pastor scēs oues si
bi omīssas nō corruptibilib⁹ au
ri et argēti fuisse redētas h̄p̄tio
so sāguine agni imaculati. **M**o
chus. **N**oc satis in ei⁹ ver
bis et actib⁹ claruit. **N**ā temp̄
illo quo **R**eynold⁹ factus est
archieps et essent episcopi id
ditus obligati curte sq̄ de sola
te sua sum est ei vt ex diuersis
domib⁹ ordies. **C**eterciēsis dyo
cesis sue cōuersos fideles atq̄
p̄uidos accōmodaret q̄ et cur
tib⁹ p̄essent et ānuos redditus
sua i dūstria reformaret. **Q**ui
cū consilio tali ac q̄cūq̄ tam
ex campo q̄ ex mōte domibus
religiosis ouerfos aliquos col
legisset suafū est ei vt etiā p̄e
dictū conuersū assumeret. **P**ro
quo cū honestū mīssū nuntiū
et ille ex pte epī salutasset p̄e
positū adiecit. **D**ñs meus mo
dicam peticōnem p̄tīt a vobis
quā ei negare nō debetis. **C**ui
cū p̄epositus rñdisset nō est
dñi mei rogare me h̄ p̄cipre
subiunxit ille. **P**etit obm̄pe vt
talem cōuersum ad tales vsus
ei accōmodatis. **A**d q̄d verbū
p̄eposit⁹ satis humilit̄ constā
ter ac mansuete rñdit. **D**abo
ducetas oues in tali grāgia in
alijs vero tot et tot similiter bo
ues et equos dñs meus tollat

ex illis q̄tū voluerit: ouerfū v̄
ro anime mee cōmissum ad ta
les vsus nō habebit. **E**go aut̄
nō de ouibus ⁊ bob⁹ ⁊ de omī
sis mībi animab⁹ sūmo pasto
ri in die iudicij ratione; red dī
turus sū. **E**t non cōcessit ei. **R**e
liq̄t ⁊ aliud libalitatē sue in
ditū contra auaritiā religioso
rū vtile satis exēplū. **D**ie q̄
dam ante q̄ amotus esset p̄fa
to mō supradictus conuersus
ab administratiōe sua p̄posit⁹
ad vnā grangiaz suarū venit
in qua pullū equinū pulchrū
satis vidit de quo iā dictū; fra
trē cuius esset velvñ veniret in
terrogauit. **C**ui cū conuersus
rēderet talis homo bon⁹ ⁊ fide
lis amic⁹ noster moriēs eū no
bis legauit. **A**it p̄posit⁹. **V**tz
ex deuocōe vel ex aliquo iure le
gauit eū. **R**ndit cōuersus. **E**x
decessu illius emerfit. **N**ā vxor
eius eo q̄ ess⁹ de familia nostrā
iure ei rmeidie illum optulit.
Tūc ille mouēs caput. **R**espō
dit piū verbum. **Q**uia bonus
homo et amicus noster fidelis
erat idcirco vxore; eius spolia
stis. **R**ed de ergo femine destitu
te equū q̄ rapina est aliena ra
pere vel retinere. **T**uus em; an
tea nō fuit. **Q**uia idē p̄posi
tus vir prudēs erat p̄ negocij

monasterij egrediēs secū iuue
nes min⁹ libent⁹ ducebat. **N**o
uerat em; hoc eis non expedire
p̄pter temptatiōes dyabolicas.
Die quadā cum vnū ex adole
scentibus secū; adduxisset ⁊ si
mul eq̄tantes nescio q̄d velvñ
conferret obuiā; habuerūt iu
uenculā formosam. **Q**uā cum
ex industria equū suū retrahen
do p̄posit⁹ salutasset offitio
fissime stetit illa ⁊ inclinato ca
pite resalutauit eū. **C**um pau
lulū p̄cessissent volēs p̄posi
tus tētare iuuenē; ait. **P**uella
istavidebat mībi multum for
mosa fuisse. **C**ui cū ille diceret
credite mībi dñe ⁊ hoc ipsum
visū est mībi rndit p̄posit⁹.
Vnū tm deformat ea; scilicet
q̄ monocula est respōdit iuue
nis. **V**ere dñe vtrūq; oculum
habet ego em; satis diligēter
confideāui eā. **T**unc motus p̄
positus ait. **E**t ego considerabo
dorsū tuū. **T**ante debueās esse
simplicitatis vt vtrū ess⁹ mas
vel femina scire nō posses. **R**eū
fus vero ad monasteriū dixit
seniorib⁹. **V**os dñi quādoq;
arguitis me q̄ mecu; non edu
ca; minores ⁊ exponēs eis cau
sam: predictū iuuenē durius
arguit atq; castigauit. **T**āte
em; erat litterature vt tempore

quodā pro negotio cordis sui.
Cypster tū pgens in caplo ge
 neali faceret sermonē. **H**ec mī
 bi retulit qdam ex senioribus
 dom⁹ illius. ¶ **N**ouiti⁹. Con
 tingit frequēter vt potētes viri
 pecunias siue posselliōes titulo
 mīn⁹ iusto a suis s̄bditis opti
 neant et ex eis dom⁹ religiosas
 edificēt licet ne religiosis reci
 pre huiusmōi elemosinas sci
 enter. ¶ **M**ōchus. Quicqd
 cōscientiā remordet cōscientiā
 polluit. Scias tamē hoc qndō
 qd fieri iusto dei iudicio sic sub
 iecto de ceteris exēplo.

Capitulū. lxiiij.

Quā qdam potēs et nobil⁹
 in terra sua domū cordis
 nostri ostruere desiderās cū lo
 cū religionis grūū inuenis sibi
 tores ei⁹ p̄t p̄cio p̄t mīniseie
 cit. **A**bbas vero q ad eundē lo
 cū missurus erat ouentū timēs
 deo nō placere tali modo pau
 pes a suis posselliōib⁹ aliena
 re orauit deū vt sibi sup hoc su
 am dignaret⁹ voluntatē reue
 lare et non est pmissus vir ille
 iustus de hac re dñi turbari.
Nam die qdam cū esset in ora
 tione huiusmōi vocē audiuit.
Dedisti hereditatē timētib⁹
 nomē tuum dñe. **Q**ui surgēs
 mox intellexit p vocē prop̄h̄ti

eam celit⁹ de missam volūtatis
 esse diuine. **V**t homines in deuoti
 de eisdē posselliōib⁹ enicerent
 et viri timorati deūq⁹ laudātes
 ibidem locarētur. **S**ic legitur
 dñs terram Chananeorū et re
 liquarū immūdarū gentiū de
 disse filiis israel. **N**ō tam ista
 tralēda sunt in exemplū quia
 omīs auaritia omīsq⁹ iniustitia
 a religiosis detestāda est. ¶
Nouiti⁹. Tūto ampli⁹ in ta
 libus scandalū vitandum est
 qd seculares nō libent⁹ claustra
 les hñt vicinos. ¶ **C**a. lxiiij.

Quā cōuentus noster a
 dñō philippo archiepō
 sup montē Stromberg wea
 retur qdam homines prouinti
 ales heredit⁹ suis timētes illū
 arguerūt. **Q**uibus ipse rñdit
 verbū bonū verbū sanctum.
Vt nā inqt esū in qualibet vil
 la dyoces mee conuētus iusto
 rū qui et deū iugiter laudaret
 et tā pro me qd p mibi omīssis
 oraret. **P**uto qd tūc melior mē
 to esū status ecclē mee qd modo
 sit. **N**ulli nō cerēt cū multis p
 desent. **A**liena nō rapiūt cū sua
 omībz iptiant⁹. ¶ **C**a. lxx.

Eo tempe quo fames il
 lavalidissima que āno
 domini mccc incarnacōis. **M**.c.
 .xcvñ. fuit et plurimos exūxit

domus nostrī licet tūc tempis
paup fuerit ac nouella multis
subuenit. Sicut dixerūt hī q
numerū inopū ante portā con
siderauerūt. Aliquādo vna die
mille quingētis elemosine da
te fūt. Dñs Beuardus tūc ab
bas singul dieb⁹ ante messe;
in quib⁹ carnib⁹ vti licebat bo
ue; vnū in tribus caldarijs cū
oleribus circūquaq; collectis
coquū iussit et cū pane p singu
los paupes diuisit. Simile fa
ctū est de omnibus alijsq; pul
mētarijs. Sicq; per gratiā dei
omnes pauperes supuementes
vsq; ad messem sustētati sunt.
Et sicut audiui de ore iaz dictū
Beuardi abbatis cū timēt ne
forte anona pauperū ante tē
pus deficeret et pistore pro eo
q; panes nimis magnos face
ret argueret rñdit ille. Credi
te mihi dñe in pasta valde pui
fūt et in fornace crescūt. Paruū
immittūtur et magnū extrahun
tur. Retulit mihi idē pistorafrat
scilic; coradus rufus q; adhuc
viuit. qz nō solū panes in for
nace pmo etiā farina creuit in
sacis et in vasis itavt pistores
oēs mirarētur nec nō et paupe
res qui inde nutriebātur. Dice
bāt enim. Dñe deus vnde venit
omnis annona ista. Eodē anno

diues dñs caritatē seruozū su
oz etiā in hac vita p centuplū
remunerauit. Nā magister An
dreas spirensis p pecunias q̄s
in curia fredeici impatoris nec
nō et in Bretia congregauēat
mgnū alodium in Elitrsdoorp
emīt nobisq; in elemosinā de
dit. Vnde talis voluntas nisi a
deo ē.

Capitulum lxvi.

Eode; tempe dom⁹ in Hē
mērode mater nostra nō
minore caritatem pmo tanto
maiore q̄to ditior fuit paupi
bus exhibuit. Tanta enim fa
mes paupes pmebat vt mul
eres pregnantēs ante portā in
nemore piendi tēpa implerēt.
Christ⁹ vero nō immemor p
missi. Date et dabit vobis. qz
largi erāt in dādo. Larga illis
mīsit elemosinā. Berard⁹ enī
ppositus sancti Symeonis in
treuei moriēs circa ducentas li
bras argenti illis legauit. ex q̄
bus cētū ad portā in vsus pau
perū sequestrauit. Portari⁹ v
ro centū libras suas recipiens
nō ex eis vineas vel agros s; to
tide; maldra filiginis apud cō
fluentiā cōparauit quib⁹ satis
suffitēter vsq; ad messe; pau
peres sustētauit.

Capitulum lxvii.

Retulit mihi frater Bode
scalch⁹ de Pulmūsteme

mōachus noster post eadē ca-
ra tempa cellerariū quēda; or-
dis nostri de westfalia occur-
risse sibi. Quē cū interrogass;
quo festinar; Rndit ille. Ad
ocambiū. An messem ob neces-
sitate pauperum pecora nostrā
occidim? calices et libros no-
stros ipignoraui? mō dñs
misit nobis hōiem qui tm no-
bis auri dedit. vt ei? q̄titas in
duplo erogatis rndeat. Vnde
vado illud cābire pro argēto
vt ex eo pignora nostra possū
redimē et greges reparare. Tria
hec exēpla dicta sint cō illos
q̄ viros claustrales iudicāt de
auaritia. ¶ Nouit? Nūc pri-
mū intelligo qd sit Date et da-
bit vobis. ¶ Mōchus. Non
intelliges pfecte nisi in futura
vita qñdo pro terrena substā-
tia quā pro Christo dimisisti
siue paupib; in illius noīe de-
disti recipies regnū qd patum
est electis an cōstitutionē mū-
di. In illa die filius hōis tibi
cū ceteris electis tuū enumera-
bit datū et tu eius recipies pro-
missum. Quid enī dicet? Efuri-
ui et dedistis mibi māducaē et
ceteaque ibi sequūtur Viri tñ
pfecti cum dño iudicabūt. ¶
Nouit? Si tñta bona sequū-
tur elemosinā vobis q̄ in hoc

breui tpe sectatur auaritia. ¶
Mōchus. Duo illa vrbā dñi
scilicet Date et dabitur vobis
reuocant memoīe meē rem ge-
stas; hñs qui hospitalitatē ex-
ēcent pro exemplo satis neces-
sariam. ¶

Capitulū. lxxviii.

Has qdam vt puto de
ordie nigro sicut ex rela-
tione cuiusdā abbis ordis no-
stri didici hospitalis eāt valde
et cū paupes multū misericors
Et qz in opibus misericordie
feruens fuit tales dispensatores
domū sue ordmare studuit q̄
nō eius feruorē impedirēt h; ma-
gis mēderēt. Qñto plures ho-
spites suscepit q̄to plus carita-
tis paupib; exhibuit tñto illi
et domui ei? dñs amplius bñ-
dixit. ¶ Et? cui? mortē successor
eius stimulat? auaritia pieta-
tis officialib; amotis et eis q̄s
tenaciores noueāt institutū ait
Predecessor me? nimiseāt dap-
hilis et in discretus eius officia-
les nimis prodigi sic ordmāe
debem? expensas mō asterij at
qz tēpare vt si forte seges nra
gradinata fuerit et tempa cara
emerferit habeam? vñ paupi-
bus sbueniam? Quisimodi
verbis auaritia suam palliās
hospitalitatē procius excludit

et consueta beneficia pauperibus
subtraxit. Caritate subtracta pro-
ficere non potuit monasterium sub-
stantia primo in breui ad tanta-
deuenerunt paupertate ut vix ha-
berent quod fratres manducarent.
Die quadam vir quidam venerat
de carnicie venit ad portarium; qui
fuit hospitium quem ille quidem
clanculo et cum timore collegit
atque hospitalitatis officia pro-
posse et tempe illi exhibens adie-
cit. Non te scandalizare debet bo-
ne vir quod tam negligenter te pro-
curo quod necessitas in causa est.
Aliquando vidi tale statum huius
monasterii ut si uenisset episco-
pus cum magna caritate et abu-
dantia fuisset susceptus. Respondit
ille. Duo fratres expulsi sunt de
monasterio isto nisi illi duo fue-
rint reuerti nunquam bonus erit sta-
tus eius unum eorum uocatur. Da-
te: et dabit vobis alter. Sicque
ab oculis eius recessit. **N**o-
uitus. Puto aliquem fuisse personam
angelicam per quam dominus primam fra-
trum illorum reuocare voluit cari-
tate. **M**ochus. Portarius
cum esset laicus nomina eadem reti-
nuit abbas et fratribus audita re-
citauit. Resumpta est hospitalitas
et cepit eis mox dominus benedicere
ut prius. **N**ouit. Quid
sciendum est de illis qui hospites

colligunt et elemosinas tamen faci-
unt propter gloriam inaneque

Mochus. Tales dando sua
peccant et nihil aliud recipiunt
nisi quod querunt scilicet laudem hu-
manam. Alii sua Christo dant
tamen propter vitam eternam et hos
dominus non deserit in presenti. Qui
dando vero propter utrumque videlicet
ut in presenti ditiores fiant et in fu-
turo habeant vitam eternam. Et
istos dominus sepe duplici mercede
remuneat. **D**ic per bona tempora-
lia in futuro per bona eterna. **N**on
nulli vero sunt qui etiam pauperes
sua Christo largiuntur et dum ce-
perint ab ipso ditari tunc ex dy-
abolica tentacione amplius tem-
tati manus suam retrahunt ege-
statem timentes. **N**ouit. De
hoc dicas exemplum. **C**a. lxxix.

Non est diu quod femina que
dam adhuc forte viuens
est in quadam ciuitate manens in
qua abbates nostri cunctes ad
generale capitulum hospitari so-
lent plures ex eis lucrum sui causa
hospicio suscepit. Sentientes sibi
illa ad ingressum illorum benedi-
ci fenestra illis gratis dedit deinde
pabulum. Quanto plus dabat tan-
to plus habuit. Et cum hospitum
suorum meritis et oratione iam diues
facta esset hominesque omnibus abun-
daret cepit defectum tamen et dicere

intra se. **N**ō potes diu sustinere
tūtas expensas modo contri-
manū ne forte paupertatē incur-
ras. **M**ira res. **M**orvt hospiti-
bus stipēdia cōsuetā negauit
et dñs illi manū subtrahit. **N**ō
enī in domo illa frat dabit ha-
bitare poteāt de q̄ germanus
eius date expulsus erat. **E**adē
ad se reūsa cū se egere aspiceret
de omīssione pñiam egit et pri-
ora resumēs op̄ra iterū ditari
cepit. **C**api. lxx.

Nōsevellē quomō intelli-
gēdum sit qđ Christus
ait **O**mnī habētī dabit ei autē
qui nō habet etiam qđ habet
aufere ab eo. **M**oachus.
Ei qui habet gratiā hospitali-
tatis et caritue bonoq; animo
et hilari vultu hospites suscipit
atq; libentē paupes introducūt
dño procuratē dabitur ei in p-
sentī tñ et nonnunq; vt supra
dictū est centuplū et abunda-
bit et in futuro vita et̄na. **Q**ui
autē gratiā hospitalitatis et ele-
mosine nō habet ita vt inuit?
paupes hospitesq; videat et re-
cipiat atq; cū malo aio et mur-
mure hoc ipm qđ negare non
potest impēdat huic iusto dei
iudicio hoc ipz qđ habet in sē
stantia tēpali vel in seipso defi-
cit vel ab alijs rapitur atq; di-

strahit nec fidelīū elemosinis
augetur. **N**ouitius. **S**atis
placet expositio ista et hoc ap-
ter exempla p̄cedentia. **M**o-
nach⁹. **L**icet frequēter contin-
gat vt claustriles prop̄ Chri-
stū largi locupletētur et cōtra
ipm⁹ mandatū tenaces depau-
perētur. **D**e vtroq; tamen sē-
nūgā exemplū.

Capitulū. lxxi.
Noēmeuelt puīntia dyocē-
Treuerensis sitū est quoddā
cenobiū mīgri ordinis qđ La-
cus dicitur nomē habēs a rep-
sonis possessionib⁹ qz pollēs et
in religiōe ceteris terre nostre
cenobijs ampli⁹ florens. **A**d
hoc die quadā saxo qđam ho-
spitādi gratia diuertit q̄ mul-
tū caritatie illic susceptus edi-
ficatus recessit. **N**ō multo post
diues quidā in Saxonia am-
icus eius in extremis agens cū
testamētum suū illo presente
faceret ait. **V**ellē aliqua lega-
re pro aniā mea si scirē in quo
loco optime esset locatū. **C**ui
ille respōdit. **J**uxta Coloniā
claustrū quoddā est valde re-
ligiosū in quo veracit⁹ sunt ho-
mies dei et in hospitalitate me-
teste p̄cipui nūq; potētis ele-
mosinā vestrā melius et aie ve-
stre locaē vtili⁹ q̄ in eodē loco

Ad eius osiliū saxo vt puto q̄
dragita marcas argēti legauit
et decessit. **M**issa est p̄ seruū pe
cuniā Coloniā et q̄ status dy
ocessit Coloniens̄ p̄pter scisma
q̄d erat inter Ottonē et Philip
pū reges malus fuit. Pecuniā
ibi reliquit et ad lacuꝝ pedes veni
ens abbati rē p̄ ordinē retulit
q̄ misso celleraio pecuniā ibidē
recepit. **H**ec mibi sūt relata a
quodā religioso conuūso ordi
nis nostri. **Ca. lxxij.**

Eiisdē ordinis cella que
dā in ep̄atu Coloniēsi fi
ta ē quā noiare nolo p̄pter tē
pus quā prepositus t̄z tenax
regit vt neminē sponte sua ho
spitio sc̄d; regulā suscipiat cū
tamē satis abūdet. Ep̄us v̄ro
q̄ et ad vocatus eiusdē celle est
sciens hominē pecuniōsū esse et
inhospitale semel vel bis in an
no cū plurimis eq̄taturis et mlt̄
titudine militū hospitāt ap̄d
ipsū in quorū recepcone tm̄ ex
pedit p̄positus q̄tum sufficere
posset ad susceptionē hospitū
totius an̄i. Alijs v̄ro mō aste
rijs mlt̄o ditiorib; idem ep̄us
p̄cit et sua largit vt impleatur
p̄dicta finā saluatoris. **O**mnī
habēti dabitur et abūdabit ei
autē q̄ nō habet etiā q̄d hab;
auferetur ab eo. **Novitius.**

Satis mibi dictū fateor t̄a v̄z
bis q̄ exemplis cōtra auaritiā
nūc p̄cor. vt idē facere nō pi
griteris cōtra gulā. **M**ona
chus. **P**rius expedire te debet
de gula q̄d sit que sint ei? filie
et q̄ piculosa sit illius tētatio
si eius cōsensus adhibeat cor
pori et aie et q̄busdā tibi h̄o n̄
dere testionis. **Ca. lxxiij.**

Gula est solius corporis cā
imoderat⁹ et illecebrosus
comedēdi bibēdiq; appetitus.
Duius filie sūt imūditia scur
rilitas. inepta leticia multiloq̄
um ebetacō sensus circa intelli
gentiā. **I**n gula sunt q̄nq; gra
dus peccadi primus est cibos
p̄tiosos et delicatos exq̄rere. se
cūdus curiose p̄pare. terti⁹
ante tēpus sumere. **Q**uartus
nimis auide. q̄ntus in nimia q̄
titate. **B**ula primus h̄o vict⁹
in paradiso succubuit. **I**xe esau p̄
mogenita furripuit. **B**ula 3o
domitas ad peccatū maximū
incitauit. ipsa filios isrl̄ in deb
to p̄stravit. **A**dhuc esce eorū
erāt in ore ipsorū et ira dei ascen
dit super eos. **I**niq̄tas 3o dome
fuit saturitas pais et abūdātia
Homo dei abdo scilicet missus
i bethel propt̄ omestione a le
one occiditur **D**ives q̄ epula
bat q̄tidie splēdide in inferno

sepelitur. Nabuzardan princeps
coquorum id est gula Iherusalem
destruxit vides quia sint picula
in illa. Accedat et testimonium.
Ait enim Salomō. Ve terre cui
ius princeps mane omedūt.

Itē. Omnis labor hominis in ore
eius et anima eius non replebitur
Et in euangelio dñs Videte ne
corda vestra grauētur in crapu-
la et ebrietate. Itē apls. Do-
neſte ambulem⁹ nō in omēſſa-
tionib⁹ et cetera. Prima Chriſti
tēſatio a diabolo p gulā facta
eſt. Vnde Iheronim⁹ dicit. In
pugna xpī prius agit⁹ cōn gu-
lā ieiunando p quā victus eſt
pimus homo. Quia valida et im-
portuna ſit nob⁹ vicij hui⁹ tēſa-
tio q̄buſdā recēſioi tpe geſtiſ
pandā exēplis. Ordine etiā in
q̄tū potero necnō et modū ſu-
p̄dictarū tēſationū. Ade ſcilic;
Eſau et reliquorū q̄ illic enūati
ſūt ſuare ſtudebo. Ca. lxxiiij.

Quolomē in maiore eccleſia
decan⁹ q̄dam eāt natiōe
Sueu⁹ vir diues prudēs et ho-
neſt⁹ in oculis fratrei ipatois
ſatis accept⁹. Hic cū in pome-
rio ſuo pomū nouellam plan-
tā haberet et iā flores ei⁹ in po-
ma p̄ſciſſent p̄cepit omī fami-
lie ſue ſb interminacōe gratie
ſue necnō et p̄ne ne aliq̄s ali-

q̄d ex eiſdē pomis quē pauca
erāt ante maturitatē carpet p
baē volēs ei⁹ p̄micias. Cūq;
omēs p̄ceptū illius cuſtodi-
rēt ſcolaris q̄dam noie Cona-
dus ognat⁹ ei⁹ et p ipm in ec-
cleſia ſācti Andree i canonicū
p̄mot⁹ poma eadē vidēs et deſi-
derans patrui p̄ceptū neglexit
vnū tm vt puto de pomis tulit
et comedit. Qd cū decan⁹ intel-
lexit tñta ira et odio exarſit in
illū vt dilectū enīcer; nec ab ali-
q̄ poſſj inducivt culpā ei igno-
ſceret. Et quē multū cogitaue-
rat diuſis ſtipendijs ditare ab il-
lo die inq̄tum potuit depreſſit
Ego eundē Coradū bn noui⁹
eāt cātor p̄ſate eccleſie. Satis
vt vidēs tēſationis puei hui⁹
pena ocor dat cū pena Adā. Il-
le p̄t pomū eiect⁹ eſt de padi-
ſi delicijs iſte de domo auiculi
ſui atq; diuicijs. Nouiti⁹.
Cū Adam in ptate haber; om-
neſ fr̄c⁹ padiſi miz q̄ abvna
ſe arbore otinere nō potuit.
Mōchus. Multi temē Adam
iudicāt de inobediētia pomivi-
litatē attendētes et vim tēſatio-
nis nō conſiderantes ſicut ſb
iecto pbabit⁹ exemplo.

Quidā pat̄ Ca. lxxv.
familias ſerūū habebat
ſidelē et vtilem omīū rerū ſuarū

dispensatore. **C**ōtigit ut die q̄
dā fmo esset de inobediētia. **A**d
int̄ eos de esu pomī cōtra p̄cep
tū dñi et huius indignādo illi?
inconstantie diceret. **U**t taceas;
de dō si mibi tā distrīcte aliqd
a vobis p̄ciperetur nunq̄ trās
gressor efficerer. **T**acuit tunc
dñs et post dies aliqt̄ cum ille
mīn⁹ sibi cauere nec sermonē
otra. **A**dā p̄rolatū in memoria
haberet p̄ixidē ei clausā s̄ non
firmatā porrexit dicēs. **P**ixidē;
istā custodie tue cōmēdo q̄ si
apueris illā totius laboris tui
mercede p̄uaberis: et gr̄ie mee
p̄ptuo carebis. **N**ot cū crebri
us ei inculcasset et ille in oclauū
suo se recepiss̄ statim diuersis
cogitacōibus cepit fluctuare
tēationibus estuare qd̄ esset
in p̄ixidē scire desiderās. **E**t sepi
us illā; vertens atq; circūspiti
ens ait intra se. **Q**uid si apue
ro illā: solus sū nemo videt. **I**n
terrogat⁹ negabo. n̄ est testis
q̄ me ouincere possit victus tā
dem tēatione p̄ixidē; apuit et
auicula q̄ intus erat clausa euo
lauit. **T**ūc tristis effectus val
de mīsteriū intellexit et ad dñi
p̄des p̄ixidē req̄rentis se p̄ster
nens veniā postulauit. s̄ nō in
uenit. **A**d quē dñs. **S**erue ne
q̄ et cōtumax tu primū p̄ntem

nostrū de inobediētia iudicās
tuāq; constantiā apud me cō
mendās teip̄sū odemnasisti. **R**e
cede ego a me fatiē meā de cete
ro nō videas. **N**ec mibi r̄tulit
canonicus qd̄a; sancti **S**eue
rim in Coloniā vir senex etate
verax in v̄bis et vita religiosus
Simile ex pte cōtigit in **Sax**
onia. **C**a. lxxvi.

Henric⁹ de wida miles fu
it diues valde. **P**otens et
nomiatus ministerialis. **H**eri
ci ducis Saxonū. **A**dhuc plu
res viuūt qui illū nouerūt et rei
quā recitatur⁹ sū forte r̄cor dā
tur habebat enī vxorē nobilē
ac dilectā. **D**ie quadā cum ser
mo inter eos haberet⁹ de culpa
eue cepit illa ut mos ē mulie
bus eidē maledicere et de inconstan
tia iudicare animi eo q̄ p
modico p̄mo gule sue satisfā
tiēs tātis penīs ac miseris ōne
genus humanū subdidisset.
Cui maritus r̄ndit. **N**oli illā;
iudicare. **T**u forte in tali tem
tacōe feciss̄ es simile. **E**go v̄lo
tibi aliqd̄ p̄cipe qd̄ mīn⁹ est
et p̄opt⁹ amorē meū; mīnime
poteris custodire illd̄. **R**nden
te illa qd̄ est mādātū; subūx
it miles. **U**t die illa q̄ balneata
fueris paludē; curie nr̄e nudis
pedib⁹ non ingredias. **A**lijs

diebus si libet intres. Erat enim
aqua putres et fimoſa ex totius
curie ſordibus collecta. Illa ſc
ridete et precepti transgreſſione
abhorreſcente ſubiunxit. Denri
cus. **V**olo ut penam addamus
ſi tu fueris obediens quadragi
ta marcas argenti a me recipies
ſi autem totidem mihi ſoluas. Et
bene placuit ei. Ille vero ipſa ig
norante ſecretos cuſtodes palu
di adhibuit. **M**ira res. Ab illa
hora matrona tam honeſta et tam
verecunda nunquam per curiam tranſi
re poteat niſi ad predictam palu
dem reſpiceret. Et quoties bal
neabatur totiens de eadem palu
de temptabatur. Die quadam exi
ens de balneo dixit pedileſque ſue
Niſi ingreſſa fuero paludem illam
moriar. **S**tatimque ſuccingens ſe
cum circumſperixit et neminem vi
dere putaret comitante ancilla
aquam illam fetidam uſque ad ge
nu intravit et huc illucque deam
bulando bene occupare ſue ſa
tiſfecit. **Q**uod ſtatim nuntiatum eſt
marito eius. Ille gaudens mor
talem eam vidit ait. Quid eſt domina
fuistiſne hodie bene balneata?
Respondente illa ſui. Adiecit. In do
lio vel palude? **A**d quod verbum
confuſa tacuit ſciens eum ſuum ex
ceſſum non latere. **T**unc ille. Vbi
eſt domina mea conſtantiaviam obe

dicta veſtri iactantiaviam. **E**ua
vilius tentata fuistiſte tepidius
reſtiſtiſte. turpius cecidiſtiſte.
Redдите ego quod debetis. Et cum
non haberet illa quod ſoluere om
nia veſtimenta eius precioſa tulit
et per diuerſas perſonas distribu
it ſinens eam per aliquod tempus bene
torqueri. **N**ouit. Valde
miſerabile eſt quod ſic mens hominis
ſemper in ſe in uoluit. **M**ona
chus. **A**ntequam ſermo dei audia
tur non eſt tribulatio vel tenta
tio ſed ubi ſignum belli predicatio
nis tuba ſonat tribulationum
pugna inſurgit. **V**erba ſunt
origenis ſuper locum illum. Ex quo
locutus ſum pharaoni affixiſti
populum tuum. **Q**uoniam valida ſit
quidamque pugna temptationis per
prohibitionem exemplum tibi pro
na militem quendam qui magis
elegit mori quam in temptatione ſua
ſupari. **C**a. lxxvii.

Miles quidam ſic audiuit a
quodam viro religioſo mul
ta ſcelera omiſerat. **T**andem du
ctus per primam venit ad ſacerdotem de
omniſis ſeſe confeſſione ſatiſfecit
ſuſcepit ſed ſuſceptam ſeruare non
potuit. **C**umque hoc ſepius actital
ſet die quidam dixit illi ſacerdos.
Nihil ſic perficimus? **D**ic ergo mi
hi ne aliquid quod per peccatis tu
is poſſis cuſtodire. **R**espondit ille

Est pomus in possessione mea
tali cuius fructus tam amarus et
pessimus est ut nunquam ex eo me-
dere posses. Si videtur vobis bo-
num: penitentia mea fit ut quoad
usque vitam de eisdem pomis non
gustet. Sciens sacerdos maxi-
me post prohibitionem excitante
carne vel dyabolo siue utroque
confergere tentationem. Respon-
dit. Pro omnibus peccatis tuis
tibi iniungo ut nunquam de fructu
eiusdem arboris scienti comedas.
Abiit miles. Penitentiam iniunctam
quasi pro nihilo reputans. Sic
fita erat ipsa arbor ut quatenus cu-
ria suam exiret vel intraret ean-
dem arborem respicere possit. Re-
spiciendo semper prohibitionis reco-
dabatur et recordando mor gra-
uissime tentabatur. Die quadam
ante arborem eandem transiens et
poma in ea considerans ab eo qui
primum hominem per lignum prohibi-
tum tentauit et perstrauit: tam va-
lide tentatus est ut ad arborem
quidem veniret et ad pomum: nunc
manum extendendo nunc extensas
retrahendo: totum pene diem contra-
riis in se habere otinuaret. Tandem
adiuuante gratia triumphans in-
ter concupiscentie resistit ut cor
de coangustato sub arbore ia-
ces spiritum exalaris. Nouitius
Si tentatio adeo tam dura fuit non

mirum si cecidit. Monachus.
Braviter cecidit tentationi sen-
tendo quod sic foris habuit cau-
sam impellentem sic intus gratiam
adiuantem. Hec dicta sunt oc-
casionem pomum propter quod eiecti
sunt de paradiso prothoplasti.
Nouitius. Non minus miror
quod Esau esuriens propter lenticu-
le decoctionem primogenita sua
perdidit coram deo: quod quod illi pro-
pter pomum inobedientes eiecti
sunt de paradiso. Monachus
Non esuriendo non lenticulas co-
medendo primogenituram suam per-
didit. Hic per contemptum quo rem tam
pretiosam tam indigno pretio in-
citante gula vendidit. Nec no-
bis hoc debet esse terrorem qui fre-
quenter tali cibo vescimur et arden-
ter sumimus quod magni dei donum
est quando viris delicatis post
quod conuersi fuerint ad christum inco-
dita pulmentaria leguminum ver-
tuntur in conuiuium. Audi de
hoc verbum satis iocundum.

Capitulum. lxxviii.

Et tempore quo milites il-
li honesti et in seculo no-
minati videlicet Virgilius cognomine
flasse. Et Bernardus cognomine
mento waschart. Karolus et
Marcinianus Colonienses alij
que tam ex clericis quam ex laicis viri
diuites in Hemenrode conuersi

fuiſſent et in ore die confortati: q̄
dā ex ſecularib⁹ et dictorū mili
tū notus et amic⁹ ait beate me
morie dñō. **B**isilb to eorū abbi
Nō ſuffitio mirari q̄ tales viri
i ſeculo tā delicati olerib⁹ in cō
ditis piſa et lēte pñt vti. Cui il
le rñdit. **E**go tria gr̄na pipis
appono: q̄ buſeade groſſa pul
mēta conduūt. vt pene mibil
in ſuis ſcutellis comedētes reli
quāt. **M**irāte illo et nō intelli
gente qd̄ audieāt abbas ſub
iunxit dicēs. **E**go tibi exponā.
Primū granū pipis ſunt lōge
vigilie matutinarū ſecundū la
tor manuū. **T**ertū granū eſt
de ſpatio ſerculi lautiois. **E**cce
iſta ſūt tria grana: q̄bus appo
ſitis optimi ſaporis ſiūt pulmē
taia noſtra. **E**t puto vlxmter
q̄ mōchus magis pccet piſā
ſuam ſiue lenticulā propt̄ toz
cōes vel humores melancolicos
vitādo q̄ nimis ex illis ſumēdo
Si appoſita ſumere noluerit
neceſſe eſt vt lautiora vel appe
tat vel reqr̄at. **S**i ea data fue
rūt ex cōſuetudīne: puſillāni
mes ſcādaliſat ſi negata ante
tēpus deficiet. **M**ōachus va
cuo vtre nō po teſt bñ ieiuna
re: vigilare: laborare. **H**inc eſt
q̄ ſanct⁹ **B**ernard⁹ tales in q̄
dā ſermōe ſatis acriter replxn

dit. **C**ibaria nra nō ſūt multū
oſortatiua: et iō oportet nos ex
eis ſumē vſq; ad ſacietatē. **C**
Nouiti⁹ **Q**uid ſciendū eſt de
illis q̄ p occasionē frēq̄nter in
ſeculo ſūt et pene q̄tidie cibis de
licatis veſcutur⁹. **E**rūt ne cōles
fratrib⁹ ſuis in merito: q̄ cibis
regularib⁹ tormētant⁹. **M**ō
chus **N**ō eſt meū illos iudica
re vnus q̄sq; ſcōm ſuum laborē
recipiet. **D**icā tibi tñ de hoc cu
iuſdā layci ſententiā ſatis dele
ctabilē cōn quendā cardinale
iocularit̄ platā. **C**a. lxxix.
Ante recordacōis dñs
Herici⁹ **A**lbanēſis ep̄s et
cardinal anno. **M**.c. lxxviii
dñi miſſus a **C**lemēte papa tē
pib⁹ **F**rederici ip̄atoris p̄dicatē
crucē in **A**lemania cōn ſarrace
nos q̄ſdā ſibi frenre mōchos
ordis ciſterciēſ aſſūpſit **D**ie q̄
dā cū ſil̄ eq̄tarēt et ipſe dicēt in
gnali q̄svr̄m dicīt nob̄ aliqd̄
bonū. **R**ñdit vn⁹ **I**lle: demōſtr
to qd̄ a vſo mōcho laico cui⁹
nomen excidit et p̄ceptū eſt ei
ſtati a cardinale vt vrbūppo
neret exhortacōis. **I**lle p̄mū ſe
excusās dicēs laycū nō debere
litteātis aliqd̄ loqui tandē ſic
exorſus ē. **Q**ñ mortui ſueim⁹
deducti ad paradīſū occurr⁹ no
bis ſcūs pat̄ noſter **B**ñdict⁹.

Dis nobis mōchis cuculla
tis: cū gaudio intro ducet. Vi
so vero Hērico episcopo a car
dinali: mirabit' infulatū euz: a
dicet. Quis em̄ es tu? Et ille.
Pater ego suz monach' cister
ciensis. Rēdebit sanct'. Neq̄
q̄. monach' corniculatus nō
est. Tūc Henrico satis p se al
legāte: tandē huiusmodi data
sentētia: dicet ostiarijs sanct'
Bēdictus. Ponite eū sup̄mū:
a stomachū eius scindētes api
te. Si inueneritis olera in cōdi
ta. fabā. pisaz. lentē. pultes. ci
bosq; regulares: cū monachis
intromittat'. Sinaut h; pisces
grossos a cibos seculares atq;
delicatos: foris maneat. Dem
de ouersus ad cardinale subie
cit. qd illa hora dictur' es pau
per. Hēric'. Ad qd̄ verbuz car
dinalis subridens: sermonē cō
mēdauit. Ego eundē venerabi
le; episcopū a monachū in ec
clesia sancti Petri Coloniē ad
huc puer audiui crucē predi
cantē: a plurimos ibidē; vidi
signantē. eratq; iustus et san
ctus man' suas ab omī mūnē
excutēs: a tā verbo q̄ exemplo
multos edificās. **N**ouit'.
Recordor sup̄ius te dixisse inq̄
tatē iodome: fuisse saturitate;
panis et abūdantiā. **C**ōpā

chus. Verba sunt Ezechielis
ap̄l̄te. Ut ait Moyses: atē q̄
subūteret dñs Sodomā. om
nis eius regio irrigabat' sicut
padiſus dei: a sicut Egyptus.
eātq; nimie fertilitatis. Vñ qz
iodomite omēſſatiōibus vaca
bāt. p libidīnē effluebāt. Bu
la luxuriā; plurimū accendit.
Nouit'. Quid ergo? Est
ne piculosū: si monachus pa
ne saturaret? **M**onachus.
Quod sup̄ius dixi de lenticula
hoc mō dico de pane. In pane
iodomoz; eo qz panis cib' sit
pncipalis: intelligit' copia om
niū cibariōz; quo illi abūda
bāt. Panis vō noster q̄a groſ
sus est a inger: magis est neā
tatis q̄ supfluitatis: a puto ma
gis mōachū peccare si illū ab
horreat vel delicatū req̄rat q̄ si
eo faciet'. Maxia qñq; in pa
ne sol; eē tētatō. **C**a. lxxx.

Du ē qz ad claraualle; cō
uerſiōis gratia: clericus
uit delicatus valde. Cūq; pa
nē; conuentus q̄ tunc tempis
valde grossus erat et pisaz ab
horreret. atq; ex ipō timore nō
solū famis h; a future refectōis
tabesceret: nocte quadā salua
tor ei in visu apparuit: quo frēs
vescebatur frustū panis in ma
nu tenēs: quē ei porrexit a ait.

Comede panē hūc. Cui cū no-
uitius rēder. Dñe nequaquā ve-
sci potui pāe ordeaceo xps vul-
neri lateis sui panē eundē intē-
it et porrectū comedere iussit. De
quo cū gustasset factus est sic
mel dulcis in ore ei⁹. Ab illo ei
tempe panē siue cibos regula-
res quos p̄us vix tāgere potu-
it cū multa delectacōe comedit
hoc scias qd dyabol⁹ eos quos
decipere neq̄t p gulā: deijcere per
indiscretā et indebitā conat⁹ ab-
stinentiā. **Ca. lxxxi.**

Sicut referre solēt nri senī
ores in Deminero de sub-
specie angeli demō cui dā mōa-
cho mīn⁹ circūspecto p aliquot
dies in mēsa formam dimidiij
panis oñdit et ne pl⁹ simul su-
meret p̄suasit. Obediuit ille de-
mōi et post breue tēpus tantā
debilitatē corpis incurrit vt in
sensu deficeret et p̄iret. **Mo-**
uisti⁹. Dixisti sup̄ius gulā pro-
stīuisse filios israel in deserto.
Qd ergo incitamentū gule vi-
detur tibi maxie fuisse cā illius
plage? **Moachus.** Desideri-
um carniū. Cum em̄ dñs dedis-
set eis manna panē angelorū
omne bñs in se delectamentū:
ingrati tñto bñfitio murmura-
bāt cōn Moysē dicētes. Quis
dabit nob̄ ad comedendū car-

nes? **Recordamī piscium** q̄s co-
medebam⁹ in Egipto ḡtis. In-
mentē nobis vniūt cucumēs
et p̄pones et cepe et allia anima
nostra arida est. **Ribit aliud**
respiciūt oculi nostri n̄ māna
Et i alio loco Anima nostri nau-
seat sup̄ cibo isto leuissio. Vi-
des q̄ta ingratitudo et cū q̄to
iurgio? **Culpā** mor̄ pena s̄be-
quēs denudat. **Adhuc inquit**
erāt carnes in ore et dētib⁹ eorū
nec defecāt huiusmodi cibis
et ecce furor dñi excitatus in po-
pulū percussit eū plaga magna
mimis. **Sepe** dyabol⁹ religio-
sos p carnes tētāt nunc dormi-
tantes nūc vigilantes: nūc vi-
sibilib⁹: nūc inuisibilib⁹. Quos
dam viciat: a q̄busdam vincit.
Noviti⁹. De hīs audire de-
lectet exempla. **Moachus.**
Exempla satis vera et manifesta
tibi dicam. **Capitulū. lxxxi.**

Non ē diu qd mōachus q̄
dā apud nos defūctus ē
Arnold⁹ noie. Coloniē i ecclā
scōr ap̄lor canonic⁹. **Fueāt**
em̄ añ ouisionē vir diues et deli-
catus valde. **Iste** mibi r̄ferre so-
lebat: qd p gulā multū tentare-
tur a diabolo: etiam cū leuiter
dormitaret in choro. **Quq̄** cū
ap̄ter lassitudinē i choro stās

oculos clauderet: scutellā car-
nibus plenā ante os suū sensit
de qua etiā more camīno vt sibi
videbat comedīt. Cūq; sic be-
stiallyter comedere erubesceret:
caput qñq; retraxit a satis du-
repieti illisit. **Ca. lxxxiij.**

Onūsus qdam sicut ab
eius ore audiui. cū die q-
dam auditor esset cuiusdā pri-
uate missē: in canone modicū
qd dormitās: ex illusiōe diabo-
li ipsū sup qd prostratus iace-
bat lignū dentib; rodere cepit
ac si aliqd masticaret: et erat
stridor dentū eius vt son⁹ mu-
ris: testas; nucis dentibus suis p-
forantis. frat Rich⁹ wim⁹ cel-
lerarius noster: q ad missā eā-
dem ministrabat: hec audiēs. in
orōibus suis impediebat. Et
cū posth conūso loq interrogā-
bat eū: qd in missa inter dētes
haberet dicēs. nō potui prop-
ter vos orare. Rndit ille. Cre-
dite mibi: ego comedi bonas
carnes. Vñ habuistis illas? in-
qt. Respondit cōuersus. Dya-
bolus infra illū canonē prepa-
ueat ori meo scutellā carnū be-
ne refertā. Si nō creditis no-
tate lignum: in quo iacui vesti-
gia dentū meor bene ibi repie-
tis a narrauit ei qliter a diabo-
lo dormitās fuisset illusus lig-

nū vero ex dentibus eius fueāt
corrosū. Sic inimic⁹ viros re-
ligiosos quos decipe per gulā
nō potest vigilādo: ad min⁹ il-
lis illudere conat⁹ dormitādo.

Audi nūc de quada; virgine.
quā p carnes nō dormitāte h
vigilantem visibit⁹ temptauit.
nec tñ pualuit. **Ca. lxxxiij.**

Argo quedā de Nouella
nata. domū patris pntes
amore Christi deserēs. quibus
dā feminis religiosis illi⁹ pui-
tie se sotiauit. cū quib⁹ de ope
manuū suar victitans. orōm-
bus ieiunijsq; vacauit. Cuius
virtutib⁹ dyabolus inuidens.
anserē de domo patris eius tu-
lit a in triclinio in quo cū cete-
ris feminis sedebat deposuit di-
cēs. Quid te misera fame cru-
tias? Accipe a manduca. Cui
cū illa diceret. nō licet mibi ex
eo comedere. q de furto est. Re-
spōdit dyabolus. Nequaquā de
domo em patris tui tuli illum
Tūc virgo. Nō poteris nega-
re qui rapina sit. Tolle anserē
velotius a restitue vbi rapuisti
Vidēs ille mibi se pficere femi-
nis vidētib⁹ auē leuauit: et tu-
guriolo vnde eā rapuerat resti-
tuit. Testata est familia dom⁹
patris eius magnū se int⁹ reli-
q; anseres audiuisse clamorē

strepitū a tū prefatum anserē
tolleret: a tū eundē loco suo re
stitueret. **D**icā tibi adhuc duo
exēpla: p que scies qualit' dya
bolū seos quos p desiderū car
mū supet: terreat a cōfundat.

Capitulū. lxxxv.

Qonūsus qdam sicut au
diu a quodā viro religi
oso carmū desiderio tētatus at
q3 supatus cū illas req̄rere eru
tesceret sic nec licuit: die qdā
allaturā sibi prepatā cellario i
tulit a comedit. **E**rat em offitio
cellenarius a de ordine pmon
strēns. **P**ermōssio e dei dyabo
lus q3 aliud facere nō potuit:
gulosū illum rapuit a in tecto
campanilis in modū vestimen
ti sparsit. **V**bi cū heret; vel po
cū a dyabolo sustētare? cui
datus fuit ad terrendū potius
q̄ ad occidendū: clamauit va
lidē fratru auxiliū implozās
Quē ibi herere cernētes causā
q3 ignorātes satis mirati sunt
et turrīm cū festinacōne ascen
dentes p foramē illum retraxe
rūt. **C**api. lxxxvi.

Non est diu q3 quidā ex
monachis p̄sumētibz
feria tertia añ cineres in domo
cuiusdā secularis sacerdotis cō
uiuātes: diuersas carnes cū vi
no exq̄sito vsq3 ad mediā pe

ne noctē comederunt. **E**t cū sa
turati essent nimis: in ipso gal
li cantu sacerdos vocās scolare
adultū nomie Jobannē: quē
ego bene noui: dixit. **C**erte ad
huc omedem? **V**ade affer no
bis gallinā: quā inueneis in p
tica iuxta gallū sedentē: q3 cete
ris pinguior esse osueuit a pre
para nobis. **Q**uā cū strangu
lassa ventre apto manuq3 im
posita cū se omia intestina eius
simul eijcere putaret maximū
bufonē extraxit. **C**uius motū
cū in manu sensiss a proieciss
vidissetq3 quid esset rep̄tino
suo clamore omes aduocauit
Vidētes galline intestia in bu
fonē versa: confusi a loco cōui
uij recesserūt intelligētes op?
esse dyaboli. **N**ec mihi vn? fra
tru illozū qui interfuit a vidit
recitauit. **N**ouit? **M**agis
me tēntāt pisces q̄ carnes: q3
istis mihi vsci licet illis non.
Monachus. **P**uto te recor
dari cum filiis israel piscium:
quos comēbas in Egypto.
id est seculo. **E**louit? **N**ō
possum quādo q3 nō recordari
Monachus. **A**d memoriā
mihi r̄uo cant pisces isti: mag
nam quandā neq̄tiam cuiā
incluso a dyabolo factā.

Capitulū. lxxxvii.

Retulit mihi frater Bodē
schale? de Volmūsteme
q̄ die quadā dyabolus fratri
Dermāno incluso de armīs Bg
in spetie hōis sibi notū scutellā
attulit cū piscibz. Ille eo q̄ ad
huc mane esset dixit. vt ponēt
et recederet. Tpe quo erāt pre
pandi in disco in quo prius ni
hil esse videbat nisi pisces ster
cora repta sunt eq̄na. **N**ou
tius. Puto eundē viz religio sū
piscēs de fide asse et penā eiusdē
peccati illusionē fuisse diaboli.
Mōchus. Hoc satis pba
le est. Per hoc etiā q̄ filij isrl
eū carnibus et piscibz de fide ra
uert cepas et allia: recordor cu
iusdā piculose tētacōnis in q̄
quidā penitēs p allia cecidit.

Capitulū. lxxviii.

De cognatiōes militū in
ep̄atu sunt Coloniēsi. tā
multitudine q̄ diuicijs et pbi
tate fortes satis atq; magna
nimes. Ex q̄bus vna illarū de
villa Sachim originē ducit.
Altera de villa q̄ Burzenich vo
catur. Erāt aut inter eas q̄nq;
tā valide et tā mortales inimici
cie vt tunc tempis a nullo ho
minū. siue episcopo ipsoz do
mino possent sopiri. h̄ q̄ die
rapinis incēdijs et homicidijs
renouarētur. At illi de Burze

nich in tēminis suis fecerūt sibi
domū munitā in nemore. nō q̄
de timore inimicorū. sed vt ibi
possent cōfluere quiescere: et si
mul pcedēdo illos acius ipug
nare. Dabētēs autē seruū quē
dā originariū. Steinbardu;
nomie fidei eius clauēs muniti
onīs cōmiserūt. Ille vero instim
ctu dyaboli clāculo nuntiū ad
uersarijs direxit pmittēs q̄ tā
dños suos q̄ municōem pote
stati eoz trāder; nescio q̄d cau
se cōtra illos p̄tendēs. At mili
tes de Sachim tradicōnem ti
mētēs. verbis eius minus attē
derūt. Quibz cum secūdo tertio
eundē nuntiū destinali illi die
p̄fixo se armātes: et cū multitu
dine timore infidiarū vmetēs.
in loco domui satis vicino ser
uū prestolati sūt. Ad quos p
ditoz exiēs cū adhuc hēsitaret
allatis omnū dñoz fuoz in
castellulo meridiano tpe doz
mientūz gladijs: certos illos
effecit. Ad quos armati intrā
tes omēs occiderūt. seruū scdm
q̄ illi iurauerūt in sua recipiē
tes. Postea miser ille de tā exec
bili facinore frītus et opūctus
sedē aplice; adiit. Vbi culpā
ofitēs penitentiā satis dura; su
scepit. h̄ temptationi succubens
susceptā minime custodiuit.

Qui mox recurrēs ad papā re
nouauit penitētiā h̄ nō pseuē
uit in obediētia. Cūq; hoc cre
brius actitass; dñs penitētia
tedio affect⁹ se ab illo liberare
volēs considerās n̄h̄l eū profi
cere dixit. Nosti aliqd qd pos
sis pro penitētia suscipere et cu
stodire? Rndit ille. Nequaqp
allia comedere potui. Certū est
mibi qd illozū carentiā si p pec
catis meis suscepro nūq; tras
grediar. Ad qd confessor Rn
dit Vade et de cetero p peccatis
tuis allia nō comedas. Egress⁹
homo vrbe in orto qdam allia
cōspexit: q ex immisiōe dyabo
li mox occupare cepit. Stās
vero et allia attēdens tētabat.
Concupiscētia iualescēs nō si
nebat miserū abire: nec tamen
allia prohibita ausus eāt attū
gere. Quid verbis immorer?
Tandē gula vicit obediētiā:
ortū intrauit et comedit. Mira
res. Allia de qbus nūq; gusta
re potuit cū eēt cocta et accu
rate pparata et ad comedendū
sibi licita: contra vetitū cruda
māducauit et immatura. Sic
vilit̄ in temptatione vict⁹ cum
multa cōfusione ad curiam re
diit et qd egerit rētauit. Quē
penitētiālis cū indignatiōe re
pellens ne sibi de cetero mole

stus ess; pcepit. Quid pt⁹ hoc
miser ille fecerit nō audiui.
Nouit⁹. Misera est conditio
hōmis: que sic pna est ad tras
gressiōes. Sed dic queso in q
genē gule peccauit hōmodi q
comedendo in Bethel a leone oc
cisus est. Mōchus. Nō co
medendo: h̄ cōtra diuinū pcep
tum etiā in tali loco comedendo:
talē penam incurrit. Qnta sit
culpa illicita siue etiā licita cō
tra pceptū comedere aut bibere
nōnullis tibi oñdam exēplis.

Magister. **Ca. lxxix.**
Absolō vir honest⁹ a lit
teat⁹ in ecclā sancti Victoris pa
risi⁹ canonic⁹ et ān hōs annos in
Sprekarsbach abbsest ele
ctus. Est ei idē mōsteriū in epā
tu Treuerēsi. Anq; idē Absolō
in locū electōnis suē exm̄r vn⁹
ex fratrib; in visu noctis vidit
qd cādela ardes prefatus mona
steriū intrare. Que suo lumine
ōmū fratrum candelas extinctas:
q̄s in manu tenebāt reacceder;
Interpretatio visus talis eāt qd
is adueniret q disciplinā disso
lutā reparet. Fact⁹ vero abbs
honestas cōsuetudines quas in
suo monasterio didicerat in
duxit: inter cetera precipiens.
vt tam sue congregatiōis fra
tresq; subiecte sorores necnō

et prepositi earum ab eis carniū
omnes abstinerēt. **C**ōtiguit post
hoc quā dā secularē matronā
religiōis habitū in insula san-
cti Nicolai suscipe. **P**ertin; au-
tem; idē monasteriū ad **S**pen-
kiribach. **I**n die reclusionis
supradicte femine: amicis eius
cū preposito sanctimonialium;
noie florentio viro pinguius
et bene mihi noto uiuātibz:
eū ipsi carnes uiscerētur: et ip-
se piscibz propt' mandatū ab
batis sui Absalōis uidēs in scu-
tella clerici iuxta sedētis carniū
assaturā cōcupiuit. immissaq;
manu **M**osellū rapiuit: et eū
quādā iocunditate in os suū
misit. **M**ox iusto dei iuditio idē
Mosell' in guttur inobedien-
tis integer descēdit: ita ut mea-
tū eius obstruens. nullo cona-
tu possit in os reuocari. **Q**uē de
mensa trahētes cum iā euerfis
oculis putaret suffocandus:
Henric' monach' et camera-
rius noster tūc decanus mōa-
steriēsis sicut ex eius ore audi-
ui. pugno tā valide collū illi
percussit. ut **M**osell' infixus
exiliret. **E**t ognouerūt q' dolor
ille atq; cōfusio. pena peccati fo-
ret inobediēti pposito. **E**t hoc
p certo scias: q' sicut dyabol'
plures ut dictū est tētat de hē

rio carniū. ita et uini. **C**a. xc.
Monach' quidā ordinis
nostri officio cellerarius
die quādā post opletorū ope
ut patuit postea diaboli into-
lerabiliter sitire cepit. **T**ētat'
igit' tam valide cū fluctuar; et
cogitaret utrū sibi cōtra regu-
lā esset bibendū vel cū piculo
uite abstinentiū. tandē victus
proposuit intrare cellarium et bi-
bere. **I**nterī intrans oratoriū;
eū ante altare quoddā trāsi-
t et multū tepide de potu cogitās
inclīnaret in se cū paululū pfe-
ciss' erubescens ad idē altare re-
dijt stetit et cū multa reuerētia
inclīnauit. **L**euās autē caput
demonē in specie mōchi niger
rimū iuxta se stare cōspicāt hū-
iusmodi vba proferentē. **P**ro-
certo tibi dico si nō fuisses reū-
sus ad inclīnaciōē ego tibi ta-
lem potū in cellario propinas-
sem quē degerere vix posses q'
diū uiueres. **N**ora eadē diabo-
lus dispuīt et omis tēratio im-
missa sitis cessauit. **H**ec mihi re-
tulit dñs **E**ustach' abbas de
Hemmērode asserens ante an-
nos septē otigisse. **N**ouit'
De cetero studiosior ero ad i-
clīmandū p funde. **M**ōch'
dyabol' omnē odit humiliati-
ōē illā maxime p quā homo

deū cognoscit suū creatore se
creaturā. Qñdo hoc vidit homi
nē deuote exhibere deo qđ ipse
facere contēpfit volēs illi simi
lia sustinere nō potest fugitq;
cōfusus. Vñde abbas Philippus
de Otterburg cui⁹ supra memi
ni vir prudēs et litteratus soro
res de insula sacti. Np colai sic
mibi retulerūt docuit dicēs. Qñ
tentat vobis dyabol⁹ p̄funde in
clinate i locis debitis et statim
fugiet a vobis. Loca inclinatioi
debita sūt altaria et vbi cūq; ex
posita est ymago crucifixi et re
liquie sactorū. Ad gloria pa
tri etiā inclinam⁹ nec non et ab
bati alijs qđ in multis locis in q̄
bus ordo hoc p̄cipit. Vis nūc
audire de qđam quem gula et
marie appetitus vni de ordine
traxit? Nouiti⁹ Volo qđ ml
ti vni desiderio affitūtur. Vi
nū apostotare facit etiā sapiē
tes. Mōchus. Dicā tibi vi
sionē terribilem quā ab eius
ore audiui cui datū est illā vi
dere. Capi. xci.

Quidā ex senioribus nris
Hermanus noie cantor
offitio vir bon⁹ et disciplinat⁹
an paucos ānos defunctus est.
Ipe plures habuit visiones ex
q̄bus vñā p̄nti loco exēpli cau
sa miserā. Cū nup mōchus fa

ctus fuisset in Wēmenrode alii
quendā monachū tā in choro
q̄m i refectorio primū habebat
an huius ora qñdo q̄m choro
infra psalmodiā amphoras cū
vino vidit. Amphoras vt dixi
oculis vigilantibus vidit vini
odore sensit h̄ man⁹ tenētes vi
dere nō potuit. In q̄bus ille co
gitādo delectabatur. Nec an ei⁹
oculos ope dyaboli formabā
tur. Vidit etiā et vrsū cū dormi
taret nocte qđā an illū erectū
stantē. brachia sup pect⁹ eius
ponentē cui⁹ os dormitantis au
ri ouīgebat. Non multo post
scdm qđ ei suafū fueat a dyabo
lo apostatauit sicq; sine causa
dyabolus illū p vrsū extrax
it. Vrsus dicit⁹ quasi orsus eo
qđ ore fetū suū formet et dyabo
lus ita i formauit illū scurri
litate verborū vt ob loquacita
tem oris sui tā regibus qđ p̄
cipibus sit multum acceptus.
Vocatur enī Henric⁹ cognā
mento fig. Susceptus a dño
Bisilberto abbate in nouitiū
morvt cū per ofessionē cogno
uerat nigz mōachū fuisse cap
pā illi mutauit in cucullā ferē
etiā fuisse in ordine p̄mōstrate
si prius tñvt audiui feminā se
similans p femia in clauistro q̄
dam sactimomialiū susceptus

quasdam corrumpit et nonnullas
impugnauit. Nam usque hodie hi
strionis officio fugitur et forte
hij priora operantur. Nec de gula
sufficiat quia ad vitium luxurie
festino. **Ca. xxiij.**

Luxuria est ex immundis
desiderijs lubrica et effre
nata mentis et carnis prostitutio.
Cum filie sunt amor sui et odium
dei affectus presentis seculi. luxuriosus
vel despatio futuri precipitatio in
constantia inconsideratio cecitas
mentis. Gradus luxurie sunt for
nicatio stuprum adulterium ince
stus contra naturam. Luxuria sic
et gula mala plurima operata est
in mundo. luxuria diluuii primum
ma causa fuit. ipsa Petri apostoli
sulphure et igne consumpsit. luxu
ria Ioseph sanctum incarcerationem
ipsa multos filios israel in deser
to prostrauit. Hoc factum est quoniam
peccantes cum magiamitis initiati
sunt belfegor. Luxuria Sap
sonem fortissimum ligauit infir
mauit exoculauit ipsa et filios
Dely gloria sacerdotum simulque
vita perauit. Dormiebant enim
cum mulieribus que cubabant ad
ostium tabernaculi. Luxuria adauit
electum domini aduiterum fecit et ho
micidam ipsa Salomonem infa
tuas sapientissimum perduxit ad
patriam. Luxuria Susanna

condemnavit Iohannem baptistam
decollauit. De luxuria dicit do
minus per Osee. Omnes nequie eo
rum in galgal. id est in volupta
tibus ibi erosos habui eos di
cit et Iohel de illa. Computruerunt
iumenta in stercore suo. id est in
fetore luxurie Behemoth scilicet
Job dormit in locis humilibus
id est in luxuriosis. In euange
lio duobus se excusantibus is qui
uxorem duxit superbe respondit dicens
Uxorem duxi venire non possum.
Noviti. Quid est quod dominus in
euangelio aperte prohibet gulam et
figurative luxuriam? De illa dicit
Videte ne corda vestra grauentur
in crapula et ebrietate. De
istavero Sint lubi vestri percipi
endi. **Mochus.** Rouerat cre
ator totius nature de gula luxu
riam cerni illiusque fomētis nutri
ri. Venitalia ventri coniunguntur
Ac si diceret dominus. Ne fias luxu
riosus: gule indulge per a. Si
ne cerere et bacho friget venus
Tria sunt que fomēta luxurie in
flamant. victus immoderatus ve
stitus pretiosus otiositas. Nec
tria propheta fuisse dicit iniquitatem
et domine videlicet saturitatem pa
nis. id est gulam superbiam vite scilicet
superfluitatem vestium per quam libido
puocatur et otium ipsius et filio
rum et filiarum eius. Multa mala

vt dicit salomō: docuit ociositas. Dauid ppter otium peccauit cū bersabee: vnde quidam ait. Ocia si tollaspiere cupidinis arcus. Mala bestia est luxuria castitatis impatiēs: nulli sexui pāt: vix aliquē quiescere finit. Excitat dormiētes: cōcitavigilantes: nūc per motus naturales: nūc p cogitationes: nūc p formas oculis subiectas. Tētat incipientes temptat p finitēs temptat pfectos. **N**ouitius. Satis audiui luxurie picula. audiui et cō illā medicamēta nūc precor vt subiūgas exempla. **M**ōchus. Non de illis dicere volo q luxurie cōsentientes ceciderunt: sed q ab ea temptati et cōquassati dei gratia conseruati sunt.

Capitulū. xcij.
Miles qdam diues et bone st⁹ more ecclastico ab vxore sua sepatus: ad quādā domū ordis nostri gratia conuēns venit. Cui omnia sua contulit tali pacto. vt dom⁹ eadē vxori quoad uiueret certā assignaret pensionē: que in loco religioso vitā pmissēat ducere religiosā. Nolo noiare domū siue militē. ne forte aliquā ex hijs q dicitur sum: q adhuc viuūt sustineat vrecudiā. scō eo no

uitio in tm dyabol⁹ illā stimulauit vt appposito resiliaret: maritūq; iam in frēm ouersū repetēt. Dū sic nihil pferet: cū amicis ad mōsteriū infidiose veniens vt sibi cū illo ex septa mōsterij loq; liceret petiuit et optinuit. Quē milites rapiētes a vi sup equū trahētes abducere conabant. Ille vtroq; tum ex vna pte leuabat: in tm ex altera pte deorsū latebat. Tūc nūc nihil vidētes se pferre: cū matrona reuerfi sunt. Tūc illa filium toto āno illo. finito anno probationis: exigēte necessitate asumpto secū mōacho venit in domū suam: in qua supdictā rexit matronā. Illa simulans se velle ei loqui secreti⁹ in cameram duxit clauso q; post illum ostio clanculo amplecti ac de osculari cepit. Spēbat enim quia si illū ad peccandū inducere posset: q discreto ordine ad ipsā rediret. Sed filius integritatis Christi qui innocētem puerū Ioseph liberauit de manibus adultere: eripuit et hunc militē suum ab amplexibus illicitis sue legitime. Nam de brachijs eius se excuciens ille sus eruit: et in igne non arsit. Rediēs hic in domū suam dicere potuit cū Salomone.

Inueni amariore morte mulie
re: que laqus venator est a sa
gena cor eius. vincula sunt ma
nus eius. Cui merito congruit
qd subiungitur. Qui placet deo
effugiet illa. **N**ouiti⁹. Brā
dis tētatō hēc. **M**ōachus
Brādi⁹ ista fuit q sequitur.

Capitulū. xciiij.

Veniens qdam Coloniensis
Richwin⁹ nomine: nouiti⁹ fa
ctus est i domo nostra. Die cū
satis deuote ac qēte p aliqd tē
pus in pbacone ageret. ordinē
q suū disceret. Dyaabolus paci
ac salutē eius inuidēs: per quā
dam sanctimoniale beate Ceci
lie iā dicte ciuitatis tantā guez
raz in ei⁹ corde mouit: tantis li
bidinū stimulis carnē eius vul
nerauit vt qescere nō possit. Itē
trās reuocacōis ipsa dictauit
q scripsit in qbus eū arguit de
cōuersione. hortabat⁹ ad redi
tū. Dicens seipsā domū prebē
dā vel si quā haberet in eius de
bere esse potestate q adiuuerz.
si redire vellz. Has litteras eū
misi⁹ p puerz a ille qreret no
uitiū. Vericus nouiti⁹ ei⁹ de
german⁹. q hodie cellerarius
noster est seruo occurrens a
hoc ipso qd postea euenit for
midās nō pmissit vt ei loquere
tur pāpiens vt oti⁹ exiret de

curia. **Q**ui tñ nouiti⁹ in ora
torio p̄stolans: litteras porrex
it a abijt. Quas vt legit mor
totus incāduit: ac si telus igni
tū cordi eius infixū fuisset. Ab
illa hora cū tentaret nimis ita
vt singul⁹ horis ad seculū redi
re pponeret. semp tamē pia fra
trū oratione atqz exhortacōne
detētus est. Die quadā eūz esz
solus in pbacone: et valde flu
ctuarz sup terrā se pronus pro
strauit. pedes super limē celle ex
tēdit: voce satis alta clamans
q dicens. Dyabole nisi vi pedi
bus hinc me extrahas. nō te se
quar. Tandē p dei gratiā triū
phās factus est monach⁹. Re
q̄situs a me si adhuc aliqs de
sup̄dictis cogitacōibus sen
tīret reliqas: rēdit. Vere frat⁹
Cesari: tētatōnes que tūc tē
pis sciderūt cor meū. mō vix
stimēta mea attingūt. Postea
maior cellerari⁹ apud nos fa
ctus in eodem officio defunct⁹
est. Ecce sic dyabolus qnqz p
carnis incētinā tētat incipiētes
tētat a pfitientes. **C**a. xc v.

Retulit mihi abb⁹ Hermā
nus eo tēpe quo p̄or fue
rat in Dēmenrode: iumenē quē
dā monachū ibitē p carnis in
cētinā grauē fuisse tētatū.
Cui cum idē iuuenis eādem

tētatōne qua mīmis afficieba-
tur: cū lacrimis confessus fuisset
cōsolat⁹ est eū prior a ait. Qñ
stimul⁹ carnis te ipugnat: sic
dyabolo voce satis alta dicere
debes. **D**iabole cōfessor meus p̄-
cepit tibi: vt cesses me temtae.
Postea cū idem tētaretur: a tē-
tatio eadē maxime inardesceret
simplicit̄ a valde confidēter vo-
ce satis clara sicut fuit edict⁹
cōn demōne clamauit dicens.
Dyabole cōfessor meus p̄cepit
tibi vt cesses me temtae. **M**ira
virtus confessiōis. **A**d hāc vocē
dyabol⁹ spiritus videlicet formi-
catis confusus fuit: a tētatō
a iuvene cessauit. **C**onūti⁹.
Vnde habes qd tētatō tal sit
a dyabolo. **M**ōchus. **A**po-
stolus stimulū carnis appellat
angelū sathane: eo qd ipm ex-
citet a inflāmat. **C**onūti⁹.
Vt audio cōfessio cōn carnis
tētamēta multū est necessaria.
Mōachus. **D**e hoc satis in
precedētib⁹ dictū est: i distincti-
ōne ipsi⁹ confessiōis. **I**n cō-
fessioe em̄ peccati fomes debi-
litatur: tētatō cessat vel tēpa-
tur gratia augmētatur ofitēs
consilijs amātur: dyabol⁹ con-
funditur a eneruatur. **C**ū alio
qdem tempe sup̄dict⁹ mona-
chus dure satis eadē temptatio

ne vexaret: sup̄dictis verbis
ex ofilio sui sacerdotis etiā hoc
adiecit. **Q**uid me vexas o dya-
bole? **N**ō poteris me plus tēta-
re qd te pmiserit dñs. **I**psē est a
dñs tuus. **Q**ui statim leui⁹ sen-
sit qd spūs ille sup̄bus pond⁹
verbi suā elationē dep̄imētis
portare nō potuit.

Capitulum xvi.

Alter qda; mōchus isto
de quo iā dictū est etate
matūior a in obseruatia religi-
onis seruētior a spiritu luxurie
mūltipharie multisq; modis a
duris ipugnabat. **T**empe q
dā cū esset in oratorio a dictis
matutis in āgulo claustrī stā-
tūmā peteret cū angelica salu-
tatione. **D**yabol⁹ post tergum
eius venēs sagittam igitam
post eū direxit: ita vt illam mo-
nach⁹ videret iuxta oculos su-
os volitare: fulgurare: a ex rep-
cussioe parietis scintillare. **Q**uē
cū sic terrere nō posset neq; fu-
gare a loco oracōis: tñ circa
illum strepitū excitauit. vt su-
perficies toti⁹ pauimēti in quo
stabat coturnis mōachorum
discurrentiū atteri videretur.
Qui cū de tali fantasmate nībil
euaret: a cōpletis orationib⁹
abiret: quasi mūltitudinē mau-
roꝝ post se veniētum vidit.

Alio tpe spiritus fornicatio
nis cuius anxilitus prunas ar
dere facit: corp⁹ eius igne libi
dinis intolerabiliter succendit.
Cui⁹ importunitate venerabil
vir ille considerans. in hoc verba
alta voce prorupit. **Q**uid me tā
crudeliter crucias o dyabol⁹?
Nō enī amplius facere potes
q̃ a deo pmissus fuēs. dñs me
us ipse est etiā dñs tuus. **D**o
ctrina est predicti cōfessoris.
ad quā wē tali ordine ab eo
tētator discessit. **V**erbis q̃dē
platis mor cepit in vīce eius
quasi aliqd motabile serpe
paulatim per vīasq; aures vsq;
ad collū descendere eū sudore.
Deinde p scapulas et latera. per
coras et crura sensim se trahēs.
p talos exiuit. **E**t sicut mihi cō
fessus est idē monach⁹ ita spi
ritus ille vt iā dictū est grada
tim descendit. vt sentiret in vno
loco et nō in alio. **Q**ui mor vt
p pedes exiēs fugit: ignis ab eo
excitatus refriguit et temptatio
ōnis cessauit. **N**ouit⁹. **M**i
ror si aliq̃ occasiōe prebueit
spiritui fornicatiōis sic terribi
liter se cruciātis. **M**ōchus.
Sicut ab eius ore audiui. die
quadā cū visitaret cū abbate
in q̃dam clauistro sactimonia
lū. matrona quedā eius dē cō

gregatiōis quā an conuersio
nem bñ nouerat: brachiū suū
super collū eius posuit oculos
in eū defigens. **R**ō cū confide
rass⁹ plusq̃ oporteret. tūc quī
de nihil ex hoc tētatiōis sēsit.
h postea qñ dyabol⁹ illaz ocu
lorū defixiōē menti eius rēdux
it: **I**ta tētatus est. ab illa hora
et postea. p annos aliq̃t. vt eū
vivere tederet. **Q**uāto enī q̃s
pfectior est. tanto plus sensus
suos restringere debet. tactum
maxime et visū. **T**actus. qz sic
in vita patrū legitur. **C**orp⁹
mulierū ignis est. **V**isum. qz
mors ingredit⁹ p fenestris ocu
lorū. **Q**uantū ei monach⁹ iste
in tētatione meruerit sequēs b
mo declarabit. **C**ū esset p̃or
in clauistro sup̃dict⁹. **H**ermā
nus. nūc abbas loci sacti. **M**a
rie. iaz dictus monach⁹ nocte
quadā temptabatur grauissime
et fuit eadē temptatio nō tm va
lida. hā piculosa et sicut ex ei⁹
relatiōe ognouit: talis erat sta
tus eiusdē temptatiōis. vt in tā
breui morula sic q̃s manū pos
set vertere. ei satisfecisset si vo
lūtas peccati affuisset. **P**uto tñ
qz fuerit de incētinio carnis. **I**m
pugnabat fortiter. restitit vi
riliter. vicit feliciter. **I**n eadē eb
domada venit ad eū cōuersus

q̄da; simplex de gr̄a gia dices
se velle ei loqui secreti? et cū de
disset ei cop̄ia ait. **D**ñe in hac
septimana visū est mihi in som
nis quō corā me staret colum
na fortis et ferrū infixū erat eidē
columnne p̄deb atq; in clauo il
lo ferreo corona pulcherrima
q̄h corona impatoris et affuit
q̄dam pulcherrim⁹ dñs q̄ am
babus manib⁹ tollēs de clauo
coronā ponēs q; illam in mani
bus meis sic dixit. **A**ccipe coro
nam istā et defer eā illi mōcho
de signis eum ex nomine: q; hac
nocte meruit eā. **M**ox prior q̄
temptationē monachi noueat:
visū intellexit et interpret⁹ est
columnā fortē: monachū fuī
se in tētatione sua insupabile.
clauū qui etiā de calibe videba
tur fuisse: duram quā pacieba
tur tētationē: coronā de latvō
mercedē. **Q**ui vicerit inq̄t dñs
faciā illum columnā in templo
meo. **Q**u corona appēsa sit colū
ne. id est q; merces debeat vi
ctorie: testis est apls qui ait.
Bonū certamē certauī. cursū
confūmaui. fidē seruauī. de reli
quo reposita ē mihi corona iu
stitie. **N**ouit⁹ de q̄ certamē
ne loq̄tur hic apls? **M**ōa
chus **D**e eo qd̄ fit cōn hostē tri
plici: carnē sc; mūdum et dya

bolū. **T**m deo plac; fidelem p̄
ter cōseruationē immocētie pa
cis tempe semp dimicare cū vi
cijs et cōcupiscēcijs: q̄tum illi
plac; si tēpe p̄secutionis semel
exponat corp⁹ gladijs atq; tor
mētis. **V**n ecclesia psallit. **P**l⁹
currit in certamine cōfessōe iste
sufferēs: q̄ martir ictum suffe
rēs mucrone fundēs sanguinē
Nouit⁹. **M**inari nō desino
q; deus q̄ est sūma mūdicia vi
ros religiosos sanctos atq; p̄
fectos: tā immūdīs temptacōni
bus et q̄ndo q; diu verari p̄mit
tit. **M**ōchus. **N**oc fieri cre
dit⁹ ex disp̄satione diuine pie
tatis duab⁹ de causis. videlicet
ad custodiā hūilitatis et vt hē
ant materiā exercēde virtutis.
Quis in hoc mūdo maior apo
stolos? **I**pse est q̄ dicit. **R**e mē
tudo ruelationū extollat me
datus est mihi stimul⁹ carnis
mee: angel⁹ sathane q̄ me co
laphisat p̄pter qd̄ et cet̄a. **S**i
cut dicit scriptura. **R**elictē sūt
reliq̄e immūdaz gentiū in tra
p̄missionis: vt expiretur in eis
israhel. **N**am cū dño placuerit
vna hora tētacōnes nobis fo
tissimas cōp̄scit.

Capitulū. xcviij.

Claru alle sacdos q̄dam re
ligiosus est: si tñ adhuc viuūt

genere nobilis. h. virtutibus. non
 bilior nomine Bernardus. **I**ste te
 pe quodam a sathana per stimu
 lum carnis ita est vexatus ita tur
 batus ut iam apponeret temptationi
 omnino cedere. atque post plu
 mos sudores ad seculum redire.
 offensus fuerat passionem eandem
 semel secundo et multo citius. h. non
 cessavit. Tandem quasi victus ac
 cessit ad portum. petens sibi capam
 dari. dicens se velle redire ad
 seculum eo quod non possit carere mu
 liere. Multis precibus vir portum op
 tinuit. ut expectaret illa nocte.
Expectavit: et dominus qui saluat spe
 rantes in se. consolatus est eum; no
 cte illa in somnis. sic et beatos
 illos magos quibus precepit. ne
 rediret ad herodem. **V**ix tenuit
 obdormierat et ecce aspexit emi
 nus virum horribilem. in effigie car
 nificis ad se properantem; et cultel
 lum longum in manu tenentem. seque
 baturque eum canis magnus et mi
 ger. **Q**uo viso contremuit. **R**ec
 mit. **I**lle vero multum impetuo
 se arreptis eius genitalibus absce
 dit: canisque piccit. **Q**ue mox il
 le deuorauit. **E**uigilans autem ex
 horrore visionis. putabat se fu
 isse eunuchizatum. **E**t reuera
 ita erat: et si non visio ostendit
 cultro materiali. gratia tam spiri
 tuali. **D**ane venies ad portum

dicebat se liberatum a temptatione
 visionem illi per ordinem exponens.
Et glorificauit per ordinem dominum. quod tam
 mirabiliter et tam celeriter liberauit
 seruum suum Bernardum. **A**dhuc
 virgo dicitur esse carne. **E**t est
 hec historia satis celebris in or
 dine nostro. **N**ouitius. **S**i
 sancti viri sic turpiter temptantur
 non ammiratione credulorum tantum. ut
 hactenus confiteri meas immu
 das temptationes. **T**imui ne ofen
 sores me despiceret: turpia ofen
 tentem. **M**onachus. **S**i sunt co
 fessores discreti non debet accu
 santes se spernere. h. consolari ne
 similem temptationem incurrat. **H**oc
 cuiusdam sacerdoti sancto et decrepito
 otigisse cognoui. **C**a. xviij.
Olone prochia sancti Ja
 cobi apostoli sacerdos quidam
 sanctus et religiosus regebat
 quem splendor multarum virtutum
 illustrare fecerat. **E**rat autem littera
 tus humilis castus affabilis pau
 perum pater. religiosorum suscep
 tor. totius Christiane religionis
 amator. **D**eo carus totius civitati
 acceptus. **I**pse est dominus Euerhar
 dus predictae ecclesie plebanus
 qui orationem abbatis nostri Be
 uardi prouidit sicut dictum est in
 prima distinctione capitulo septe
 nario. **E**a quod de se beatus Job enu
 at bona huius iusto copiose satis

gratia cōtulerat diuina. **T**ē
pe q̄dragesimali cū ciuiū filij
iuuenes ac delicati cōfiterētur
peccata sua maxie carnis incētū
ua: que fōntare multū solent
cibaria delicata. q̄ tales min⁹
in se expiebatur passionēs dū
rius q̄ndō q̄ illos q̄ expēdiret
arguit dicēs. **T**urpe est q̄ ho
mies Christiani motibus tam
turpib⁹ agitātur. **E**t scandalū
fauit pusillos aliquā illi inge
rens de spationē. **S**ed iustus
et misericors deus: q̄ Petrū ob
gregis salutē cadere p̄mīsit ser
uum sibi dilectū flagello tēta
tionis erudiuit et vt subditis
sciret cōpati passiōe corripuit
cōsimili. **I**ta vt dicere posset cū
apostolo. **N**e magnitudo reue
lacōnū extollat me. **D**atus est
mibi stimulu⁹ carnis mee ange
lus sathane q̄ me colaphizet.
Ex hoc i seipso didicit quomō
alijs deberet mederi. **T**pe quo
dā cū ab b̄ Hermānus de quo
supradixi: nouit⁹ mōchus fa
ctus stimulo carnis plusq̄ ei
placeret tētaretur et audita fa
ma sanctitatis eius ipsū adisset
sperans se meritis p̄cibusq̄ illi
us aliq̄d posse reuelari ad mis
sas p̄pantē ipsū inuenit. **C**ui
p̄pter tēpus confessionē facere
sicut p̄posuerat nō poss⁹: in au

re ei secreti⁹ dixit. **P**ater gratiū
patioz stimulu⁹ carnis orate de
um vt liberet me. **Q**uē cū ille
resperis⁹ quasi ex abrupto cla
mosa voce rēdit. **C**erte ego si
mīle patioz q̄d ego pro vobis
orare poterō. **E**t sicut mibi re
tulit idē Hermānus: ex hoc ip
so edificat⁹ recessit: q̄ hominē
sanctū et senē sibi similia pati
cognouerat. **D**e quo narrauit
mibi sacerdos q̄dā religiosus
qui satis de vita eius nouerat
q̄ quotiēs osculū pacis alicui
clericorū in missa porrigebat:
magis illum timore tētationis
ore in aliqua parte faciei tūde
ret: quā oscularetur. **Q**uia vir
tus in infirmitate perficit⁹ tem
pore quodā domin⁹ dilectum
suū tam valido dolore capitis
quē etiam glosa vna i aposto
lo weat stimulu⁹ carnis: tenta
uit et afflixit: vt illū viuere te
deret. **Q**ui cū minus orare pos
set aut legere: adiit quendam
medicū peritū rogans sibi p̄
ter Christū cōm dolorem tam
continū aliq̄d dari consiliū.
Ille magis appetēs pecuniā
q̄ mercedē diuinā. **R**ēdit. **S**i
dedēitis mibi tres marcas bene
curabo vos. **C**ui cū diceret vir
sanct⁹ tres marcas nō habeo:
dimidiā aut libens impendā.

Rndit Phisicus. Pro tantillo
nolo laborare. **T**ūc ille Si ha
berē tres marcas p̄us darē eas
paupibus q̄ vobis. infirmīta
tē meam deo cōmitto. **I**ustū dei
iudiciū. **H**oc cū dixisset vir bea
tus et recederet in ip̄a hora dolor
capitis totalit̄ eū deseruit et im
pū medicū inuasit. **N**ihil de i
firmitatis q̄ritate minuebat̄
nihil de mō et qualitate muta
batur. **E**x tūc poterat ei verbo
euāgelico exprobrare. **M**edi
ce cura teip̄sū. **H**oc miraculū
cū dā canonico sancti Severi
m̄noie Rudolpho arte medico
a quo in eiusdē ofessoris festo
fuerat inuitatus me audiēte re
citavit. **N**ouit̄. **Q**uia hu
ius venerabil̄ sacerdotis fama
valde celebris est in vrbe Co
lonia: p̄to vt si aliq̄ de illo no
sti edificatoria dicere mibi nō
pigriteris. **M**ōachus. **E**x
opibus eius pauca p̄cepi que
tecū cōmunicabo. **C**ū die q̄
daz corpus dñi deferret in p̄xi
de ad infirmū cōmunicādū et de
uenisset in stratā altam et angu
stam quā ego sepius ambula
ui. cētq̄ platea ei⁹ nimis luto
sa atq̄ p̄funda obuios habu
it afinos frumento oneratos.
Sacci enī pietē ex p̄te vna cō
tingebāt ex altera de strata de

pendebāt. **S**colais vero q̄ pre
cedebat cū laterna magno cū
labore nūc impellēs azīnos nūc
ab ip̄is impulsus p̄transiuit.
Sacerdos huc vidēs et q̄ vir se
nex eēt ac debilis osiderās pal
lere cepit ac tremē. timens ab
azīnis impelli et in luti illius p̄
funditatē eū; sacramento p̄ci
pitari. **N**ecessē eāt vt tēntatio
talis iustū probaret q̄tinus fi
des eius āplius claresceret. **C**er
nens humanū deesse auxiliū
ab eo quē portabat inspiatus
in huc verba prupit. **Q**uid est
q̄ agitis o azīni. **N**unq̄d nō
osideratis quē gestem in manū
bus meis. **S**tate descēdite da
te honore creatori v̄ro. **I**n eius
fiq̄de; noie vobis p̄cipio. **M**i
ra obediētia animalū brutorū
Ad vocē sacerdotis simul om̄s
steterūt simul descēderūt. **A**c
cessit miraculū miraculo. **C**ū
esset descēsus laboriosus nō fuit
lappi sacci de dor̄is azīnorum.
Quorū obediētia vir sanctus
admirās. deūq̄ glorificans. si
ne piculo ad infirmū puenit.
Hoc factū; satis celebre est v̄l
q̄ hodie in ciuitate Colonia.
Quāte fuerit hūilitatis lectio
seq̄ns declarabit. **S**olebat
ex cōsuetudine paupes ad p̄n
dū suū vocare. **I**nducti sūt die

quadā duo ex quib; vnus ita erat infirmus ip̄o q; aspectu tā horrid⁹ vt alt' cū illo māduca re recular; fuerat eius mēfula ex opposito sacerdotis p̄pata. **Q**uōd cū vir dei considerass; paup̄e rē despectū vocans; et in paup̄e **C**hristū honozās sellam illi cōtra se ponere iussit et ex vna scutellavno q; cypho cū eo comedere et bibere nō otēpfit. **D**icitur etiā fuisse cōsuetudo ei: delicata cibaria tum ppter solios et hospites: tū ppter infirmos paup̄es: quos in domib; lectis decubare noueat: sepius pparasse. **C**ūq; illi apposita fuissent diligēt⁹ illa cōspexit odorē hausit manu vtit vt sic appetitu prouocato ampli⁹ tētaretur et eis ppter **C**hristū non vt tēdo plus mereretur. **D**einde dixit puero vade defer scutellā istā vidue illi vel tali paupi siue infirmo q; magis indigēt q; ego. **D**ū hmoi opibus lucerna illa ardēs lucet; in domo dei placuit deo vt per talē occasionē amplius adhuc claresceret. **D**ñs **Philipp⁹** **Coloniē** archiep̄s dū ppter castra que emer; beat⁹ **Petro** multis debitis ess; obligat⁹ dictū est ei a qbusdā q; pleban⁹ sup̄dictus multā hēret pecuniā repositā. **M**issi sūt

q; pecuniā accommodarēt. **R**egāte sacerdote q; pecuniā non haber; datis archē sue clauib; nihil in eis iuentū est nisi calcia mēta bouina et vnctā que ad vsus paup̄um opauerat. **R**eū si cū erubescētia q; missi fuerant nūtiauerūt hęc ep̄o. **Q**uī sibi timēs sicut audiui a quodā sacerdote p eodē sacerdote venerabili misit ad pedes illi⁹ se pstrauit de illata iniuriā vniā postulās. **O**rdinē nostrū spēalit' dilexit et cū vellet in eo conuerti a qbusdam abbatib; eiusdē ordinis est ausus vt intelleri sciētes vitam eius esse sanctissimā et p̄lo mis secularib; valde necessariā. **C**ū esset decrepitate etatis virtutibus consumatus migrūit ad dñm sepultus q; est in ecclesia beati **Georgij** martiris. **P**ro iūtiis. **S**i virū tam sanctū et tam senē luxuriā temptauit nō mirab; si iuuenes inuadit. **M**oēchus. **S**icut dixi luxuriā vix alicui p̄cit etati. **L**uxuriā coluber est in via cerastes in semitamordēs vngulas equi vt cadat ascēsor eius retro. **E**cce exempla. **Ca. xcix.**

Non ē dñi q; in **Susatia** cleric⁹ qdam fuit pegrin⁹ **Hermanus** noīe etate iuuenis corpe p̄cer⁹ pulchri aspectu

In hūc femina quedā eiusde;
 citatis ciuis oculos inec. adeo
 ab illa inflāmata vt dicet. Si
 volueris meis āplexib; vti. om
 nia mea tua erūt. Cui⁹ verba
 vel pmissa cui; iuuenis memoz
 sancti Joseph despiceret et illa
 nihil se pficere cerneret. de op
 pressioe illū coram iudiciis
 accusauit. Qui cū negar; nec
 ei crederetur. missus est in clau
 strū murozū. locū scilicet dāp
 natoz. Illa stimulatē luxuria
 a cleico se dementatā simulās.
 mur; cui; scala ascēdit deorsū se
 p̄cipitauit. iuuenē amplexat⁹
 ad cōmixtionē illū sollicitans.
 Nec sic p̄fecit. Hoc cognito iu
 dices extrahētes innocentē. tā
 q̄ malefici et magū miserūt in
 ignē. Qui cū arderet ita vt pa
 tentib⁹ costis pulmo eius vide
 retur. salutationē angelicā. id
 est Ave maria et cetē. cunctis
 audientib⁹ decantauit. Mox
 vnus de circūstantib⁹ mulieris
 cognat⁹. ticionem ardentē ar
 ripiēs ori⁹ eius immittēs ait
 Ego auferā tibi oratiōes istas
 et suffocauit eū. Quid plura;
 Mortu⁹ est et in cāpo ossa ei⁹
 sepulta. Ad cuius tūbam sepi
 us visa sunt luminaia et diuer
 sa ostingūt miracula. Territ⁹ ve
 ro p̄ntes p̄dicte adultere. corā

canonicis sancti Patrocli se p
 strauerūt. vniā postulantes et
 p̄ nece iusti penitentia; suscipi
 entes. Sup cuius tumulu; ec
 clesia fabricata ē. Iuuenē hūc
 luxuria p̄ femina. vt coluber in
 via. id ē manifeste puasit. cor
 pus ei⁹ incineruit. h; n̄ supauit
 Alteri cui⁹ a facta ē cerasites in
 semita hoc mō. **Ca. c.**

O Onus q̄dam vir bon⁹
 ac deuotus. que; ego bñ
 noui cū ante ānos paucos na
 ue; portantē vīnū monasterij
 fui deduxiss; in flandriā. nocte
 q̄dam ancilla hospitis fui. dū
 scdm̄ consuetudinem lectu; illi
 in solario dom⁹ p̄repasset sibi
 aliū ad p̄des ouis strauit. Cō
 uersus cū dicto opletorio iss;
 cubitū. essetq; lucerna extincta
 illa filēter vestes exuit. in lectū
 p̄patū se reclinauit. nudis pe
 dibus conūsi plantas pulsas
 et q̄ ipsa foret tusciedo se p̄des
 Nō has cerasitis insidias ouer
 sus obseruauerat. estimās ali
 cui virozū eundem lectu; fuisse
 p̄patum. Mordebat illa vn
 gulas eq̄. id est cōuersi. h; ascē
 sor eius sc; spūs p̄ osensū non
 cecidit retro. q̄ mox vt v̄cem
 muliebrē audiuit ilico furrex
 it. vestes induit et ad fenestris
 solarij vadens oracōnes suas

dicendo: mane illic expectauit.
Illa diutina expectatio e suspē
sa tādē ofusa descēdit. **N**ouī
tius Quid ē cēastes? **M**ō
chus. Serpēs habēs cornua
ōmī ferro duriora ad istar gla
dij ex vtraq; pte incisiua. Vñ
greci cēastawcāt cornua. lux
uria cēastes est: qz nō solū am
mā interficit. s; 7 corp⁹ irrepā
biliter corrūpit. Omne enī pec
catū extē corp⁹ est. Teste apo
stolo. Quī autē fornicatur: in
corp⁹ suū peccat. **Ca. ci.**

Recordor cuiusdā sacerdotis
in ordine regulariū p
positi: quem nimis insidiose ni
misq; periculose luxuria p femi
nam corūb⁹ suis ventilauit.
Cum enī grauiter infirmaret
dictū est ei a medico: pmo per
medicū a dyabolo: qz cōuale
scere nō posset nisi vteret mu
liere. Ille spē vite p̄sentis imme
mor future feminā cognouit:
nec tamē ei pfuit pmo magis
obfuit: qz post paucos dies de
fictus est. Sicq; fuasu antiq
serpentis tēpus p̄mē factū est
illi tēpus luxurie. Iudiciū ani
me deo cōmitto. Nec in eadē do
mo i qua ppositus fuit a quo
dam sacerdote eiusdē ordinis
mibi relata sunt: quē a ego fa
cie a noīe noui. **N**ouicius.

Est ne p̄dicta sentēcia sancti
Job: tētatio est vita hominis su
per terrā: de vtroq; sexu intelli
gēda. **M**ōachus. Est qz
hoc nomē homo vtrūq; sexum
cōprehēdit 7 eisdē motib; vter
q; sexus sibi accet. Sicut enī di
abolus p feminā viros de hīc
eneruat: ita per viros mulierū
mīltitudinē lucratur. Vñ de il
lo ad Job a dño dicitur. Vir
tus eius in lūbis eius 7 fortitu
do illi⁹ in vmbilico vētris eius.
Sup quē locum dicit sanct⁹
Bregori⁹. viris esse luxuriā in
lūbis: feminis in vmbilico q̄ q̄
tum qñq; tēntetur exemplis
tibi pandā. **Ca. ciij.**

Matrona quedā nobil⁹ fi
cut mibi retulit sacdosq;
dām religiosus: die quadā cū
in castro in q manebat sola es
set et nescio qd ager; vel cogi
tar; spūs fornicatiōis solam il
lam esse nō p̄mīsit. Nā subito
tā valide est inflāmata vt huc
illucq; discurrens staē vel sedere
nō poss; ac si ferz candēs i suo
femore excepiss;. Cūq; ignē
amoris tolerare n̄ poss; ad por
tariū castri castitatis oblita de
scēdit: a vt sibi omisceri vellet
cū multa instātia supplicauit.
Cui ille sicut vir bonus rñdit.
Quid est qd loqueris dñae?

Ubi est sensus tuus? **R**espice
deū attēde honorem tuū. **I**lla mī
hil horū curās. cū a portario re
pulsā pateretur. nutu dei de ca
stro eiciens ad flumen p̄terflu
ens cucurrit aq̄s gelidis se im
merfit. in q̄bus tā diu sedit. do
nec fomītē ardentis libidis re
stringeret. **T**unc ad portariū
rediēs a de repulsa grās agēs
ait. **S**i dares mibi mille mar
cas auri. modo nō paterer qđ
paulo an te facere rogauī. **E**t
reuerſa eſt in locū suū. **F**acitq̄
pius dñs vt mat̄ pia. q̄ infan
tē dilectū circa ignē reptantē
bene ignis calorem sentire per
mittit. h̄ intrare volentē cū mul
ta festinatione retrahit. **H**oc
plenius auditur? es in capitu
lo seq̄nti.

Ca. ciiij.

Anglia vir qđaz religioſus
mōasterio p̄fuit sanctimonia
liū. **E**rat autē stature p̄cere. de
corus aspectu genas hñs rubi
cūdas oculos letos. **I**tavt vir
aliq̄s aliquid in eo religioſita
tis eſſe crederet. q̄ virtutes ani
m̄ illius ignoraz. **I**n cui⁹ con
tēplatione inuēcula qđam illi
us ogregacōnis adeo cepit tē
tari a tā grauissime ſtimul car
nis agitari. vt verecūdia poſt
poſita paſſionē ſuam illi apirz
Expauit vir sanct⁹ q̄ timor

dei añ oculos eius fuit. cepit v̄
gimem inq̄tū potuit auertere
dicēs **C**hristi ſpōſa es: a ſi dñi
mei ſponſā corrupe nō paties
impune trāſire. neq̄ hoies diu
poterit latere. **D**icēte illa. ſi nō
cōſenſeis mibi moriar. **R**ndit
ille. **E**x quo alit̄ eſſe nō poteſt
fiat vt vis. **I**n quo ego loco cō
ueniem⁹? **R**ndit illa. **U**bicū
q̄ tibi placuerit. **E**go in hac
nocte veniā ad te. **A**d qđ ille.
Oportet vt in die fiat. **U**ndit
q̄ v̄gimī domū in pomerio. mo
nens ꝛ p̄cipiens vt nemine ſci
ente. nemine vidēte tali hora il
luc veniret. **Q**ue cū veniſſz dix
it ad eā. **D**ignū eſt a vobis ex
pedit. vt corpus meū qđ tā ar
denter cōcupiſcitis p̄us inſpiti
atis a ſi tūc placuerit deſideio
veſtro p̄ illō ſatiſſatiatis. **H**oc
dicto illa tacēte veſtimēta ſua
exiit. ciliū asperrimū quo in
dutus erat ad carnez depoſuit.
corpuſq̄ nudū vermib⁹ corro
ſū ciliū attritū ſcabiōſū atq̄
m̄gerimū illi oſtēdens ait. **E**n
qđ amas exple nūc ſi placz vo
luptatē tuaz. **V**idens h̄c illa
expauit: a nūc in pallore nūc
in rubore verſa ad p̄des eius ru
ens. veniā poſtulauit. **C**ui ille
Reuertere ſecrete in monaſtei
um tuū: a vide ne me viuente

pro das secretū meum. Ab illa
hora temptatio quāvisus incau-
tus in virgīe excitaueāt cōqui-
eunt. **D**ec exēpli causa de tētat-
ione luxurie sint dicta. **N**ouū-
tius. Quib⁹ armīs resistendū
est hīs septē vicīs q̄bus iam
sermo in longū ptractus est.
Mōchus. Virtutibus eis
oppositis. **N**ouū⁹. Quid
sūt virtutes vel unde dicuntur?
Mōachus. Virtutes sūt q̄
lītatēs mētis q̄bus recte viuūt.
Dicuntur aut virtutes quasi cō-
tra vitia stantes. Stare debet
cōn supbiā hūilitas contra
irā lenitas contra inuidiā carl-
tas contrī trīstitiā spiritalis iō-
cūditas contra auaritiā largi-
tas contra gulā potus cibi q̄p-
citas contra luxuriā castitas.
Q̄ si in pugna temptationū vir-
tutes vicīs effecte fuerit supi-
ores victoriā meritum: a meri-
tū p̄mūm seq̄tur eternū. **A**d
pseuerātī se daturū pollicitus ē
dñs noster Ihesus Christ⁹. q̄
est via in exēplo veritas in pro-
misso vita in p̄mio. Ipsi cū pa-
tre a spiritus sancto honoz et im-
periū in secula seculorū. Amē.

Explīcīt q̄rta distīctio.

Incipiūt capitula quīte di-
stīctōnis.

De eo q̄ demōes sint q̄
multi sint q̄ mali sint
a hōib⁹ infestī. ca. p.

De Herico milite q̄ demones
esse nō credēs p nigromanticū
illos vidit. ca. ij.

De sacerdote q̄ p dyabolū a cir-
culo extract⁹ a fractus tertio
die mortu⁹ est. ca. iij.

Itē de clerico qui apud tole-
tū dolo diaboli extract⁹ ad in-
feros ductus a reduct⁹ factus
est mōchus. ca. iij.

De Hermāno abbē loci san-
cte Maie q̄ in diuersis formis
demōes vidit. ca. v.

De Christiano mōacho q̄ de-
mones vidit. ca. vi.

De demonib⁹ qui vīsi sūt Ma-
guntie in supba veste se mine.
capitulū. vij.

De sacerdote de Deytkirchm
q̄ in obitu suo multitudinē vi-
dit demoniorū. Itē probatio
q̄ plures sint homines q̄ demo-
nes. ca. viij.

De demōe q̄ dixit se malle cū
vīa anima a se decepta descē-
re in infernū: q̄ redire ad celū.
capitulū. ix.

De alio demone qui cōtraria
dicebat. ca. x.

De demone qui confessus est
se intrasse feminā: eo q̄ sibi tra-
dita fuiss⁹ a marito. ca. xi.